

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Шведска 28.00 SEK,
USA 3.50 USD,
Македонија 65.00 ДЕН,
БиХ 2.00 KM,
Црна Гора 1.00 EUR

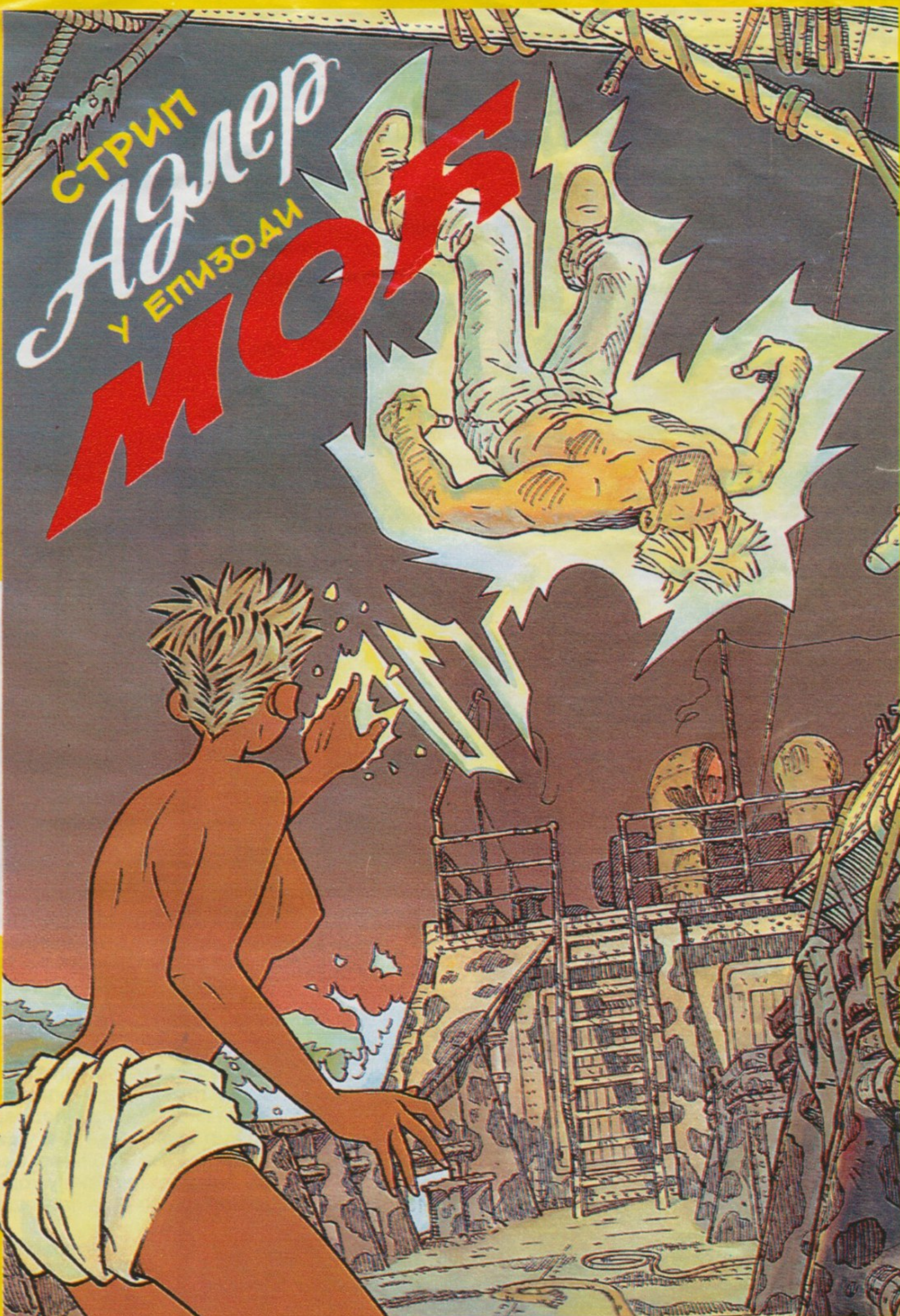
ISSN 0032-339-X

18. 1. 2002. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIV • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2606

ЦРНИ
БИСЕРИ:

ЗРНО
10.000
ДОЛАРА

ИЗУМИ
ОТКРИЋА
ДОСТИГНУЋА

ДОПИСИВАЊЕ
С
ДУХОВИМА

За све од 7 до 107

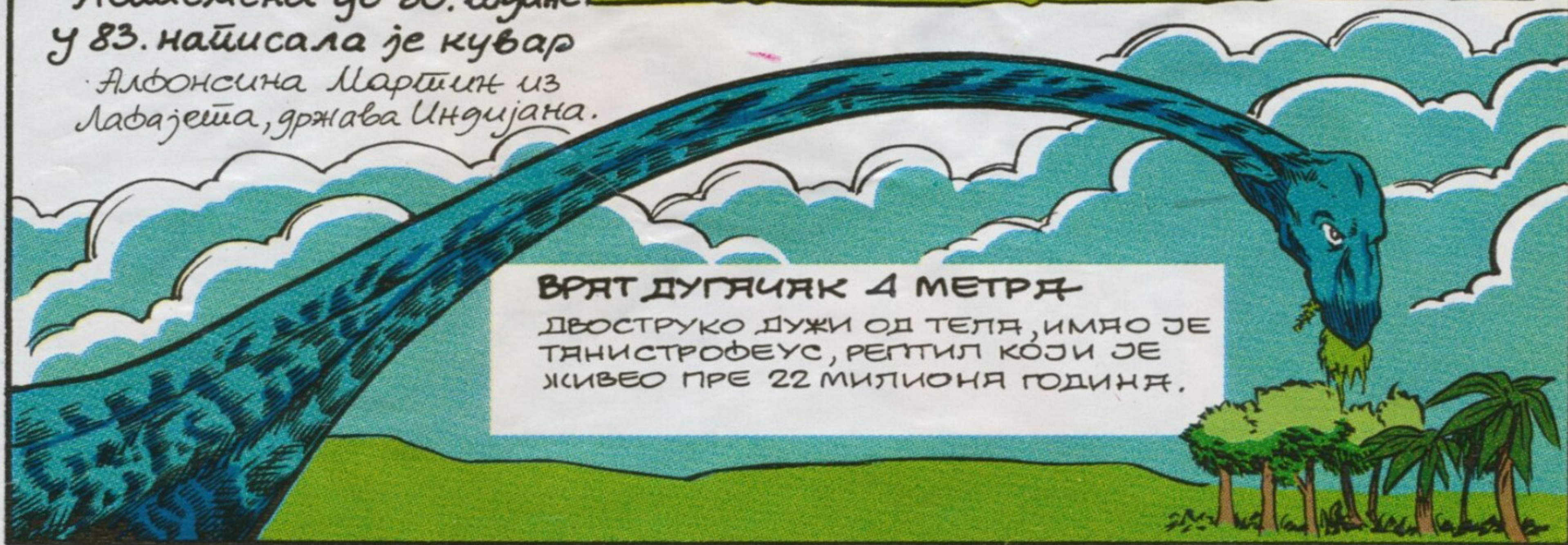

Нейисмена до 80. године
у 83. написала је кувар
Алфонсина Мартин из
Лабајеша, држава Индијана.

ВРАТ ДУГАЧАК 4 МЕТРА

ДВОСТРУКО ДУЖИ ОД ТЕЛА, ИМАО ЈЕ
ТЯНИСТРОФЕУС, РЕПТИЛ КОЈИ ЈЕ
ЖИВЕО ПРЕ 22 МИЛИОНА ГОДИНА.

●●● тинејџери се и у пороцима угледају на филмске звезде, показује истраживање спроведено у Америци. Што је више филмова у којима се глумци појављују у облаку дима, то више тинејџера почиње да пуши, упозоравају медицински стручњаци и истовремено траже да се произвођачима цигарета забрани рекламирање на филму ■

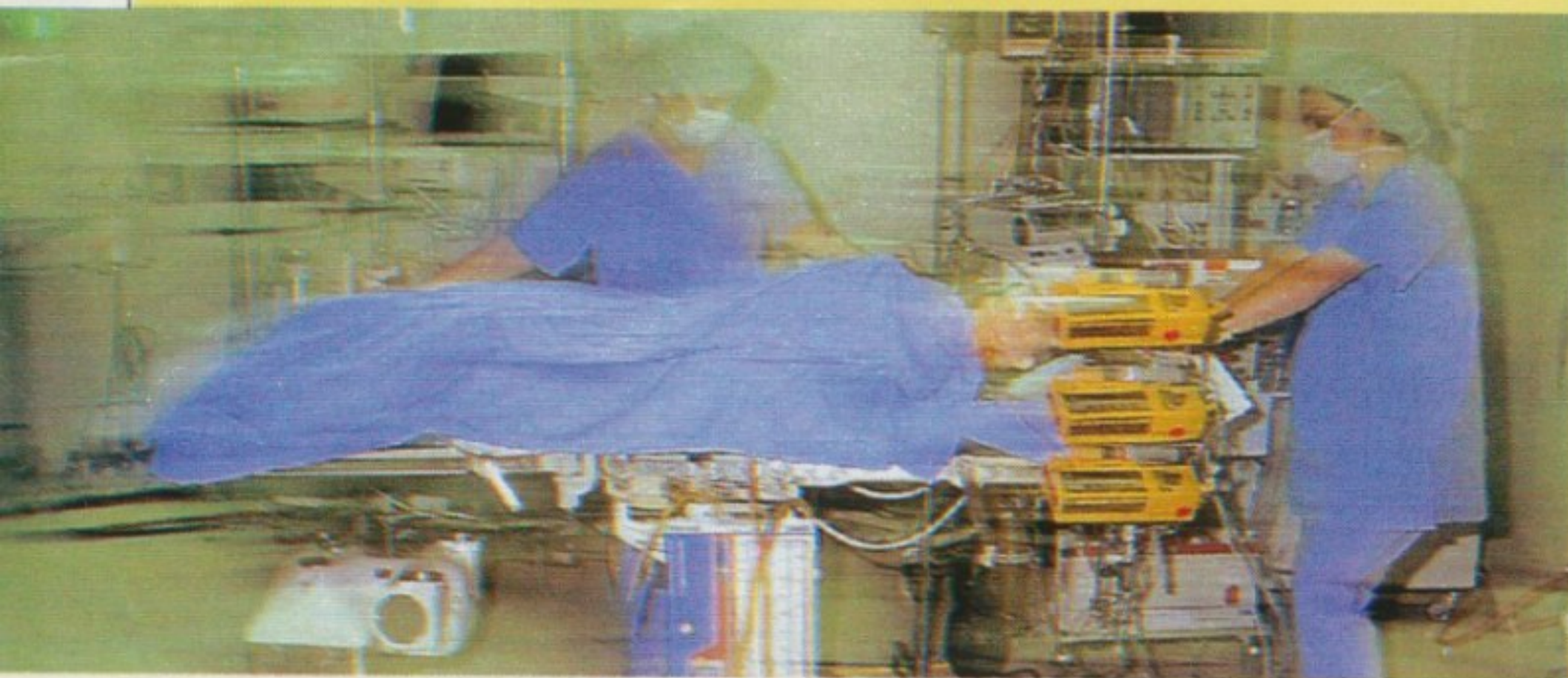
●●● за доживљаје пацијената који после „повратка“ из клиничке смрти пријављују да су искусили нешто попут „одвајања од тела и лебдења над њим и посебних стања свести“ нема медицинског објашњења, тврде холандски научници. Ова тврдња изнета је после до сада највећег истраживања ове појаве у коме су учествовала 344 пацијента која су доживела клиничку смрт ■

●●● количина отпадака које сваки Европљанин производи достиже забрињавајуће размере (у Италији чак 80 милиона тона годишње), тако да у појединим градовима Француске свака породица плаћа посебну таксу сразмерно количини ђубрета које изнесе из куће. Све се усмерава ка рециклажи хартије, пластике и стакла ■

●●● амерички научници недавно су открили најближе живе рођаке прве копнене биљке. То је заједница зелених алги названих Charles, која и данас живи у слатким водама широм света и чији ДНК показује највише сличности са ДНК копнених биљака. Ово откриће помоћи ће научницима да сазнају која су то својства омогућила копненим биљкама да завладају Земљом ■

●●● у Кореји је играње видео-игрица пред компјутером проглашено спортом. Сматра се да у Сеулу има више од два милиона „видео-спортиста“ ■

DIK
BROWNE

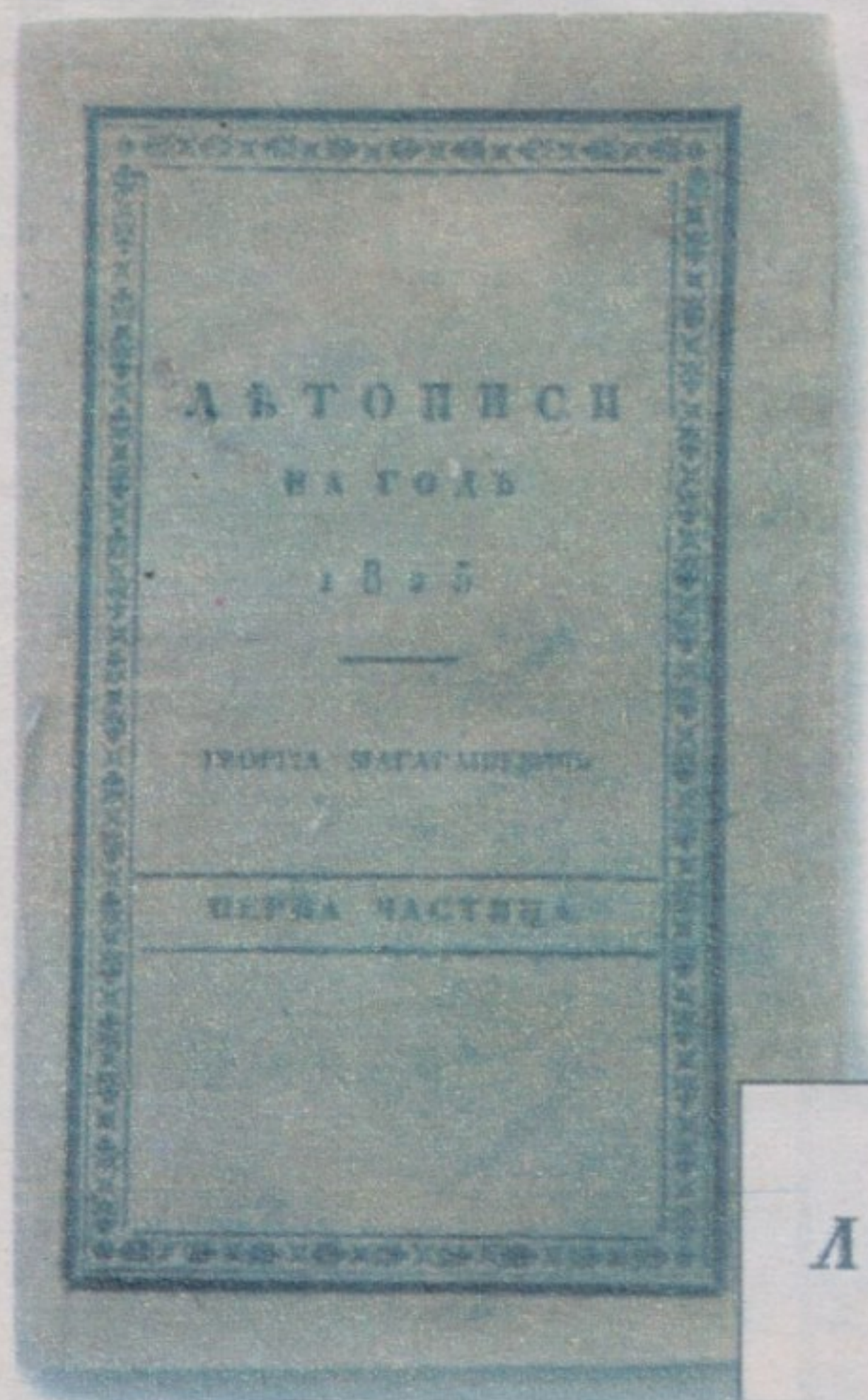
ХОГАР СТРАШНИ

Најстарији
живи часопис
на свету

ЛЕТОПИС 178 ЛЕТА

„Летопис Матице српске“ старији је и од саме Матице српске, а има, сва је прилика, и најстаријег живог сарадника...

Мук је био потпун, а време нимало наклоњено тиховању. Јер „две треће части (две трећине) свију такови књига... не садржавају у себи, ако о Словенима штогод напомињу, ништа друго већ поруганије и уничижење његовог националног карактера. Ни с једним народом, ни са самим јеврејским и циганским не поступа се тако немилосрдно, тако нељубовно“. Овако је 1824. године писао Павел Јозеф Шафарик, словачки научник и један од оснивача славистике, у то време директор Новосадске гимназије.

А тридесетједногодишњи Георгије Магарашевић, професор у истој гимназији, одлучује да покрене часопис како би допринео „напретку књижевства и скором просвештенију народа“ с обзиром да се тада ниоткуда није могло сазнати „ни шта у књижевству бива, не само код други народа и наши јединоплеменика (Словена) но ни шта се код нас сами у тој струци случава“.

И зато – под уредништвом Магарашевића и уз више него драгоцену помоћ Шафарика, песника

СЕРБСКЕ
ЛЪТОПИСИ
ЗА ГОД 1825.
ПЕРВА ЧАСТИЦА,

ИЗДАНА
ГЕОРГИЕМ МАГАРАШЕВИЋЕМ,
ПРОФ. У ГИМНАЗИИ НОВОС.

Изданіем Господара КОНСТАНТИНА КАУ-
ЛИЦИЈИ Книгопродавца Новосадскогъ.

Serbische Monatschrift auf das Jahr 1825.

У БУДИМУ
Писмени Краљ: Всеучилища Пештанскогъ.
1824.

годишњак, попут немачких књига „Jahrbuch“, те већ наредне свеске изгледају као часопис. И „Летопис“ с почетка излази четири пута годишње, онда кад се одржавају и четири најзначајнија вашара

у Пешти, да буде при руци читаоцима. Штампала се по 400-500 примерака, а редовно прода 300.

Георгије Магарашевић са сарадницима не одустаје да тема часописа буде „све што се год Славенског народа от Адриатика до Леденог, и от Балтиског до Црног мора вообшће, а особито што се нас Сербалџа тиче и у то у књижевном призренију“. Уз обавезно гесло: „Никог не увредити, но свима што више ползе (користи) принети“.

Ипак, новорођенчету се нису баш сви обрадовали. Новосадски Магистрат већ крајем новембра 1824. године доноси

Први број Летописа, корице и насловна страна

Лукијана Мушицког и правника Јована Хацића – крајем 1824. године излази први број часописа „Србска летопис“ („за год. 1825, прва частица“, с календаром за 1825. годину). Без обзира на то што излази у издању још једног Новосађанина, књижара Константина Каулиција, „Летопис“ се штампа у Будиму, у штампарији Краљевског Всеучилишћа Пештанског.

Врло брзо уредник и издавач – дакле, Магарашевић и Каулиција – одустају од првобитне намере да то буде

КОГ ЈЕ РОДА ЛЕТОПИС?

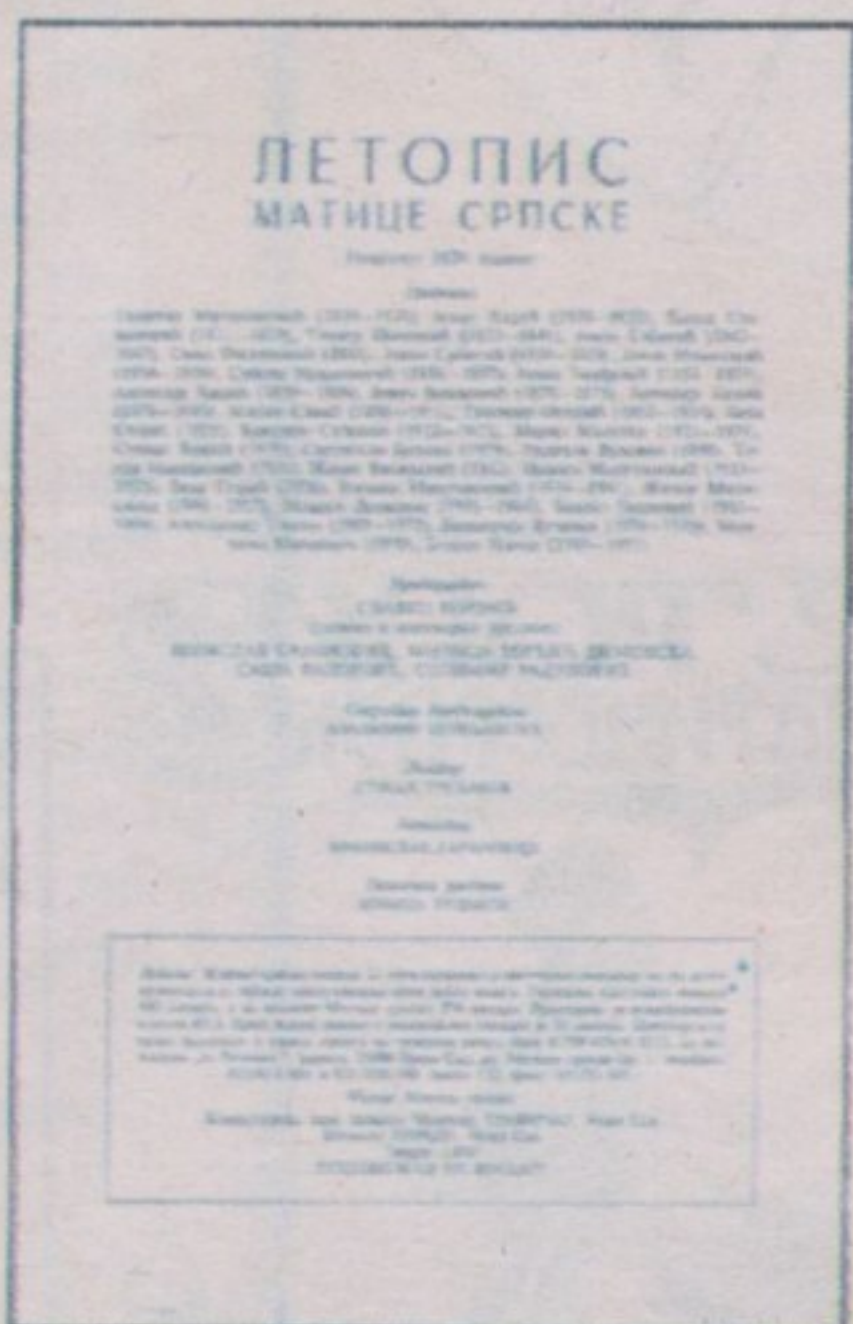
У првој и другој свесци назив часописа дат је у падежу као прва, односно друга частица „Србске, Летописи“. Наиме, уредник Георгије Магарашевић сматрао је, тада, да је реч летопис женског рода. Тек од трећег броја прихватио је предлог да је промени у мушки род, па је отад назив гласио „Србскиј Летопис“.

Од 1837. године називао се „Новиј Србскиј Летопис“, од 1842. „Србскиј Летопис“, од 1864. „Србски Летопис“, а од 1873. године носи данашње име „Летопис Матице српске“ ■

одлуку о забрани растура-
ња часописа, а на захтев
духовног поглавара срп-
ског народа, ученог но тада
већ застарелих схватања
митрополита Стефана
Стратимировића који је био
љут што у календарском
делу „Летописа“ има греша-
ка са становишта цркве, а
поготово што је „штампан
србски“, грађанском
ћирилицом и де-
лимичним ре-
дукова-
њем по-
једи-
них

Пре појаве „Летописа“ српским писмом и језиком исписан је први, и једини, број „Славно-србског магазина“ Захарија Орфелина који се појавио у Веницији 1768. године; потом „Србскија новине“, прве српске новине које су излазиле уторком и петком у Бечу, 84 броја од 14. марта 1791. до 31. децембра 1792. године. Друге српске новине звале су се „Славно-србскија вједомости“ и излазиле су такође у Бечу, од 1792. до 1794. И „Новине србске“, трећи по реду српски лист, излазиле су у Бечу од 1813. до 1822. године а уређивали су их Димитрије Давидовић (све време) и Димитрије Фрушић (до 1816). Димитрије Давидовић се потписивао и као уредник „Забавника“, поучно-књижевног алманаха, првог те врсте у Срба, који је излазио такође у Бечу, 1815–1816. и 1818–1821. године ■

ЖИВАХНИ ЖИВОМИР

Најстарији живи часопис на свету (joш нико није оспорио овај податак) има, по свему судећи, и убедљиво најстаријег сарадника. Реч је о Живомиру Младеновићу, књижевном историчару и критичару, рођеном 1910. године. Свој први текст у „Летопису“ објавио је 1933. године, а уредништво је недавно примило његов прилог за мартовски број 2002. године. Живи и ради у Београду ■

Према речима Славка Гордића, уредника од 1991. године, тешко да се у српској књижевности може наћи иоле значајније име чији текстови нису објављени у „Летопису“, служећи на част часопису, али почастујући и писце. И Змај и Ђура Јакшић ту су објавили своје прве редове, Његош је имао два прилога, па Дучић, Шантић, Вељко Петровић, Исидора Секулић, Црњански, Винавер, Иво Андрић, Ћопић, Михаило и Иван Лалић, Матија Бећковић, Антоније Исаковић, те Милан Ненадић, Душко Новаковић, Тања Крагујевић... Али, нема Вука Караџића. Ниједан његов прилог никад није објављен у „Летопису“. Била је то дуга и исцрпљујућа борба у којој је Вук остао непопустљив.

Наиме, као присталица Вукове језичке и књижевне реформе, Георгије Магарашевић је прву свеску часописа штампао без јерова из славеносрпског језика, али је под утицајем Српске православне цркве био принуђен да их врати. Прихватио је народни језик, а стари правопис је, због опште климе у српству, морао да задржи. Магарашевићев наследник на месту главног уредника Јован Хаџић, Вуков љути противник, бранио је стари правопис, што су чинили и потоњи уредници Павле Стаматовић и Теодор Павловић. Вукове идеје су победиле кад је Јован Суботић 1842. године преузео уређивање часописа, а нови Вуков правопис у потпуности је примењен у време уредниковања Антонија Хаџића (1859–1869, најдужи уреднички стаж од свих – 31 – уредника „Летописа“) и Јована Бошковића (1870–1875) ■

традиционалних црквено-словенских ортографских знакова, посебно такозваног дебелог јера. Срећом, више власти, мађарске, нису повукле дозволу за издажење часописа.

И часопис, с краћим и неу-
митним прекидима, излази и
данас, већ 178. годину, умно-
гоне бивајући огледало не
само српске духовности, не-
го и укупног трајања, пред-
стављајући један од темеља
културе свог народа.

Занимљиво је да је Матица српска – најстарија матица у Словена – основана управо захваљујући „Летопису“. Наиме, издавач Константин Каулици запао је у материјалне тешкоће које су запретиле гашењем „Летописа“. У помоћ су прискочили грађани Пеште и Будима где је тада било снажно средиште и материјалне и духовне снаге српског народа, а где су, крајем 1825, ударени темељи Академије наука, наци-

ЛЕТОПИС
МАТИЦЕ СРПСКЕ

МАТИЏА СРПСКА 1826—2001: Проглоси јубилеја 16. децембра 2001

ПОЕЗИЈА И ПРОЗА: Љуба Милићковић, Миљко
Трнџић, Ђорђе Савић, Јарослав Штрос, Преспај Ће-
новић, Сретен Самарџић, Софија Стојић, Ђу-
суп, Милош Арсенијевић

AKHEHTI: Massimo Morsiani, Manager Tyto-

ОУЧЕНИ: Момче Бискуп. Бискупство Јерусалим, Атанас
Иван

ENEPAHIDE: *Payson Migujo Place*

НАСТАВЪ: *Малко Мелансик, Агнесъ Нодикъ*

КРИТИКА: Игорь Акиш, Михаил Попов, Игорь Бочар, Александр Тарасов, Михаил Ветров

ABSTRACT: *Comp. Biochem. Physiol.*

MAPT

20801

HOBAS CAD

Expenditure of sales is approximately 10.

Оснивачки акт Матице српске са свим именима (лево) и акт где су Миловук и Бозитовац прецртали своја имена

ПРЕЦРТАЈ НАША ИМЕНА!

За оснивање Матице српске, а у пово-
ду помоћи даљем излагању „Лето-
писа“, заслужна су (у тексту већ
поменути) шесторица трговаца и
један адвокат. У оснивачком
акту сва седморица потписа-
ла су се укруг, да нико не бу-
де ни први ни последњи. Пр-
ви је, ипак, био адвокат Јо-
ван Хаџић, први председ-
ник Матице. То се, касније,
није допало Јосифу Мило-
вуку који је са шураком Га-
врилом Бозитовцем исту-
пио из друштва, па су њи-
хови потписи избрисани са
оснивачког акта.

Тек недавно, поводом про-
славе 175 година од оснивања
Матице српске, конзерватори
су успели да очисте „шкработи-
ну“ преко њихових имена и тако их
поново, и видљиво, уврсте у друштво
„седморице величанствених“ ■

Тако, а не иначе!

оналне институције
Мађара, што је мо-
гао да буде и углед
и изазов. Свесни „да је Ле-
топис у сваком смислу за
сав србскиј род и за сав
славенскиј народ важан и
полезан“, састају се њих
седморица 24. јануара (5.
фебруара по новом кален-
дару) 1826. године у кући
четрдесетседмогодишњег
трговца Јована Деметрови-
ћа, најстаријег по годинама,
и одлучују да преузму Лето-
пис. Следећег дана датира-
но је „Објављеније на Лето-
пис србски за годину 1826“
који ће се штампати стара-
њем ових љубитеља српске
књижевности. Да нико не
буде ни први ни последњи,
потписали су се укруг: тр-
говци Гаврило Бозитовац,
Јован Деметровић, Јосиф
Миловук (који је покренуо

акцију), Петар Рајић, Андри-
ја Розмировић, Георгије
Станковић и адвокат Јован
Хаџић који ће бити први
председник...

Зједно с Матицом срп-
ском, издавачем, и Ле-
топис се 1864. године
сели у Нови Сад, где и
данас излази у месеч-
ним свескама, на 120
штампарских табака го-
дишње (књига садржи
шест свезака и годишње се
појављују две књиге) у тира-
жу од 1000 примерака што,
разуме се, ни у ком случају
не одсликава његов углед и
утицај који је кудикамо већи
и значајнији.

Његова повесница дуга
скоро два столећа свакако
је један од неизбрисивих
белега трајања српске кул-
туре ■

Петар Милатовић

Насловне стране Летописа

ГОДИНА ХСХ • КЊИГА 208. СВЕСКА II • СЕПТЕМБАР 1925.

ВРЕМЕ ЋУТАЊА

У својој дугој историји „Летопис Матице српске“ неколико пута није излазио. Први пут 1835–1836. године кад је Матица српска била, по налогу мађарских власти, укинута, затим за време Револуције 1848–1849. и током Првог (1914–1918) и Другог светског рата (1941–1945).

Занимљиво је да је забрањен само једном. Десило се то по-
сле ослобођења 1945. године. И то није учињено због садржи-
не претежно посвећене неодржаном предратном јубилеју (сто-
годишњици рођења) Лазе Костића, и чак с некролозима поги-
нулим партизанским херојима, већ због појаве прилога неких
од аутора који су, по оцени идеолога, били „политички непо-
добни“ ■

МАТИЦЕ

Матица српска, као првора-
зредна национална институ-
ција посебно важна за негова-
ње језика, књижевности,
историје, етнографије-народ-
ности, била је претеча слич-
ним удружењима других сло-
венских народа. Чеси су сво-
ју матицу основали пет годи-
на доцније – 1. јануара 1831; у
Загребу је 1842. године осно-
вана Матица илирска која ће
се после звати Матица хрват-
ска; Матица лужничкосрпска
основана је 1847. у Будиши-
ну; у Љвову се 1848. оснива
Матица галичко-руска; Мати-
ца моравска зачала се 1849.
у Брну; Матица далматинска
– обједињујући и православ-
не и католике – оснива се у
Задру 1862; Матица словачка
почиње да ради 1863. у Тур-
чанском Светом Мартину. Го-
дину дана касније настала је
Матица словеначка у Љу-
бљани; Матица опавска осно-
вана је 1876. у Шлезији; у
Љвову 1882. настаје Матица
пољска. Бугари су, такође, уз
велике напоре, покушавали
да оснују своју матицу. Сва
та друштва преузимају име, а
најчешће и програм од прво-
рођене Матице српске ■

ЦРНИ БИСЕР, СЈАЈНИ БИСЕР, НАЈЛЕПШИ НА СВЕТУ

Има нечег у преламању светлости и преливима дугиних боја бисера што очарава људе још од давних времена. А дубоко у топлим, тиркизним водама лагуна Француске Полинезије живи врста остриге, шкољке која може да направи бисер најнеобичније лепоте. Уместо веома лепих, али уобичајених белих, крем и светложућкастих, ови тахићански су црни и челичносиви.

Шкољка латинског имена *Pinctada margaritifera* живи у групи атола и острва Француске Полинезије познатих као Туамоту или Гамбије архипелаг у Тихом океану. За Тахити, главно острво Полинезије, бисери су најважнији извозни производ и други, одмах после туризма, највећи извор прихода.

Драгоцени бисери нису ту случајно: такозвани „природни“ који настају без мешања људи, изузетно су ретки, само један на 15.000 бисера. Око 90 одсто свих бисера на тржишту култивисани су, што значи да су резултат низа захвата.

Најранији црни (и бели) бисери били су природни. У 16. веку, када су широм света тек почињали да улазе у моду, потрага за њима могла је да дође главе. Рониоци без заштитних одела и кисеоника ризиковали су живот у водама које врве ајкулама да би се спустили на дубину од 30 метара где живе бисерне остриге. И требало им је много среће: само једна од 20.000 таквих острига крила је у себи бисер!

Краљ бисера Јужних мора

То су прошла времена и бисери се одавно одгајају. То није једноставно и захтева велику вештину и искуство, а то се стиче годинама.

Први корак одгајања јесте пажљиво одабирање или „жетва“ оних шкољки које могу да направе бисер. Такве бебе-остриге одгајају се у нарочитим подводним кесама све док не достигну одређену зрелост. Чаролија звана усађивање или калемљење будућег бисера почиње тек тада.

**ЗРНО -
10.000
ДОЛАРА**

То му је цена ако је савршен: веома угасите боје, што правилнијег округлог облика и величине, мерено по мањем пречнику, између 16 и 18 милиметара. За огрлицу од само једне краће ниске потребно је бар тридесетак оваквих драгуља и зато оне красе вратове најбогатијих жена

➔ Јапански стручњак за бисере Кокичи Микимото први је пре сто година открио како и које страно тело положити у остригу и навести је да направи бисер. Његов метод донео је на Тахити педесетих година француски ветеринар Жан-Мари Домар.

И, мада су црни бисери били омиљени вековима, Домар није успео да нађе тржиште за овај леп и скупоцен украс. Црни бисери стварно су завладали као накит раних седамдесетих година и то када је Салвадор Асел, сада познат као „Краљ бисера Јужних мора“, показао неколико ниски црних бисера познатом јувелиру са Менхетна у Њујорку Харију Винстону.

Уследила је офанзивна рекламна кампања и за црним бисерима полудели су славни и богати, једини који могу да их плате.

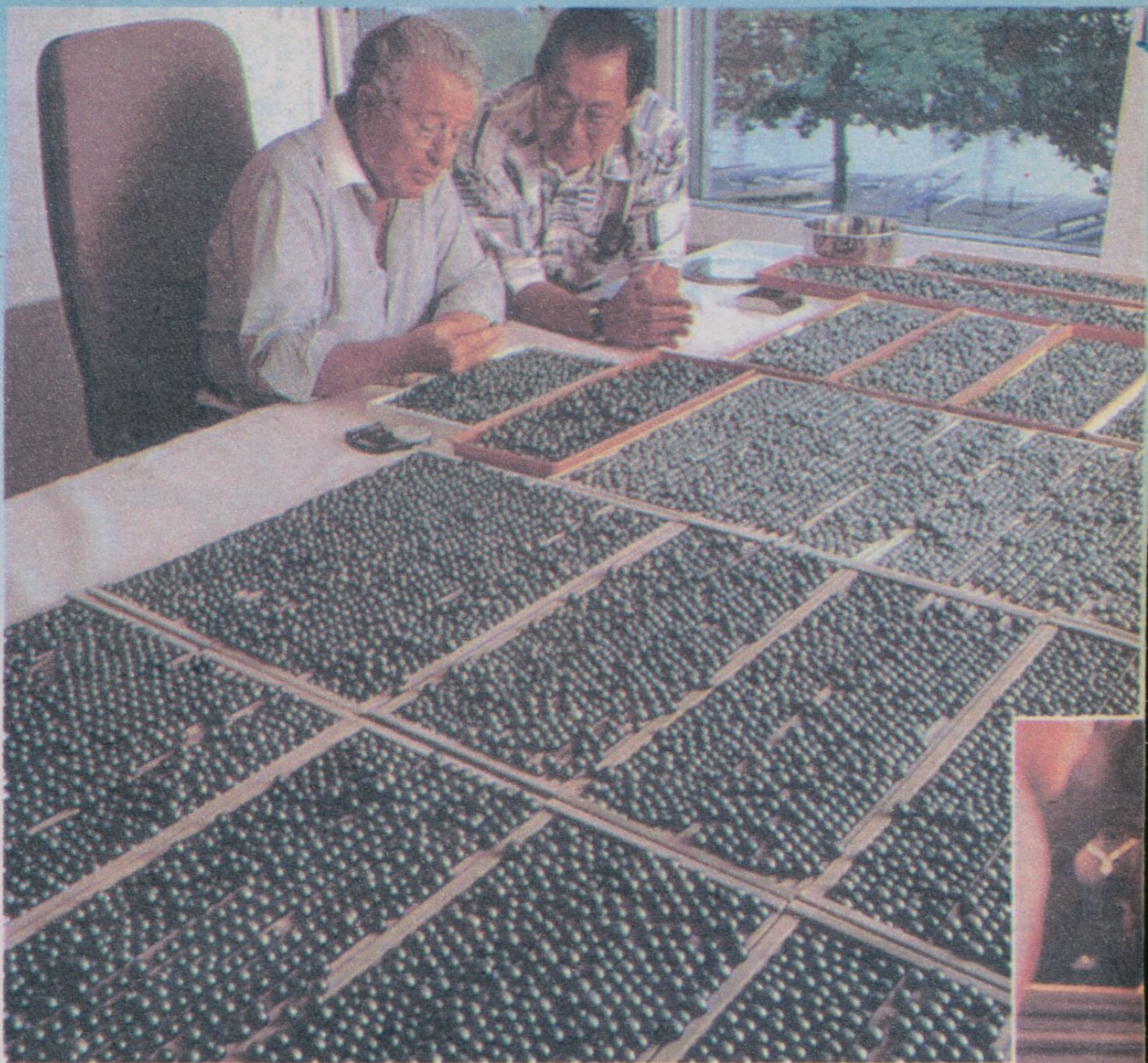
Црна боја седефа

Око Тахитија има 570 фарми бисера и све их продаје индустрија бисера Француске Полинезије „GIE Perles de Tahiti“. Постоје велике фарме, али и мале које су породични посао. Сви „фармери“ примењују исти метод одгајања који се готово нимало није променио током 100 година.

Да би се направио бисер, узима се сићушни комадић мяса остриге даваоца (која ће угинути за време овог процеса) и убацује у остригу примаоца заједно са мајшним, округлим и полира-

Салвадор Асел (лево), „Краљ бисера Јужних мора“. Он је први успешно изнео црне бисере на светско тржиште.

Ово је Хари Винстон, драгуљар, у својој филијали на Беверли хилсу. Црни бисери хит су високе моде на богатом Западу.

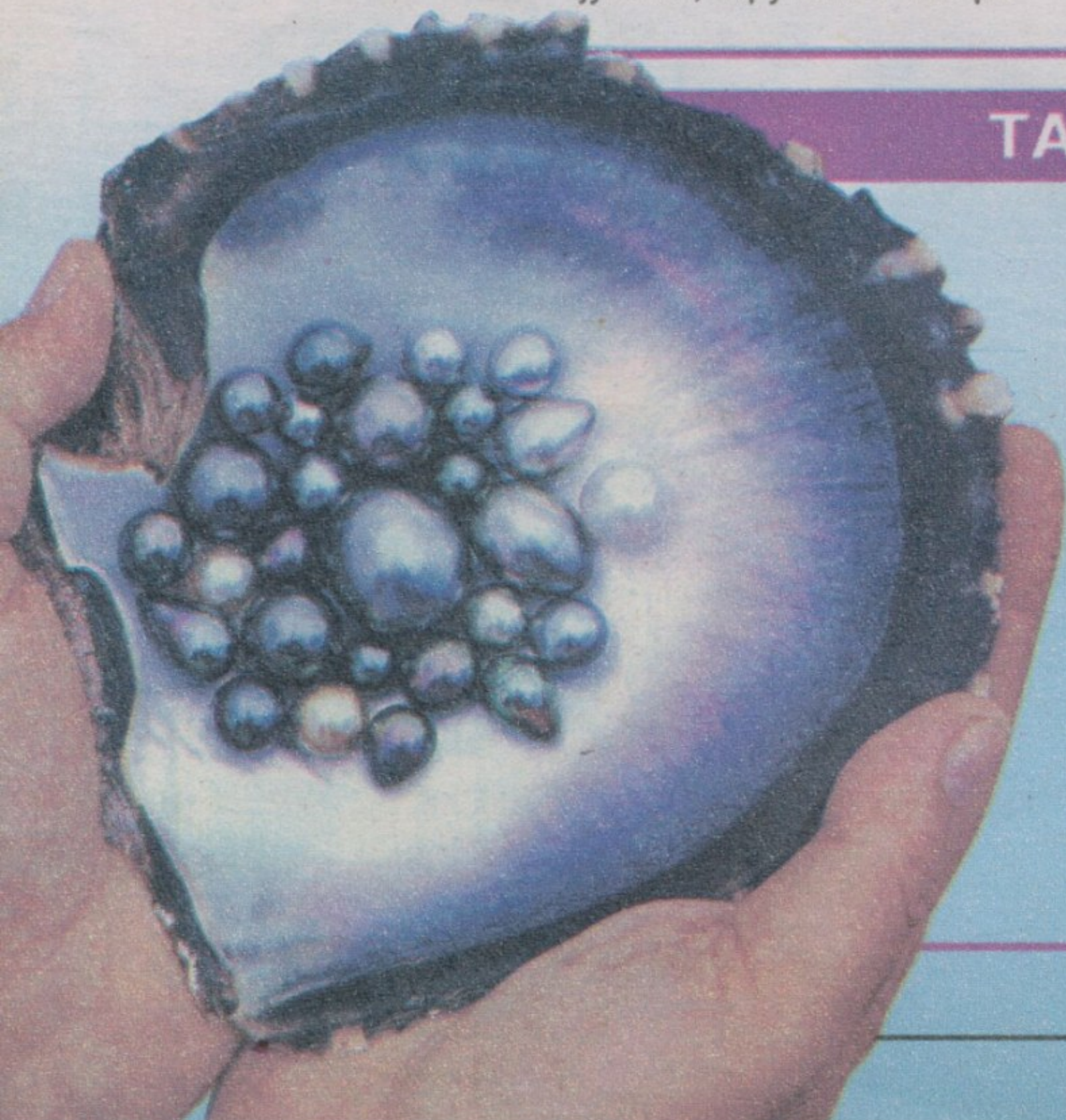

ТАЈНА ПРИРОДНИХ БИСЕРА

Одгајани бисери производ су бисерних острига између чијих се љуштурса намерно убацује страно тело. Када се каже природни, мисли се на бисере који се стварају у шкољкама без икаквог учешћа човека. У свим досадашњим књигама о накиту као и у зоологијама пише отприлике овако: „Уколико зрнце песка или нека сићушна животиња, често паразит, западну између плашта и седефастог слоја љуштуре остриге, то може да доведе до надражаја меког ткива шкољке, па оно, пошто страно тело изолује, наставља да седефом облаже његову

површину. Тако се ствара бисер најчешће неправилног облика, понекад округлао или крушкаст...“

Изгледа да је ово тумачење обична заблуда. Стивен Кенеди тврди да, иако се одгајани бисери праве на сличан начин, код природних тако нешто уопште није могуће. Он објашњава да се код гајења острига силом отвара и у њу убацују комадић мяса и зрнце седефа слатководне шкољке. Ово се ради ручно и поступак је веома сложен, па до њега не може да дође спонтано у природи. Острига није делић

ним зрнцетом направљеним од љуштуре једне врсте слатководне шкољке која има леп седеф. Острига прималац тада покушава да се одбрани од страног тела у себи.

Пресађено месо остриге даваоца прво ствара кесу око убаченог, округлог зрнца, а онда острига, у самоодбрани, лучи материју која се зове накра и таложи се у танушним слојевима. То је супстанца од које настаје седеф и у љуштури остриге и око будућег бисера, зрнца убаченог у њу. У шкољци *Pinctada margaritifera* седеф је црн или челичносив и добиће се и бисер такве боје.

Какав ће тај бисер бити, много зависи од вештине особе која посао обавља. „Место у шкољци одакле се узима комадић меса из остриге даваоца од огромног је утицаја на боју евентуалног бисера.

Прецизност је у рукама онога ко сече ту остригу“, каже Стивен Кенеди, директор лабораторије Гемолошког удружења у Великој Британији.

Зашто су ретки?

Када се пресађивање обави, острига прималац оставља се да се мало одмори. У тој фази многе ће угинути, многе из себе избацити

Остриге које преостану смештају се у нарочите кавезе и полажу у воду залива. Свака острига бориће се против уљеза. Убачено месо створиће око убаченог зрнца кесу, а острига ће лучити седеф и њиме облагати зрнце.

ТЕШКА ЗАРАДА

Остриге у којима је „страно тело“ висе у води залива док не достигну величину од 30,5 центиметара. Хране се микроорганизмима и свакодневно пажљиво окрећу да би будући бисери били што округлији. На крају, када сазру, остриге се отварају и из њих се „жању“ бисери. Успех није велик, свега 30 одсто, па су црни бисери веома ретки ■

Покупљени бисери пажљиво се расподељују према одређеним степенима финоће и величине. Најугаситији, највећи и најокруглији највише вреде.

желатинастог ткива које плута у шкољци већ је месо причвршћено за шкољку у којој живи и никакво зрнце песка нити животињца не могу тек тако у њега да ушетају.

Ако је то заиста тачно, онда ником живом није познато како се у шкољци ствара природни бисер. Једна од недоказаних претпоставки јесте да би зачетак могао бити канцероидни израштај унутрашњих слојева шкољке који она покрива слојевима седефа што, на крају, ствара бисер ■

уљеза. Оне које преживе и задрже страног тела спуштају се у одређеним жичаним посудама у воду залива. Ту посао не престаје јер их свакодневно треба пажљиво окретати да би бисер добио пожељан округли облик.

Према речима Мартена Королија, генералног менаџера „GIE Perles de Tahiti“, успех није већи од 30 одсто,

што објашњава реткост и драгоценост црних бисера на тржишту.

Мали црни бисер просечног квалитета коштаће око 100 долара, савршени црни бисер пречника између 16 и 18 милиметара чак 10.000 долара. Огрлица, као што се зна, састоји се од доста оваквих бисера зависно од њене величине и броја ни-

ски. Заузврат, она је заиста нешто нарочито, накит необичне лепоте за изузетне купце.

Увек је права лутрија да ли ће се сав рад и труд уложен у гајење црних бисера исплатити. Када све тече по плану и у остриги се нађе савршен црни или челичносиви бисер, он је ремек-дело човекове вештине и природе ■

Бојана Дожић

КАКО БИТИ СРЕЋАН

Држи Наироса за

Бити срећан значи живети у складу са својим жељама. Али, те жеље би претходно требало ускладити са нашим могућностима

Прво треба проћи најважнији тест: утврдити колико смо задовољни својим животом. Нова истраживања још једном потврђују да задовољство и срећа не зависе од лепоте, богатства и успеха у друштву... Наиме, међу најзадовољнијима су они који нису ни посебно лепо, ни богато, ни нарочито популарно, не живе раскошно, нису на власти...

Ипак се чини да је група незадовољника знатно већа. Али, пре него што кажемо да смо дубоко несрећни, требало би да утврдимо да ли смо по природи песимисти или оптимисти. Психолози кажу да је оптимистима лакше будући да се спремније суочавају с невољама. Сазнање да негде свакако постоји излаз из непријатне ситуације оптимистима даје посебну снагу.

Током тридесетогодишњег истраживања у овој области професор Селицмен дошао је такође до закључка да и оптимизам, као и песимизам, могу бити стечене навике понашања које смо усвојили као деца или адолесценти.

Наш познати неуропсихијатар Зоран Миливојевић напи-

Да ли човек може бити срећан? „Свако од нас је несрећан управо онолико колико верује да је несрећан“, тврдио је римски филозоф Сенека на извесан начин потврђујући мудрост индијског спева „Махабхарата“ који казује како је човекова срећа заправо његов карактер. С друге стране, свети Августин писао је да срећа није земаљског порекла, тако да човек никада, на овом свету, неће моћи да је достигне.

Срећа јесте с овог света и она је сасвим могућа, био је

својеврсни мото конгреса Удружења америчких психолога којима је председавајући, угледни психолог Мартин Селицмен, дао задатак да истраже све могуће путеве који би човеку помогли да доживи то осећање.

Боље је бити оптимиста

Многобројна истраживања дала су потом значајне резултате. То не значи да је ико од америчких психолога измислио нешто ново. Напротив. Само је потврђена стара мисао да је свако великим делом одговоран за сопствену срећу.

сао је две књиге које добрим делом говоре о томе како разумети наша осећања – „Формуле љубави“ и „Емоције“. Током своје плодотворне психотерапеутске праксе сусретао се са многим срећницима, али и несрећницима. Како препознати срећу која нам иде у сусрет или како је вратити онда када мислимо да нам је окренула леђа? Доктор Миливојевић даје неколико корисних савета читаоцима „Забавника“:

Срећа – срећни сусрет

„Реч *срећа* долази од глагола *срести* и означава срећни сусрет особе која има неку жељу и животне прилике“, каже Зоран Миливојевић. „У античко доба људи су веровали да постоји бог среће који се звао Каирос. Он је био приказан као младић, потпуно наг, по целом телу намазан маслиновим уљем.

Али, када ту исту особу у току дана чека нешто што јој је веома пријатно и важно, она устаје без икаквих тешкоћа.

Када особа испуни своју жељу, или када јој жељу испуни неко други, она осећа задовољство. Ако је тој особи њена жеља била веома важна, онда је њено задовољство толико јако да га зовемо срећом. Дакле, задовољни и срећни људи су они чије се жеље испуњавају.“

Да ли зато деца имају право што захтевају да њихове жеље пошто-пото одмах буду испуњене?

„Када је особа још дете, онда испуњење њених жеља углавном зависи од других, родитеља или других одраслих. То зна-

су несрећни, уколико срећа не стиже одмах...“

„Постоји задовољство које осећамо данас и задовољство које ћемо осетити сутра, или у каснијој будућности. Ако неко неће да ради домаће задатке јер му је то непријатно и више воли да се игра јер је онда срећан, сигурно се неће пријатно осећати када дође полугодиште или крај године. С друге стране, онај који је радио домаће задатке и вредно учио, биће веома срећан када добије своје оцене.

Може ли срећа бити потпуна?

„Важно је схватити да не постоји ниједна ствар на овом свету која ће људе усрећити. Свако ко мисли да

ОПТИМИЗАМ – ПЕСИМИЗАМ

Оптимизам (од латинске речи *optimus* – најбољи), гледање на ствари и догађаје у животу с њихове добре стране и веровање да ће се на крају све добро завршити. Оптимизам значи и ведро расположење, животну радост. Оптимиста је човек који на све гледа с оптимизмом.

Песимизам (од латинске речи *pessimus* – најгори), склоност да се живот и догађаји посматрају с најгоре стране, без наде у боље. Филозофски поглед који сматра да је свет у својој суштини само зло. Песимиста је човек који све посматра с најгоре стране, који све види црно ■

СПИСАК СОПСТВЕНЕ СРЕЋЕ

Да би човек био срећан, требало би да тога буде и свестан. Многи, међутим, као да нису свесни среће која их окружује. Таквима се саветује да направе списак позитивних и лепих ствари у сопственом животу које би требало ценити. На том списку ће се свакако наћи бар један искрен и веран пријатељ, а можда и посао. Здравље, породица, брат, сестра... и још много тога. У сваком случају, не би требало преувеличавати бол који сте бар једном у животу доживели. Ако сте стално усредсређени на несрећу, можда ћете изгубити срећу ■

зато што то немају, а када то остваре, онда им постане обично и почну да жуде за нечим другим. Срећан живот је трајање, а не блажено стање. Остваривање задовољства и среће данас је предмет разматрања „психологије успеха“. Успех је, међутим, када неко оствари свој циљ или жељу, док су задовољство и срећа емоције које прате успех. Иако многи причају да је довољно само нешто снажно желети да би се остварило, у основи није тако. Поред жеље или циља, готово увек је потребно размислити о начину како ће неко доћи до свог циља, а то је праћено напорима. Због тога треба желети ствари које човек може да оствари, а не оне које нису могуће. Јер, онда ће тај неко бити веома несрећан, будући да није постао глумац, певачица или милионер” ■

Мирјана Огњановић

Каирос је стално трчао наоколо. Глава му је била обријана, али је само спреда имао један чуперак. Људи који су хтели да буду срећни или постану срећни требало је да ухвате Каироса у тренутку док протрчава крај њих, али у томе нису успевали. Овај мит доноси нам важну поруку: срећну прилику одмах треба зграбити, јер када је прави тренутак пропуштен, он се можда више никада неће поновити...”

Да бисмо били добри трагичари за срећом, можда би требало да знамо шта заправо тражимо. Доктор Миливојевић сматра да је за срећу потребно схватити које су и какве наше жеље:

„Срећа је емоција. Веома пријатно осећање. Да бисмо разумели шта је то срећа, потребно је разумети шта је то жеља. Када неко осећа жељу, он, у ствари, има неки важан циљ који је од њега удаљен у простору или у времену. Жеља је она унутрашња снага која људе покреће ка бројним важним циљевима. Када неко нема неке жеље у животу, онда он ујутру веома тешко устаје, без обзира на то колико је дуго спавао.

чи да деца често зависе од воље одраслих. Међутим, када особа одрасте, она је у стању да сама учини нешто како би остварила своје жеље, тако да сама постаје одговорна за сопствено задовољство у животу и за своју срећу.“

Неки су у стању да стрпљиво чекају срећу, а други

ће му љубав донети срећу, или да ће то учинити велика количина новца, грдно се преварио. Људи често верују да им је нешто важно само

„Сан о срећи лепши је од среће.“

„Ко мисли да је срећан, он је одиста срећан.“

Јован Дучић
наш песник и дипломата
(1871–1943)

„Срећа је садржана у човековом карактеру.“

Махабхарата
древни индијски спев

О СРЕЋИ

„Нема дужности коју толико потцењујемо колико дужност да будемо срећни.“

Роберт Луис Стивенсон
енглески књижевник
(1850–1894)

„Срећа је најокрутније оружје у рукама времена.“

Пол Валери
француски песник
(1871–1945)

„Најбоља ствар на овом свету која може човеку да

се догоди јесте да се роди срећан.“

Марк Твен
амерички књижевник
(1835–1910)

„Нема смртника који би био потпуно срећан.“

Аристофан
старогрчки комедиограф
(445–386. г.п.н.е)

„Најсрећнији је онај човек који може крај свога живота повезати са почетком.“

Јохан Волфганг Гете
немачки књижевник и мислилац (1749–1832)

Алицин белом луку даје тежак, непријатан мирис који се дуго задржава у устима, а људском телу снагу да се бори против узрочника разних болести

„Поља“ спанаћа и зелене салате смештена су у капсулама лебдећих башта

БЕЛИ ЛУК РАСТЕРУЈЕ БОЛЕСТИ

Бели лук од давнина заузима почасно место у народној медицини. И поред снажног, непријатног мириса позната су његова лековита својства. Препоручује се као заштита али и лек од грипа и других инфекција, отклања и ублажава болове упаљеног уха, смирује зубобољу, благотворан је за убоје и отеклине, побољшава апетит, прочишћава крвне судове...

Све наведене особине белог лука доказане су и признате и у савременој медицини, а недавно су фармацеути открили и који је састојак ове биљке заслужан за то. У питању је алицин који му даје познати непријатни мирис, али

има способност да разлаже холестерол и за себе везује његове штетне споле, такозване слободне радикале, покреће ензиме из тела да се боре против вируса, бактерија, гљивица и појединих паразита из хране и воде за пиће, јача отпорност организма.

Због непријатног даха који се дуго задржава, у апотекама могу да се купе капсуле или таблете белог лука, али фармацеути кажу да је деловање алицина много јаче ако се лек користи у природном, сировом стању и поручују: Једите бели лук кад год стигнете. Он је сте непријатељ пријатног даха, али и многих болести ■

ЛЕБДЕЋЕ БАШТЕ

Познато је да астронаути приликом лета за оброке имају кашасту храну из тубе. Укуси су им, кажу, разноврсни, а заступљени су и сви неопходни витамини, минерали и беланчевине. Али, ипак је то само вештачка храна. Уместо да једноставно гутају каше и утоле глад, васионски истраживачи волели би да на некој од звезданих подстаница могу да сажваћу корицу хлеба.

Изгледа да ће им се жеља убрзо испунити. Научници с Корнел универзитета у Америци изумели су лебдеће баште које ће као капсуле бити прикачене уз неку подстаницу и у којима ће, у земаљским условима, моћи да се узгаја тридесетак кул-

тура попут пшенице, пиринча, соје, зелене салате, спанаћа, парадајза, али и јагоде. Астронаути ће тако моћи да уживају у свежеј поврћу, и да сами припремају храну. Савремена технологија омогућиће им да преко ензима глукозе добију природни квасац за хлеб, кекс или пецива, док ће из соје добијати сир и уље.

Све ове намирнице богате су витаминима и калцијумом. Једино недостају беланчевине. Пошто су оне животињског порекла, научницима остаје да смисле лебдеће стаје, оборе и кокошарнике да астронаути не би стално били на дијети ■

Свеже јагоде преливане сосом, ђуфте од спанаћа, домаћи кекс

Васионска дијета није лоша: храна је богата витаминима и калцијумом

МУДРА ГУМА

Достигнућа физичара имају веома широку примену у свим гранама аутомобилизма, поготово када је у питању безбедност у вожњи. Због тога предлажу незнатне измене спољашње гуме под надзором рачунара.

Највише незгода догађа се приликом изненадног кочења по мокром и залеђеном путу или излетања у кривини, а један од разлога за то је, сматрају стручњаци, рад кочионог система који је уграђен у точковима. Истовремено успоравање и заустављање точкова доводило је до нагле и различите промене притиска у гумама.

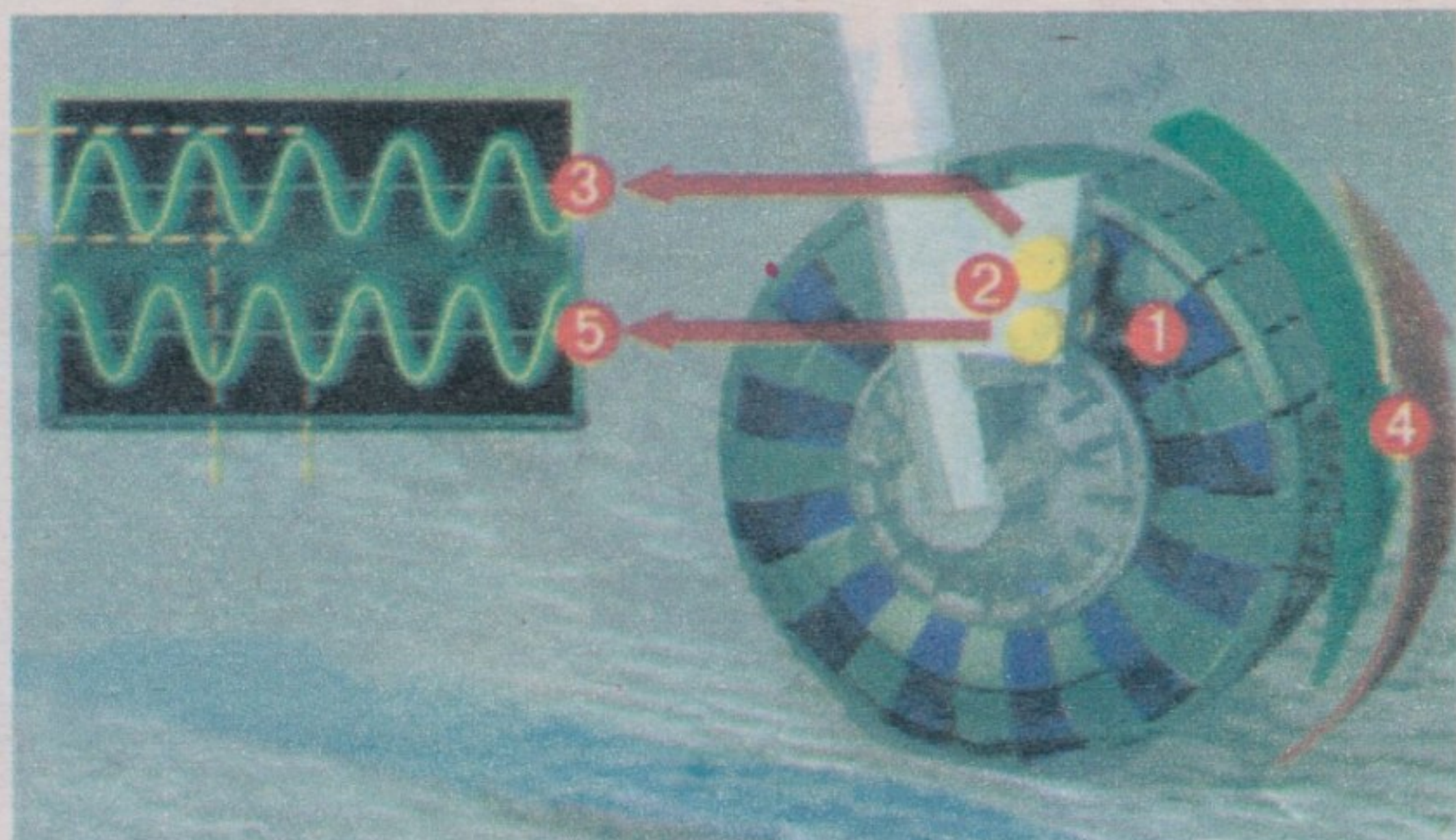
Модел „мудре“ гуме не разликује се на први поглед много од обичне, иако у себи има уграђене магнетне плочице и

два сензора. Разлика се уочава тек у току вожње и кочења. Приликом притиска на палучицу ножне кочнице истовремено се, као и до сада, делује на све точкове, али промене унутар њих сада могу да се уоче и исправе.

Магнетне плочице унутар гуме стварају уравнотежено магнетно поље када се точкови равномерно okreћу. Уколико приликом кочења дође до било какве промене, попут проклизавања, магнетно поље се мења што сензо-

ри бележе као различите кривуље и обавештење шаљу главном рачунару. Он одмах исправља притисак и уједначава га према оном у осталим гумама. Тако се избегавају непредвиђена излетања и превртање ■

Магнетне плочице налазе се у унутрашњости гуме (1) а два сензора (2) прате рад магнетног поља. Свако кочење (4) изазива промену магнетних кривуља (5) што рачунар бележи и исправља

Брза летелица у облику летећег тањира премазана је посебном емулзијом тајинственог састава што је чини неухватљивом и за радаре

Невидљива „Тамна звезда“ са висине од девет километара прави снимке на којима се јасно види сваки детаљ као да је снимано с висине од свега тридесетак центиметара

НЕВИДЉИВИ ШПИЈУН

Инжењери америчког ратног ваздухопловства направили су необичну, неухватљиву и невидљиву летелицу. Има облик летећег тањира пречника десет метара, креће се брзином од 500 километара на сат даљинским управљањем и избрушена је и премазана посебном емулзијом која је чини невидљивом за радаре. Због тих особина симболично је названа „Dark Star“ (Тамна звезда), а намењена је осматрању

и снимању Земље или боље речено шпијунирању свега што се догађа у некој држави. Опремљена изузетно осетљивим камерама, летелица са висине од девет километара може да направи тако јасне снимке на којима се добро види сваки детаљ, као да је снимано с висине од свега тридесетак центиметара.

Амерички званичници тврде да је за сада испитан само прототип ■

Двадесети век

1960.

РОЂЕНИ

4. март: Иван Лендл, чехословачки тенисер.

21. март: Ајртон Сена, бразилски ас Формуле 1.

30. октобар: Дијего Армандо Марадона, аргентинска фудбалска звезда.

Дијего Армандо Марадона

УМРЛИ

2. јануар: Фаусто Копи-Кампионисимо, италијански бициклиста, један од најбољих свих времена.

4. јануар: Албер Ками, француски књижевник.

26. фебруар: Александар Белић, наш лингвиста.

18. април: Еди Кохрек, америчка рок звезда.

четрнаест

30. мај: Борис Пастернак, руски књижевник.

27. август: Сима Пандуровић, наш песник.

Сима Пандуровић

29. октобар: Сретен Стојановић, наш вајар.

5. новембар: Мек Сенет, амерички филмски редитељ и глумац.

16. новембар: Кларк Гејбл, америчка филмска звезда.

КАТАСТРОФЕ

1. март, Мароко: земљотрес, ударни талас и пожар уништили град Агадир. По-

Албер Ками

гинуло најмање 1000 људи и много хиљада остало без крова.

25. април, Иран: око 1500 особа погинуло у земљотресу који је погодио град Лар.

24. мај, Јапан: најмање 96 мртвих у ударним морским таласима изазваним земљотресима у Чилеу.

Кларк Гејбл

11. октобар, Источни Пакистан: у ударном таласу и урагану погинуло на хиљаде људи.

ВЕНЧАЊЕ

15. децембар, Брисел: белгијски краљ Бодуен оженио се доњом Фабиолом де Моран и Арагон од Шпаније.

ЗАБРАЊЕНО

27. фебруар, САД: у држави Конектикату продаја часописа „Плејбој“.

25. март, Јужноафричка

Унија: црначке политичке организације.

УСПЕХ

10. новембар, Лондон: издавачка кућа „Пингвин“ првога дана продала 200.000 примерака првог британског издања романа Д. Х. Лоренса „Љубавник леди Четерли“ с кога је у судском поступку скинута забрана објављивања у Великој Британији.

МАЛИ ПРИНЦ

19. фебруар, Лондон: британска краљица Елизабета II родила сина Ендрјуа Алберта Кристијана Едварда. Он је њено треће дете и други син.

НЕСРЕЋА

19. јун, Белгија: у трци за Велику награду Белгије британски возачи Формуле 1 Бристау и Стејси погинули, Стирлинг Мос повређен.

ПОВРАТАК

22. август, СССР: два пса послата у космос, срећно се вратила на Земљу. Ово је проба за слање првога човека у васиону.

НОБЕЛОВЕ НАГРАДЕ

МИР: Алберт Цон Лутули, јужноафрички домородачки политичар, један од вођа покрета против расистичке политике апартејда.

ФИЗИКА: Доналд Артур

ПОДНИКИ
ЗАБАВНИК

18. 1. 2002.

Глејзер, амерички физичар.

ХЕМИЈА: Вилард Френк Либи, амерички хемичар и физичар.

МЕДИЦИНА: сер Френк Мекфарлејн Барнет, аустралијски лекар и вирусолог и Питер Брајен Медевер, британски биолог.

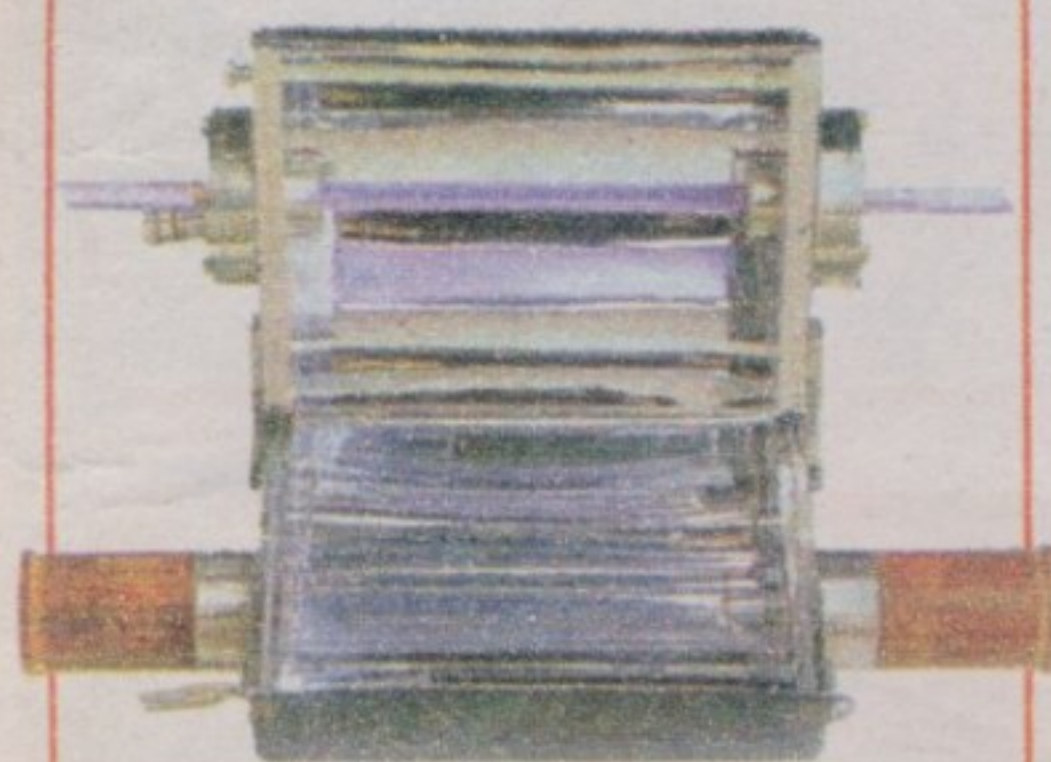
КЊИЖЕВНОСТ: Сен-Џон Перс, француски књижевник.

ИЗУМИ И ОТКРИЋА

- Фирма „Диџитал еквипмент“ употребила у рачунарима **транзисторе** уместо електронских цеви.

- Амерички хемичар Роберт Вудворд направио **синтезу хлорофила**.

- Немац Кугелфишер направио **бензински мотор** са електронским убризгавањем.

Ласер с кристалом рубина

- Амерички научник Теодор Мејмен направио **ласер** (Light Amplification by Stimulated Emission of Radiation), појачивач светлости, први ласер с кристалом рубина.

- Сједињене Америчке Државе осваја **кабловска телевизија**.

НАЈДУБЉЕ

24. јун, Тихи океан: швајцарски истраживач Жак Пикар и поручник ратне морнарице САД Доналд Волш спустили се батискафом „Триесте“ на највећу морску дубину од 10.900 метара у Маријанској бразди у Тихом океану.

СУДАР ПЛАВЕ ПТИЦЕ

16. септембар, САД: британски рекордер у брзинама Доналд Кемпбел уништио у судару своје ново возило „блуберд“, плаћено милион фунти стерлинга, при брзини од 560 километара на сат. Кемпбел је задобио лакше повреде.

НОВА ПРЕСТОНИЦА

21. април, Бразил: нови-

зграђени град Бразилија постао престоница Бразила.

ОЛИМПИЈСКЕ ИГРЕ

18. фебруар, САД: отворена Зимска олимпијада у Скво Велију, држава Ајдахо.

25. август, Рим: отворене Летње олимпијске игре у Риму.

КРАЈ

11. јун, Италија: поништен брак између филмске звезде Ингрид Бергман и италијанског филмског редитеља Роберта Роселинија.

Вивијен Ли и Лоренс Оливије

2. децембар, Лондон: разведен брак славних британских позоришних и филмских глумаца Вивијен Ли и Лоренса Оливијеа.

НЕЗАВИСНОСТ:

27. април, Африка: француска колонија Тоголенд постала независна Република Того.

26. јун, Африка: француски Мадагаскар добио независност.

26. јун, Африка: Сомалија добила независност од Британије.

30. јун, Африка: Белгијски Конго постао независна република.

12. јул, Африка: Француски Конго, Чад и Средњоафричка Република добили независност од Француске.

16. август: Кипар постао независан од Велике Британије. Архиепископ Макариос је председник.

1. октобар, Африка: Нигерија постала независна од Британије. Независност су ове године стекли и: Камерун, Дахомеј, Нигер, Горња Волта, Обала Слоноваче, Габон, Сенегал, Мали и Маританија.

Алфред Хичкок, редитељ филма „Психо“

ФИЛМОВИ

„Психо“ британског редитеља Алфреда Хичкока са Ентонијем Перкинсом.

„Сладак живот“ италијанског редитеља Федерика Фелинија с Марчелом Мастојанијем, Анитом Екберг, Анук Еме...

„Синови и љубавници“ британског редитеља Џека Кардифа с Тревором Хауардом, Дином Стоквелом, Венди Хилер и Доналдом Плезенсом.

ОБЈАВЉЕНО

„Заточеници из Алтоне“, драма, и „Критика дијалектичког ума“ француског филозофа и књижевника Жана Пола Сартра.

„Друга испитивања“, есеји аргентинског песника Хорхеа Луиса Борхеса.

„Убити птицу ругалицу“, роман америчког писца Харпера Лија.

„Трчи, зече“, роман америчког књижевника Џона Апдајка.

ПОЧЕТАК РАЗЛАЗА

18. октобар, Москва: у совјетском листу „Правда“ први пут нападнути кинески комунисти.

ГЛАВНИ ОСКАРИ

Најбоља женска улога: Симон Синоре у филму „Пут у високо друштво“.

Најбоља мушка улога: Чарлтон Хестон у филму „Бен Хур“.

Најбоља режија: Вилијем Вајлер за филм „Бен Хур“.

Најбољи филм: „Бен Хур“ америчког редитеља Вилијема Вајлера. Филм је добио укупно 10 Оскара.

ПРВИ ПУТ

1. јануар, САД: лансиран први метеоролошки сателит „Тирос I“ који ће знатно побољшати тачност дневне временске прогнозе.

САД: америчка подморница „Тритон“ прва је опловила свет испод мора. Путовање је трајало 84 дана.

20. јун, САД: амерички боксер тешке категорије Флојд Патерсон први је у историји бокса повратио титулу шампиона света после меча са Ингемаром Јохансоном који је титулу држао годину дана.

26. септембар, Чикаго: одржан је први телевизијски дуел у историји и то између кандидата за председника САД републиканца Ричарда Никсона и де-

мократе Џона Фицџералда Кенедија.

27. септембар, Лондон: прва у Европи покретна трака за пешаке отворена у станици Бенк лондонског метроа.

21. октобар, Британија: авион „хокер Р. 1127“ с вертикалним узлетањем извео први пробни лет.

ШАМПИОН

5. септембар, Рим: амерички боксер Касијус Клеј освојио златну олимпијску медаљу у полутешкој категорији. Он је 22. октобра

Касијус Клеј

прешао у професионалце и многи га виде као будућег шампиона света.

ЕВРОПСКИ КУП

18. мај, Глазгов: Реал Мадрид победио Ајнтрахт Франкфурт резултатом 7:3 и пети пут заредом освојио Европски куп.

РЕКОРД

21. јул, Њујорк: педесетогодишњи Британац Франсис Чичестер упловио је у њујоршку луку на једрилици „Ципси Мот II“ прешавши раздаљину од Плимута у Британији до Њујорка у САД за 40 дана, чиме је поставио светски рекорд.

МУЗИЧКИ ХИТОВИ

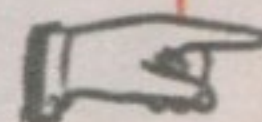
1. „It's Now or Never“, Елвис Присли

2. „Cathy's Clown“, Еверли Брадерс

3. „Apache“, Шедоуз

4. „Please, Don't Tease“, Клиф Ричард

5. „My Old Man's Dustman“, Лони Донеган

НОВЕ РЕЧИ

Mouse (маус = миш): мали покретни уређај којим се рукује компјутером.

Ципела Никите Хрушчова

12. ОКТОБАР, ЊУЈОРК
На заседању Генералне скупштине Уједињених нација пре две недеље совјетски лидер Никита Хрушчов, у гостима, лупао је по табли и љутито добацивао за време говора британског премијера Харолда Макмилана. А када је данас делегат Филипина Лоренцо Сумулонг оптужио СССР за завођење империјализма у Источној Европи, Хрушчов је скинуо ципелу, замахнуо њоме по ваздуху и треснуо је о таблу испред себе, на-

Никита Хрушчов у Уједињеним нацијама

звавши Сумулонга „ова будала амерички пион“. Америчка и светска штампа дале су огроман публицитет Хрушчовљевом гесту. Никита Хрушчов тражио је смену Дага Хамаршелда с места генералног секретара УН као и измештање УН из Сједињених Америчких Држава ■

Амерички пилот осуђен због шпијунаже

19. АВГУСТ, МОСКВА
Напетост хладног рата достигла је врхунац када је амерички пилот Гери Пауерс проглашен кривим за шпијунажу. Суђење је трајало само три дана захваљујући сарадњи оптуженог са судским властима.

Прво поглавље савремене шпијунске приче одиграло се 1. маја када је извиђачки авион U-2 којим је пилотирао тридесетогодишњи амерички цивил Гери Пауерс оборен док је у шпијунској мисији надлетао Со-

Суђење америчком шпијуну

вјетски Савез. Он је из „локида U-2“ на висини од 20.600 метара снимао совјетска постројења на путу између Авганистана и Норвешке. Совјетска ракета земља-ваздух оборила га је изнад индустријског града Свердловска ■

Југословени на Олимпијади

Они су освојили олимпијско злато: Благоје Видинић, Владимир Дурковић, Владимир Сомболац, Фахрудин Јусуфи, Анте Жанетић, Александар Козлина, Новак Рогановић, Жељко Перушић, Андреја Анковић, Жељко Матуш, Милан Галић, Томислав Кнез, Боривоје Костић, Милутин Шошкић, Душан Маравић, Силвестар Такач и Звонко Бего

РИМ: златна медаља у фудбалу када је Југославија у финалу победила репрезентацију Данске резултатом 3:1.

Сребрну медаљу добио је Бранко Мартиновић рвач грчко-римским стилем у лакој категорији ■

Грађански рат у Конгу

11. ЈУЛ, КАТАНГА

Републици Конго старој свега 11 дана прети расцеп пошто је њена најбогатија провинција Катанга објавила своје отцепљење и независност под Мојзом Чомбеом, пословним човеком који је трипут банкротирао ■

Победио Џон Кенеди

9. НОВЕМБАР, САД

Кандидат Демократске странке четрдесеттворогодишњи Џон Фицџералд Кенеди тесно је победио републиканца Ричарда Никсона и постао 35. и најмлађи председник Сједињених Америчких Држава. Он је, такође, и први католик међу америчким председницима.

Кенеди, који потиче из милионерске породице и који је завршио најелитније школе и универзитете, сачекао је резултате избора у Хајанису, држава Масачусетс, са својом трудном супругом Жаклином Бувије Кенеди. Чим је сазнао да је победио, млади председник изишао је пред своје најватреније бираче са осмехом и рекао: „Сада ћемо моја жена и ја да се припремамо за нову администрацију и за нову бебу!“ ■

Џон Фицџералд Кенеди са супругом Жаклином

Холање по ваздуху

АПРИЛ, НОРТХЕМПТОН-ШИР

Мала породична радионица Р. Григс енд Компани лансирала је у Британији дубоке ципеле-чизме назване „мартинке“ по немачком доктору Клаусу Мартенсу који их је изумео. Оне су у Европи одавно популарне будући да су направљене 40-их година.

Др Мартенс је за време скијања повредио ногу и биле су му неопходне удобне и чврсте ципеле. Он је, заједно са својим пријатељем инжењером др Хербертом Функтом, направио прототип са осам рупица који је имао мекан, савитљив ђон, термичким поступком спојен с горњим, кожним лицем, тако да је добијен ефекат „ваздушног јастучета“ ■

Бојана Дожић

ПОДМТНИ
ЗАБАВНИК
18. 1. 2002.

КАКВА БАЊА!

Ото Р. из околине Цвикауа у Немачкој годинама је узгајао свиње на својој малој фарми док му једног дана није пресушио бунар на имању. Ископао је нови бунар, ближе свињцу и на дубини од десетак метара нашао воду – нажалост, непријатног мириса и не баш уобичајене бистрине.

Сумњајући у исправност воде, однео је да се испита. Кад је дошао по резултате, имао је шта да чује. Вода је пуна калијума, маг-

незијума и гвожђа, као и других минерала. Ослобођен страха, почео је да поји свиње водом из новог бунара и након извесног времена установио да оне брже напредују и да су живахније.

Господин Ото распродао је свиње и на свом малом имању отворио бању за коју данас посетиоци кажу да им прија боље од иједне у којој су боравили ■

ЛОКОМОТИВА НА КОРЗУ

Ретко се, или никако, догађа да се локомотива умеша међу шетаче и пролазнике. Али, то се ипак догодило у словеначком граду Севници кад је локомотива „јездила“ асфалтом четрдесетак метара у самом центру града.

Из локомотиве је пред изненађене пролазнике искочио маши-

КУД СЕ ДЕДЕ УЧТИВОСТ?

Један британски брачни пар из Басфорда крстио је недавно своју бебу у омиљеном пабу необичног назива: „Учтиви викар“.

Крштење је обавио свештеник Јан Грегори пред око 50 гостију и још толико редовних посетилаца овог паба.

– Био је то диван догађај – рекли су Роб и Кристина Дикс. – Желели смо да тај свечани чин обавимо тамо где се сви осећају опуштено – рекао је кум мале Џесмин, како је беба названа ■

МОДНА РЕВИЈА ЧЕТВОРОНОЖАЦА

У организацији британског Друштва за заштиту паса, пси луталице изаћи ће на модну писту у лондонском кварту Нотинг Хил и приказати псеће моделе врхунских дизајнера.

Ова брижљиво припремана модна ревија четвороножних манекена у британској престоници требало би да помогне да се сакупи што више новца неопходног за збрињавање паса луталица ■

БИОКУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ РИМА

Око 150 мачака које живе око римских храмова Торе арђенте, археолошког налазишта у центру Рима, градске власти ставиле су под заштиту државе.

„Мачке су одувек живеле у сенци рушевина старог Рима. Становници града хранили су их и пазили и код њих је постојала дубоко укоревана наклоност према тим животињама које су за њих биле спона с давно прохујалим временима“, наводи се у извештају градских власти које су одлучиле да их прогласе за „биокултурно наслеђе“ вечног града ■

новођа који је претходно безуспешно покушавао да обузда моћну дизелку којој су отказале кочнице. Уместо да стане на перон у Севници, где је улазила без вагона за време маневарске вожње, локомотива је продужила ка крају колосека, пробила штитник и нашла се у прометној улици разгонећи запрепашћене пролазнике, али, на срећу, никог није повредила осим што је изазвала приличну материјалну штету ■

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Хладан ветар штипао је лице Боба Фича док је 2. фебруара 2000. године ишао према крану којим је управљао на изградњи електричне централе у Милфорду, држава Конектикат. Дизалицом за тешке терете руковао је већ 44 године.

Боб Фич, висок, снажан шездесетдвогодишњак, увукао се у кабину крана и проверио податке на компјутеризованој инструмент-табли. Спремао се да цеви тешке по 25 тона подигне и смести поред челичног рама који их је држао на око 25 метара десно од крана.

Челични рамови личили су на циновска врата виша од шест спратова и постављена једна испред других као домине. Сваки од њих држао је 14 метара дугачке челичне цеви, укупно 500, које су имале да буду део парне турбине електричне централе.

Боб Фич је укључио мотор у 10.30 сати и 60 метара дугачки, црни врат крана занео се на леву страну. Високо изнад Бобове кабине цеви су се зањихале, наизглед од снажних удара ветра. Огромни челични рамови почели су полако да падају да би се, уз тутњаву која као да није од овога света, милиони килограма челика сручили на кабину дизалице.

Покрет – и оде глава!

Тридесетдвогодишњи механичар Тони Латина једва је, трчећи колико га ноге носе, успео да побегне ван домашаја челика који се рушио. Сада је, окрећући главу у чуду, гледао невероватан приказ: челични цевоводи и носачи поклопили су кран и кабину у којој се налазио Боб.

Латина је могао да види само задње точкове крана, део узаног пролаза на њему и задњи угао онога што је до малочас била Бобова кабина. Све остало било је затрпано челиком. Латина је потрчао према крану дозивајући Боба. Када му се приближио, видео је да низ олупину капље крв.

Прискочила су још три радника и попе-ла се на неоштећени део пролаза дуж крана. Један од њих викнуо је у крш од поломљеног челика: „Бобе, да ли ме чујеш!“ Чуо се само звук дизел-мотора крана, а онда је допро и глас: „Не верујем да ћете моћи да ме извучете, момци!“

Боб Фич је једва могао да направи било какав покрет. Као када би човек ногом стао на картонску кутију, челик

ЗАДТНИ СИНОВИ

БОБА ФИЧА

који се сручио поломио је конструкцију његове кабине величине 1,80 са 0,90 метара. Он је седео усправно на свом седишту, али му је горњи део тела био прикљештен на страну у простору величине малог канцеларијског ормара.

Покушавао је да из очију склони комадиће челика и стакла, али рукама није успевао да досегне лице. Оно што је пало на кабину није му дозвољавало ни да помери мишице, груди и ноге. Остатак металног костура кабине снажно му је притискао десну страну врата и, ако би се нешто померило, метал би му пресекао вратну жилу, можда чак одсекао и главу.

Тони Латина лаже

Посматрајући крш, Тони Латина се сетио да Боб у кабини има радио и викнуо је у свој: „Бобе, јеси ли читав?“ Боб је испружио леву подлактицу и успео да узме микрофон. „Да ли је још неко повређен?“, питао је Латину.

„Нико“, одговорио је овај. „Зачас ћемо те извући!“ Тони Латина је лагао да не би узрујао Боба. Два радника су погинула приликом рушења челич-

Попречна спона откачила се пре времена, врат крана се ишчупао и милиони

килограма челика сручили су се на кабину и заробили човека који је у њој седео

них рамова, а нико није знао како извући Боба мада су на место несреће стигле на десетине ватрогасаца и других спасилаца.

Командир ватрогасне бригаде питао се како да ослободи Фича а да му при том не нанесе још теже повреде. Ацетиленским лампама и моторним тестерама лако ће се кроз гвожђурију пробити до његове кабине, направити рупу на њеном крову и извући Фича. Само, и најмања грешка или погрешан покрет сместа би га убили. Од веће грешке могли су да изгину и сами спасиоци.

Бобови синови тридесетседмогодишњи Мајк и тридесетшестогодишњи Боб, двоје од његово четворо деце, сти-

Несрећа: превремено уклањање попречне споне која је цеви држала у оквиру изазвало је пад челичног рама и цеви. Нико не зна зашто се то догодило

Боб Фич са синовима Бобом и Мајком

гли су на градилиште у 13 часова. Упркос руци у гипсу од запешћа до рамена, Боб се попео на узани пролаз дуж крапа. Одатле је, кроз мали отвор у кршу, могао да види оца. Стомак га је заболио када је угледао очево, као креч бело, лице обливано крвљу.

Мајк Фич се попео на сам врх греде где су спасиоци већ направили отвор величине аутомобилског прозора на крову Бобове кабине. Мајк је видео окрвављено теме свог оца. Спасиоци су тестерисали део металне конструкције која је притискала Бобов врат.

Уверен да све тече по плану, Мајк се опрезно спустио кроз крш. У средини лавиринта од изувујаних челичних греда и цеви приметио је да се врат крапа откинуо од кабине и оставио рупу кроз коју су могли да се провуку и он и ватрогасац који је пошао с њим. Оно што

је угледао у том тесном простору страшно га је уплашило.

Предњи део кабине био је срушен и спљоштен. Стопала његовог оца – у радним кожним чизмама заштићеним гумом – била су заглављена у кршу искривљених педала и греда, а оба ножна зглоба силом окренута у неприродан положај на страну. Свуда је било крви и разбијеног стакла.

Оставите ме!

Мајк је стиснуо очеву руку. Схватио је да нема довољно простора да га подигну одоздо и да ништа неће вредети да га извлаче одозго ако му се претходно не ослободе стопала. И док су ватрогасци крчили пут с горње стране, Мајк је узео моторну тестеру и почео да пили изувујани челик који је приковао Бобова стопала.

Када је Мајк дошао до једног стопала, морао је снажно да га окрене да би га ослободио. Срећом, Бобове ноге биле су, услед прекида протока крви, потпуно утрнуле, па није осетио никакав бол. „Мајк, смрзавам се“, рекао је сину. У гласу му се осећала помиреност са судбином. Мајк је, потискујући панику, наставио да тестерише челик.

Екипа хитне помоћи из оближње болнице Брипорт стигла је око 15 часова. Лекар, хирург, спустио се до кабине да би Бобу кроз врат дао физиолошки раствор који ће му стабилизovati телесну температуру. Чим је слана течност почела да му протиче телом, Боб се осећао као балон који надувавају. Био је измучен и бринуо да спасиоци не страдају. „Овде нисте безбедни, момци! Мене оставите. Имао сам леп живот и у миру сам с добрим Богом!“, рекао им је.

„Тата, не говори тако!“, викнуо је његов син Боб задржавајући сузе. Он се налазио на пролазу крапа и помагао је где је било потребно. Често је ишао до оца да му придржи руку и охрабри га мада се овај није плашио смрти.

Како одсећи ногу без анестезије?

Пао је мрак, постало је још хладније. Боб је видео да се отац осећа све лошије: престао је да дрхти, што је био знак да подлеже хипотермији, и све ређе је говорио. Спасиоци су до 18 часова просекли пут којим су намеравали да Боба из кабине извуку постранце. Али, једно стопало остало је заплетено и о извлачењу није могло бити говора.

Хирург је упозорио Боба Фича да ће морати да му одсече део ноге ако стопало не буде слободно у року од десет минута. Боб се сложио. Лекар се питао како ће човеку да ампутира ногу у прљавштини, полумраку и без потпуне анестезије.

Мајк је с ватрогасцем и даље секао челик око очевог стопала. И, када су уклонили и последњи комад до кога су могли да допру, стопало се и даље није мицало. Ватрогасац је затражио да му додају дугачак, јак каиш. Њиме су обавили Бобову ногу око листа.

„Тата, сада ћемо да ти извучемо стопало. Заболеће те и можда ћемо ти сломити ногу, али то је једини начин да се спасеш“, рекао је Мајк оцу. „Само напред!“, одговорио је Боб.

Мајк се напео и викнуо: „Вуци!“. Два човека снажно су тргнула каиш. Стопало је излетело. „Сад!“, викнули су спасиоцима изнад себе. „Сада можете да вучете!“ Нису могли баш одмах јер су морали да исеку још челика, чак и јастук на коме је Боб седео.

Око 18.30 часова, неких осам сати после несреће, спасиоци су подигли Боба Фича и спустили га на носила. У болници Брипорт лако су изишли на крај са хипотермијом и ранама на глави. Десна Бобова нога није могла да се спасе и одсекли су му је.

Само годину дана касније Боб Фич се, с протезом уместо дела ноге, поново попео на своје радно место у кабину крапа за тешке терете ■

Б. Д.

На слици је приказана госпођа Гапи, помодни медијум из 19. века, са којом је барон Де Гилденштубе имао велики број сусрета током свог боравка у Лондону – како левитира. И поред своје велике тежине, отпловила је кроз ваздух од своје куће у Хампстеду до једне друге у Клеркенвелу.

Године 1847. мале сестре Фокс из државе Њујорк чуле су необично куцкање у својој породичној кући. Једна од девојчица узвратила је куцкањем, шифром коју је сама измислила, и фантом куцач одговорио је на исти начин. Њихова прича запалила је спиритистичко лудило које је преправило Америку и великом брзином стигло до Европе. Свештенство је проповедало против њега, али без успеха.

Пошто је спиритизам прожео све друштвене слојеве, од служавки до племства, људи су чезнули да се придруже новом спорту – некромантији. Кад год би се неколико људи нашло заједно, столови су се окретали, поигравали и откуцавали про-

рочанства. Истакнути научници нису остали по страни, већ су подстрекивали ову појаву сопственим теоријама тражећи одговор на непознато помоћу бројних плаћених медијума. Противници спиритизма нису им остајали дужни и нападали су са две стране. Црква је објавила званично упозорење о опасностима од нестручних наметљивих веза с духовима док су присталице научног материјализма у свему томе виделе превару и лоповлук.

Први спиритистички круг у Паризу, основан 1850. године, састајао се у кући барона Лудвига де Гилденштубеа. Он је био заљубљеник у античке тајне и окултизам и неколико година раније истраживао је дога-

С ОНЕ СТРАНЕ ВЕРОВАТНОГ

ДОПИС С ДУЖЕ

Када се барон вратио до споменика, схватио је да је највећи број одабраних прихватио његов позив за дописивање. Лудило у Европи је почело...

ђаје на естонском острву Сааре Маа, где је полтергејст бесомучно нападао породичне гробнице и скрнављивао ковчеге.

Спиритистичко куцкање и окретање стола били су му добро познати, али Де Гилденштубе није се увек задовољавао медијумима и тражио је непосреднији облик везе са невидљивим светом. У Старом завету забележена су два случаја натприродног писања: исклесане таблице закона које је Мојсије донео са планине Синај и светлосна утвара на зиду трпезарије краља Балтазара. Та казивања, заједно са провереним случајем статуе Мемнона у Египту, која је одашила тајанствени мелодијски вапај приликом Сунчевог изласка, убедила су Де Гилденштубеа да би можда вредело испробати сличне ефекте у модерно време.

Опит са споменицима

Његов први експеримент, 1856. године, састојао се од заклањавања чистог листа хартије и оловке у кутију и ишчекивања резултата. После сијасет разочарања, једног дана, отворио је кутију и нашао неколико знакова на хартији. Тог истог дана појавиле су се и

друге поруке, једна од њих на бароновом матерњем језику – естонском. Открио је да се писање настављало чак и ако кутију остави отворену и он је могао да посматра шта се дешава: слова су се појављивала без употребе оловке. Поруке су биле кратке и непотписане, састављене од неколико најжрљаних речи или грубих цртежа. Али више него поруке, експериментатора је опчињило медијум. Нова појава дописивања са духом помогла би му да потврди спиритизам и да га одбрани од сувишних питања, или, како је сам изјавио: „Дошао је тренутак у коме ће материјализам и скептични рационализам наше модерне науке бити потпуно поражени.“

Слаба страна експеримента огледала се у томе што је било немогуће открити ауторе спиритистичких порука. Де Гилденштубе је тада дошао на сјајну идеју да комуницира са познатим ликовима из прошлости тако што би као медијуме користио њихове статуе. Са пријатељима различитог друштвеног положаја, на челу са грофом Д'Уршеом, посетио је Антички хол у Лувру, базилику у Сент Денију као и цркве и гро-

ПОДАТНИК
ЗАБАВНИК

18. 1. 2002.

ИВАЊЕ ДВНМА

бља широм Париза, остављајући листове хартије за писање и посетнице код статуа и надгробних споменика славних покојника. Резултат је био запре-

пашћујући. Када се вратио до споменика нашао је да је највећи број одабраних прихватио његов позив и узвратио некаквим обликом поруке. Увек су

Четири од многобројних порука које је барон Де Гилденштубе, спиритиста из 19. века, нашао поред статуа и споменика у Паризу. „Поруке с оне стране гроба“ примио је од Платона, Цицерона, шкотске краљице Марије и других мање или више значајних личности из прошлости. Најзанимљивија порука овде налази се у горњем левом углу, а нашкрабала ју је Елојза, трагична јунакиња из 12. века. Порука је нађена у Пер-Лашезу испод споменика на гробу који је делила са својим драганом Абеларом.

N° 35.

Enn
que j'ai en
a fait tout
bonheur

N° 37.

Prof bien d'un
bonheur sur
n-bon b. Grace
finos n-bon b. Grace
ling in b. Grace
fin b. Grace
Rang 36

писали на свом матерњем језику. Тако, на пример, писмо Марије Стјуарт било је на енглеском, Платон, Сократ и свети Павле писали су на грчком, а Цицерон, Вергилије и Јулије Цезар на латинском. Већина порука покојника садржавала је наговештај сопствене личности показујући врло мало других занимања.

Током тог раздобља надањућа Де Гилденштубе се дописивао са већином познатих статуа у Паризу, као и у Версају и Фонтенблоу. На крају огледа, имао је сакупљених преко пет стотина порука на двадесет различитих језика. Многе од њих објавио је у факсимилу у својој књизи: „Позитивна и експериментална пнеуматологија: Реалност духова и величанствени феномен њиховог директног рукописа“, у којој је бранио спиритизам показујући како је он био распрострањен и уважаван током историје.

Летећа Венера

Одјек у јавности било је за препашћење. Било је готово немогуће оптужити барона и његове угледне пријатеље за превару, иако су они по свој прилици и сами били жртве шарлатана. Временом, случај се изгубио из вида.

Наш последњи сусрет са бароном Де Гилденштубеом био је у Лондону, где је живео током 1867. године. Он се био вратио сеансама, и у његову кућу долазила је госпођица Никол, касније госпођа Семјуела Гапија, која је била популарни медијум. Она је постала позната 1871. године, по својој представи Транзит Венере, у којој се она, почевши да левитира у својој соби у Хајгејту телепортовала у кућу удаљену три миље одатле, где је спиритистичка група имала скуп. Њен изненадни силазак усред окупљених изазвао је снажне утиске, јер је она била тешка око 100 килограма. У бароновој кући извела је неколико простих левитација и пружила задовољство његовој породици са неколико шармантних извођења. У једној од њених сеанси са пригушеним светлом, госпођица Де Гилденштубе је доживела своје необјашњиво крунисање венчићем од цвећа и папрати, и госпођица Никол је тада наставила да материјализује разне fine stvari као што су грожђе и друго воће, живе јегуље, јастози и морске звезде. Изгледа да су ови опипљиви производи спиритизма причињавали много више задовољства Де Гилденштубеу него најврљане поруке старих статуа ■

С. Ђ.

N° 36.

Allez mon cher Louis, Allez
tout trois à St Denis d'An
à onze heures

N° 38.

Mon très cher Ami, quelle
jouissance pour moi de
pouvoir vous assurer de ma
main d'outre-tombe que vous avez
eu raison en ce qu'il y a le plus
consolateur pour l'homme! —
Oui, nous existons, nous pensons,
nous agissons, nous prenons
part aux maux ainsi qu'aux
moments etc.

Кисела рајска јабука?

**Симболи моћи као што су
владарски скиптар, маршалска
или диригентска палица,
мађионичарски штапић
настали су опонашањем и
стилизовањем фалуса**

Прво досад утврђено ликовно представљање фалуса – мушког полног органа – потиче из каменог доба, значи пре више од 10.000 година, када је мање посматран као орган за размножавање, а више као симбол опште физичке снаге и значаја. У неким давним културама Створитељ света приказан је у облику фалуса јер се веровало да је тако изгледало божанство које је створило човека и све око њега. Талисмани прављени у његовом облику требало је да послуже људима да од те божанске силе измоле заштиту и наклоност.

У Африци су нађени цртежи изгребани оштрим ка-

меном по зидовима пећина који приказују шамане како надражених фалуса изводе обредне игре да би, сматрају стручњаци, на тај начин стекли магичну снагу којом треба да је обдарен овај део мушкарчевог тела.

Највише статуета и слика које приказују фалус потиче из Египта, из времена од пре 4500 година пре наше ере као и из Грчке и Рима. Као знак моћи, богове

Ајфелова кула, ремек-дело грађевинске вештине и 300 метара висок симбол фалуса. Овај обелиск у Паризу био је култни симбол египатског бога Ра. Крај њега је облакодер који делује као фалусни симбол привредне и финансијске снаге и моћи.

су многи народи приказивали с пенисом у ерекцији. Тако су често изгледали индијски бог Шива, као и Пан, Дионис, Бах или афричко божанство Легба. Египатски бог Мин често је приказиван с руком на надраженом уду. На Сицилији постоји чак и фигура Исуса Христа с циновским фалусом. На острву Корзици и данас стоје многи мегалити у облику фалуса подигнути још пре 5000 година. У Индији и на Тајланду стари култ фалуса, који се тамо као стварно, живо биће назива Лингам, задржао се до данас.

Ернест Борнеман, истраживач матријархата, раздобља у коме су деца припадала мајци и ујацима, тврди да је тада фалус углавном сматран за симбол плодности док је касније, у патријархату, више оличавао моћ и власт.

Хамурабијев закон на каменом фалусу

Вавилонски владар Хамураби (1728–1680. пре наше ере) овековечио је текст свог чувеног закона на једном каменом стубу – стели – који је имао облик пениса. Већ поменути истраживач Ернест Борнеман пише: „Несумњиво је да су такви симболи моћи и снаге као што су владарски скиптар, маршалска и диригентска палица, мађионичарски штапић првобитно били у облику фалуса. Камени симболи фараонске, хришћанске или исламске моћи – обелиски, црквени торњеви, минарети, облакодери, само су модернизовани циновски фалуси из каменог доба. То исто може да се каже и за менхире из познатих стрипова о Астериксу и Обеликсу. И чињеница да се у многим културама патријархата није заклињало на свете књиге, већ на сопствени или очев фалус, показује да је овај орган био цењен као обележје моћи и власти.

Све до наших дана у неким језицима и жаргонима акт љубави за многе мушкарце има особине насиља. У скоро свим временима и у различи-

тим друштвеним слојевима за акт љубави користили су се и користе се изрази који не само да звуче понижавајуће већ то и јесу у својој суштини. У ратовима, готово по правилу, жене су масовно напастоване. Ово насиље треба не само да понизи жену, већ и да рани понос мужа и покаже му колико је беспомоћан и неспособан кад не може да заштити женску особу до које му је стало.

Сваки мушкарац морао је бар једном лично да се увери да фалус, тај симбол снаге и друштвене моћи, има свој сопствени живот и да није подложен разлозима и „газдиним“ жељама. Свети Августин, епископ у римској северној Африци и највећи хришћански филозоф, има објашњење за повремену немоћ мушкарца. Он каже да је Адам, док је био у рају, у сваком тренутку видљиво био спреман за телесну љубав. Кад је Ева, по змијином наговору, убрала јабуку с дрвета познања добра и зла, загризла комад, затим је пружила Адаму, он ју је и против Божје забране прихватио. За ту непослушност обоје су кажњени, и то не само протеривањем из раја. Бог је Еву осудио да децу рађа у боловима, а Адама је лишио способности да у свако доба буде спреман за физичку љубав. Та Божја казна постала је наследна и протеже се на све, па и данашње Адамове потомке. Узалуд је Адам, који је до тад, као и Ева, шеткао рајским вртом без икакве одеће, покушао да скривање од Бога оправда тиме што је наг. Изговор му није уважен, али је зато стид од нагости остао и њему и људима. Тако бар наговештава свети Августин.

Још трну зуби

Амерички сексолог Морис Дезмонд каже на то: „Човек сме да свима покаже пушку која служи за убијање, али пенис никако мада он ствара живот.“ Пошто човек још од праисторије није више показивао свој атрибут мушкости, он се трудио да то надокнади својим положајем у хорди, племену или народу, а касније својим богатством које значи моћ и пружа могућност да придобије многа земаљска добра, између осталог и младу и лепу женку.

Да завршимо са светим Августином, Адамом и јабуком. Адам се полакомио на јабуку која је, највероват-

није, била кисела јер од ње свима његовим досадашњим потомцима – трну зуби ■

К. В.

КАКО ЈЕ ЗАВРШИО
БАЈРОН?

1.

Како се звао отац
Стефана Немање а
деда светог Саве?

- А: Завиша
Б: Завида
В: Загора
Г: Замора

2.

Како се назива
справа помоћу које
се из подморнице
која је заронила
осматра површина
мора?

- А: Стетоскоп В: Ендоскоп
Б: Синемаскоп Г: Перископ

3.

Шта је по
народности био
Јанко због кога је
настала пословица
Страдао као Јанко
на Косову?

- А: Мађар
Б: Србин
В: Влах
Г: Чех

4.

Како се зове
бициклическо
тркалиште?

- А: Аутодром
Б: Аеродром
В: Велодром
Г: Хелидром

5.

Једна од главних
личности романа
Жила Верна „Пут
око света за 80
дана“ и филма
снимљеног по
њему зове се

Паспарту. Шта буквално
значи његово име?

- А: Клешта
Б: Шило
В: Калауз
Г: Одвртач

6.

Чији је принц био Хамлет?

- А: Шведски В: Белгијски
Б: Дански Г: Фински

7.

Како се назива
малајско лудило
за које се сматра
да је последица
прекомерног
узимања дроге и у
коме оболели убија
сваког на кога наиђе?

- А: Амок
Б: Амон
В: Атол
Г: Амор

8.

На југу Србије
диже се планина
која има исто име
као једна птица.
Како се зове?

- А: Врана
Б: Гавран
В: Чавка
Г: Кукавица

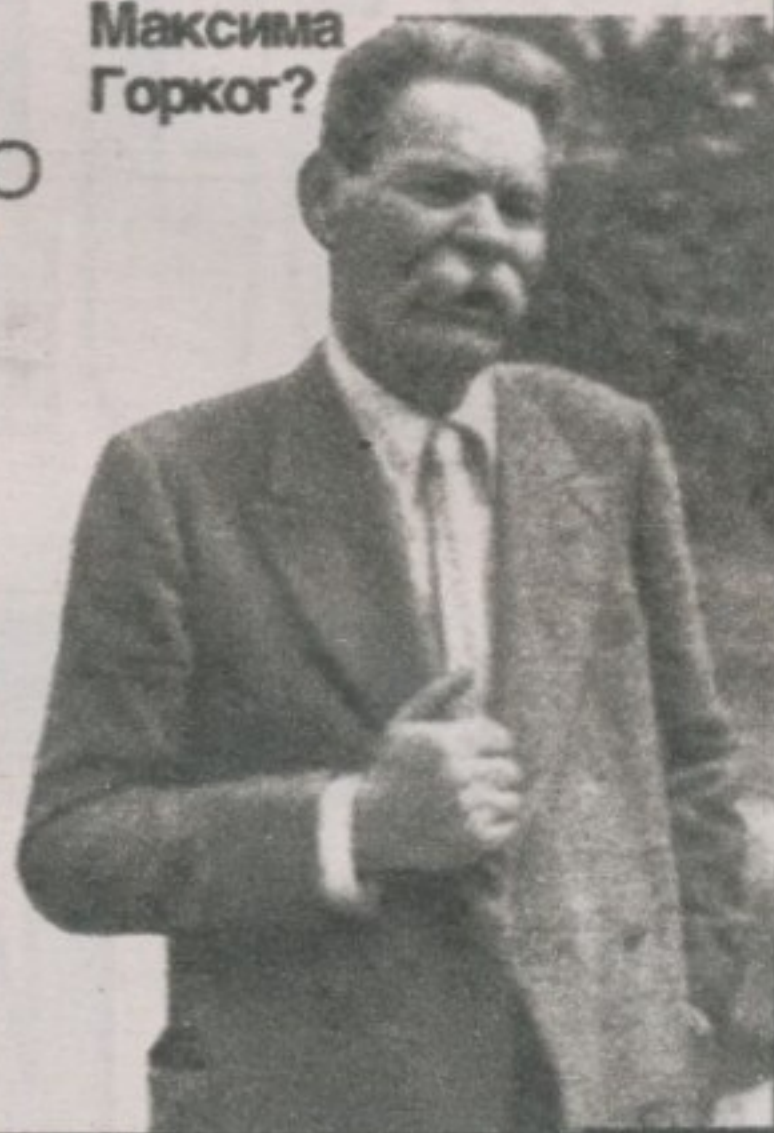
Ко је
мајка
познате
глумице
Изабеле
Роселини?

- А: Ана
Мањани
Б: Росана
Подеста
В: Ингрид Бергман
Г: Данијел Дарије

10.

Какво је било право
име руског писца
Максима
Горког?

- А: Иван
Иванов
Б: Алексеј Пје-
шков
В: Григориј
Сазанов
Г: Иван
Буњин

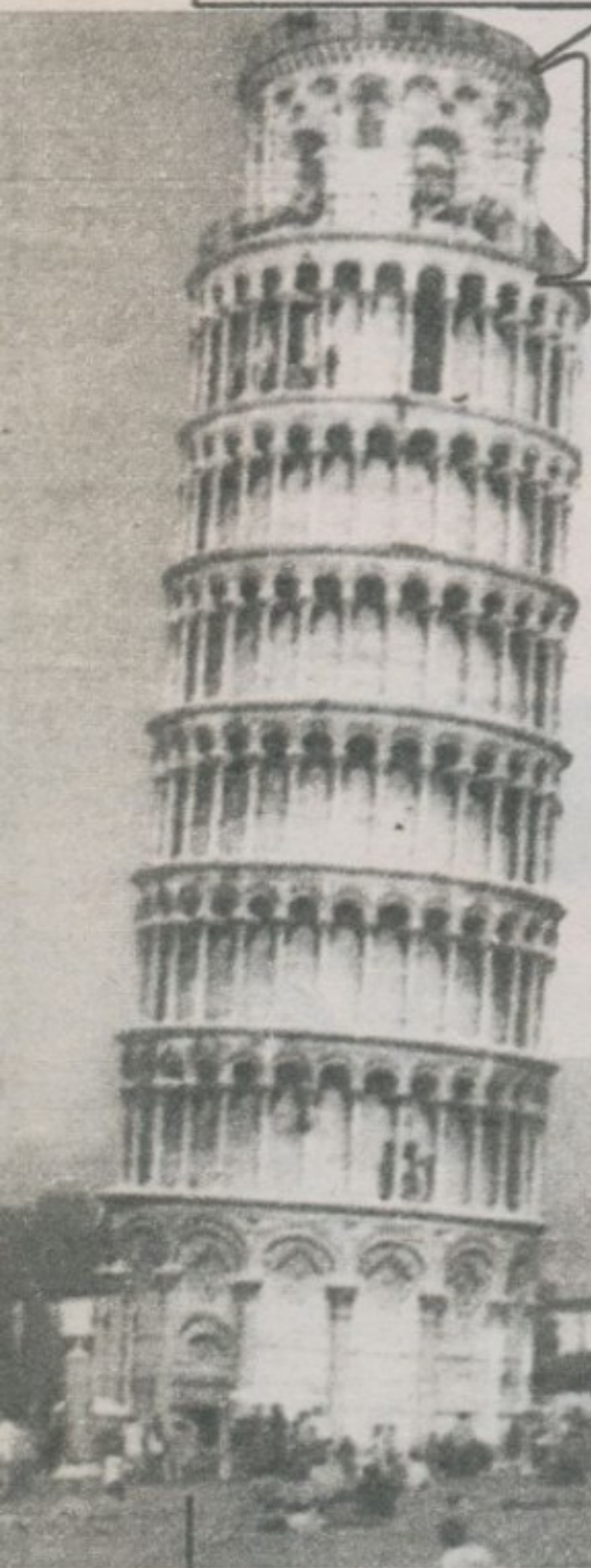

11.

Како је завршио
живот енглески
песник Бајрон
који се
придружио

Грцима у рату против
Турака?

- А: На ратишту
Б: У двобоју
В: Од маларије
Г: Утопио се

12.

На
којој
реци
лежи

италијански
град Пиза
чувен по свом
кривом торњу?

- А: На Арну
Б: Тибру
В: Рубикону
Г: Поу

13.

Како се до
1859. године
називала
варошица
Обреновац

која је данас једна од
београдских општина?

- А: Палеж
Б: Калез
В: Лавез
Г: Мањеж

14.

Који је наш
познати писац
објављивао
своје радове
и под именом
Чубра Гојковић?

- А: Лаза Костић
Б: Сима Милутиновић
Сарајлија
В: Милован Глишић
Г: Милутин Ускоковић

15.

Како се римским бројкама
означава број 100?

- А: D
Б: M
В: C
Г: L

16.

Како се
назива
ратна
секира
север-
ноамер-
ичких
Индијанаца?

- А: Халебарда
Б: Бладва
В: Томахавк
Г: Сатара

17.

Један римски цар
(године 43. заузео
је Британију)
никад није јео
топлу храну пре
но што би је пред

њим испробао његов роб и
прихватао се јела тек ако је тај
роб после једног сата још био жив.
Ипак, цара је отровала његова
четврта жена. Како се цар звао?

- А: Тиберије
Б: Нерон
В: Калигула
Г: Клаудије

18.

јеванђелист?

Који од ова
четири
хришћанска
свеца није
био

- А: Матеја
Б: Марко
В: Петар
Г: Јован

19.

календара?

Колико је дана у
19. веку
износила
разлика између
јулијанског и
грегоријанског

- А: 10
Б: 11
В: 12
Г: 13

20.

народној песми био крилати
коњ Јабучило?

Краљевић
Марко
имао је
коња
Шарца.
Чији је по

- А: Војводе Момчила
Б: Милоша Обилића
В: Страхињића Бана
Г: Топлице Милана

К. В.

ПОСЛЕДЊИ ГЛАДИЈАТОР

Оно што је Зли Нивел намеравао да уради граничило се с потпуним лудилом – млазном ракетом требало је да прелети опасну клисуру...

У својим плавим ципелама од крокодилске коже, белом кожном оделу и са позлаћеним штапом, акробата на мотоциклу Роберт Нивел Зли био је као створен за прелазак у легенду. Преко три стотине скокова преко змијоликих канала, кавеза са лавовима, фонтана и камиона, пред гомилама знатижељних гледалаца са плаћеним улазницама донело је Злом ролс - ројс и годишњи приход од пола милиона долара.

Наравно, било је и неких мана у овом послу. За пет година акробатске вожње имао је једанаест озбиљних падова који су га оставили са једном ногом нешто краћом од друге, и са преко сто поломљених костију које су биле учвршћене помоћу челичних шина и шрафова. Иако је Зли био разуман човек, приликом једног разговора са збуњеним репортером разметао се речима: „Ја сам борац. Суочио сам се са највећим изазивачем са којим један човек може да се такмичи, а то је, пријатељу мој, смрт.“

Последње искушење

Временом, Нивел је постао исцрпљен таквим животом на сталним путовањима и са непрекидном борбом за славу или смрт. Његова жена Линда и њихово троје деце наговарали су га да одложи свој заштитни шлем пре него што направи један скок превише.

И тако, остало је још последње искушење са којим је овај велики борац желео да се суочи. Годинама је

имао жељу да прескочи кањон тако што би био лансиран на свом мотоциклу са једне стране и кроз ваздух прелетео на другу. Оваквим подухватом зарадио би довољно новца за врло богату мировину.

Гранд кањон у Аризони изгледао му је савршен за овај подухват. Национални понос, и највећа провалија на лицу планете Земље. Али, Навахо Индијанци, у чијем је поседу кањон, пажљиво су размотрили план и закључили да не желе да имају посла са шљаштећом индустријом забаве и обешечаком попут Нивела. Чак ни понуђених 40.000 долара није их приволело да промене мишљење.

Уместо овога, послужио је Снежк ривер кањон у Ајдаху. Размак пукотине је био једну миљу (1,6 km) и његови мрачни, назубљени зидови, са још тамнијом реком на дну, учинили су погодним

ово злокобно место за Нивелов последњи наступ. И тако, земља је била унајмљена, а некадашњи инжењер Насе Џон Труакс требало је да направи возило у коме би могао да се изврши овакав прелет.

Ракета од милион долара

Труакс је приказао Нивелу „небески бицикл“. Назван је бициклом због Нивеловог уобичајеног начина извођења вратоломија, али је то у ствари била милион долара вредна млазна ракета. Замисао је била једноставна. Нивел би сео у овај пројектил и са рампе био лансиран преко разјапљених уста опасног кањона. После избацивања, падобран би успорио летелицу до брзине која би омогућила безбедно приземљење. Читава вратоломија трајала би око три минута.

Нивел се уживљавао у опасности своје вратоломије. Новинарима је излагао све што би се непланирано могло десити током извођења подухвата: „Испаљивач

би могао да експлодира и да ме на смрт спржи, 'небески бицикл' би могао да полети право нагоре уместо да ме пребаци на другу страну, падобран би могао да се прерано отвори и да ја не дођем до друге стране кањона...“

Одабран је и датум. То је био 8. септембар 1974. године. Све је уговорено, и тих недеља ова дрска вратоломија пробудила је пажњу свих новинских издавача широм света. Петнаест разноразних финансијера одлучило се да уложи новац у овај догађај. Направљене су играчке, мајице, снимци, па чак и статуете: бронзане (450 долара), сребрне (20.000 долара) и златне (140.000 долара) за продају окупљеним радозналцима.

Кад је дошао тај дан, педесет хиљада гледалаца се стискало код кањона Снежк ривер, плативши улазницу од 25 долара. Најуноснији од свега био је план директног преноса акције за неколико милиона гледалаца који су платили улазнице да би пратили оно што се дешава код кањона Снежк ривер у многобројним биоскопским дворанама широм света.

Мишљења о Нивелу била су оштро подељена. За хиљаде својих обожаваалаца он је био „последњи гладијатор“ који пркоси песници ватреног уништења или воденој гробници које га очекују. Многи су веровали да је заправо пошао право у смрт. У складу са свим правилима рекламног штоса, његова пустоловина највише је личила на „остављање најбогатије удовице у Америци“.

Али, другима је вратоломија изгледала као подвала, а опасност је преувеличавана са тим разлогом. Бистри тинејџер, говорили су, могао би да прорачуна путању летелице и закључи да ће Нивел бити савршено безбедно приземљен. Један извештач циник, поздрављајући осорну гомилу мотоциклиста разбојника, који су чинили највећи број гледалаца код Снежк ривер кањона, изјавио је како је ова гомила опаснија од „небеског бицикла“.

Чак ни сам Нивел није био сигуран: „Не знам да ли сам атлета, неустрашив, заговорник идеје, превагант или лудак.“

И тако се по подне 8. септембра 1974. године Зли Нивел узварао на свој „небески бицикл“ и био ланси-

ран у ваздух. Али, његов лет није стигао ни близу славе. Када је ракета почела да убрзава под углом од 58 степени, изненада се отворио падобран и био на пола спржен гасовима који су још излазили из задњег дела ракете. Тако је лет „небеског бицикла“ кобно измењен и он се затетурао у кањон док су остаци падобрана лелујали иза њега, а Нивел се борио да изађе из свог маленог кокпита. Али, никако није могао да се ослободи на време да се његов сопствени падобран отвори и омогући му безбедан скок. „Небески бицикл“ је ударао о оштре зидове кањона и тако бацио несрећног акробату у реку.

Највећом могућом брзином Нивел је спасен помоћу чамца и хеликоптера. Био је угруван, али је прошао без повреда. Његова вратоломија претворила се у праву опасност тек после свега што је доживео. Побеснела гомила, разочарана оваквим развојем догађаја, покушала је да пробије ограду око испалне рампе и чланова екипе, али их је у томе спречила полиција.

Повређени понос био је мала цена за све што је искусио. Са гарантованим минималним приходом од пет и по милиона долара, Нивелова последња представа претворила се у фантастичну пензију.

Шта је било после...

Иако му је скок преко Снежк ривер кањона донео невероватно велики приход, Нивел није могао да одоли још једном мамцу који је подразумевао скок преко 13 аутобуса поређаних један до другог на стадиону Вембли у Лондону 1976. године. Том приликом је зарадио додатних 43 милиона фунти и ушао у Гинисову књигу рекорда као човек са највећим бројем прелома костију – укупно 433.

Неколико година касније напао је бејзбол палицом новинара који је написао његову непотпуну биографију због чега је провео пет месеци у затвору.

Данас Зли Нивел живи врло повучено. Бави се сликарством и добро зарађује од продаје сопствених слика. Такође је менаџер свом сину Робију који је постао акробата на мотоциклу ■

С. Ђ.

Хартија и папирната бактерија

ПИСАТИ ИЛИ ДИСАТИ?

У свету се годишње посече око 15 милиона хектара тропских шума да би се произвело довољно хартије иако научници указују да би до ње могло да се дође и на други начин

Најновија научна открића показују да чувена цијанобактерија, један од најстаријих облика живота на Земљи, поседује генетску способност да синтетише полимере целулозе. Ово откриће указује да бисмо у блиској будућности, делимично преобликујући генетски материјал цијанобактерије, помоћу ње могли да производимо вештачку целулозу.

Целулоза је градивни елемент ћелијских зидова биљака, а за човека је од огромног економског значаја јер се од целулозе производе, пре свега, тканине и папир. Цијанобактерија би могла да се иско-

ристи за потпуно нов начин производње хартије.

Према подацима УН из јула 2001. године, у свету се годишње посече око 15 милиона хектара тропских шума. То подмирује светске потребе индустрије целулозе, али значајно угрожава Земљин екосистем јер тропске шуме одржавају климатску равнотежу, температуру, систем ваздушних струјања и обнављају количину кисеоника у Земљиној атмосфери. Будући да се од целулозе добијене сечом шума производи хартија, сваки лист свеске величине А4 „кошта“ око пола литра драгоценог кисеоника. Срећом, досад непозната особина цијанобактерије

Ан-Мари и Жан-Пјер Николини с много љубави и стрпљења исписују и осликавају странице пергамента користећи знање и искуство старих рукописаца, али и природне боје, мастило, лепак и гушчије перо

улива наду да ће се зауставити стихијска сеча последњих оаза кисеоника на планети. Тако би један од највернијих друштвених људске цивилизације, папир, окренуо нову страну своје историје.

Изум чиновника царског суда

Папир је материјал чија се производња и употреба везује за саме почетке цивилизације, а његова дуга историја почиње са биљ-

ком папирус која је у старом Египту расла дуж обала реке Нила и најстарији је предак данашњег папира. У античко доба употреба ове биљке била је веома распрострањена, а прављење папирусних листова састојало се у извлачењу танких влакана из унутрашњости стабљике папируса. Влакна су потом

слагана у танке слојеве међусобно постављене под правим углом.

Овако исплетени листови од влакана папируса потом су квашени и пресовани и најзад сушени. Током сушења биљни сокови папируса чврсто су лепили влакна једно за друго и на крају су добијени танки папирусни листови спремни за исписивање.

Папирусни листови најраспрострањенији су материјал за писање који је антички свет користио, али су у мањој мери употребљаване глинене таблице, пергамент (папир животињског порекла, откривен у граду Пергаму), дрво, камен, као и друге врсте чврстих материјала.

Хартија какву данас знамо начињена је око 105. године нове ере, када је Тцаи Лун, кинески чиновник у царском суду, направио лист хартије од дубовог дрвета из кога су извучена танка влакна, па потом спојена кудељом, тканином и другим кончаним материјалима. Тајна прављења хартије убрзо је савладана у целој старој Кини. Око 751. године та вештина стигла је у Са-

вилизације која је вештину прављења хартије довела на границе Европе.

Током 14. века у Европи се подижу бројне радионице, нарочито у Немачкој, Италији и Француској. Када је половином 15. века откривена штампа и усавршене штампарске машине, потребе за хартијом нарасле су, и она доживљава продор који се ни до данас није зауставио. Почетком 19. века производи се из такозване дрвене пулпе, каше која садржи целулозу. Из ње су се испрва механичким, а касније хемијским путем извлачила дрвенаста влакна која су касније морала да се избељују. Белење се врши помоћу хлора који је откривен 1774. године и данас је незаменљив у индустрији хартије.

Плавозелена алга

Током 20. века било је више покушаја да се хартија замени савременијим материјалом јер је неопходна целулоза природни материјал чије добијање захтева велика новчана улагања и наноси огромну штету човековој околини. Чинило се да ће

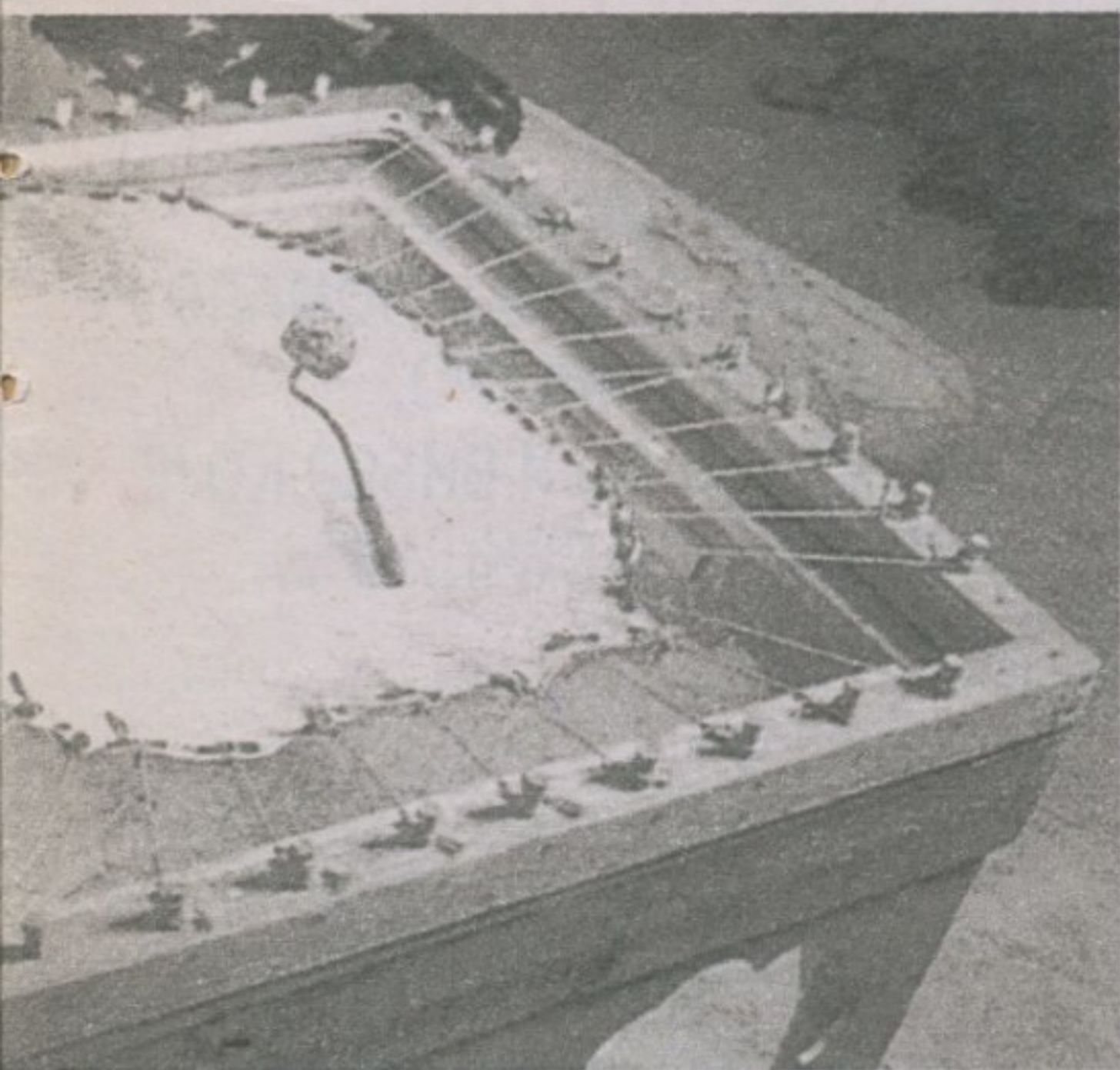
електронски медији потиснути хартију из употребе, али она је данас распрострањенија него икада у прошлости. Истраживања су текла ка стварању „електронског мастила“ које би могло да се чита на такозваним „меким“ екранима. Досад најуспешнији покушај начиниле су почетком 2001. године две америчке компаније – „Цирикон медији“ и „Е-инк корпорација“.

Недавно откриће на Универзитету Тексас у Остину, САД, отвара потпуно нове могућности. Истраживачи са овог универзитета, које предводи професор Дејвид Ноблес, открили су биосинтезу целулозе код цијанобактерија, познатих по имену плавозелене алге због своје боје. Резултати овог истраживања, објављени у стручном часопису „Физиологија биљака“ (Plant Physiology), потврђују прве очигледне доказе синтезе биополимера код цијанобактерија. – Иако је и раније било претпоставки о биосинтези код цијанобактерије, наше истраживање дало је први доказ да се та синтеза може остварити – каже професор Ноблес и додаје да би ово от-

криће могло значајно да утиче на будући развој технологије хартије, али и да омогући нови поглед на читаву теорију еволуције.

Цијанобактерија је, иначе, по својој грађи и генетским особинама напреднија од простих еукариотских алги иако је позната по имену плавозелена алга. Њена величина креће се између 0,5 и 60 микрометара. Широко је распрострањена на целој планети, најчешће у хладним водама, али и на копну, отприлике један метар испод површине тла. Један је од најстаријих микроорганизама на планети – извесно је да постоји дуже од 2,8 милијарди година, а старост неких њених фосилних остатака процењује се на 3,5 милијарди година.

Данашњи облик цијанобактерије нема хлорофил, али има фотосинтетичке мембране које су вероватно настале од хлорофила. Њих чини такозвани зелени пигмент – хлорофил а. Он омогућава плавозеленој алги да ствара храну и кисеоник коришћењем Сунчевог зрачења у току најпримитивније фотосинтезе. Неке врсте цијанобактерије су нитрогене, те, поред фо-

Припремање пергамента: овчија кожа суши се шест недеља разапета на разбоју, а потом се струже и избељује кредом

марканд, град у средњој Азији. Око 793. године направљена је прва хартија и у Багдаду, током владавине Харуна ал Рашида, у златно доба исламске ци-

ПЕСМЕ БИТЛСА НА ПЕРГАМЕНТУ

Пре проналаска хартије, осим на папирусу, писало се и на пергаменту. Ова вештина, позната још у старом Египту, потпуно је замрла појавом штампарске машине у 15. веку. Ипак, ову ретку уметност недавно су оживели Ан-Мари и Жан-Пјер Николини, млади брачни пар из Француске. Начин на који раде уопште се не разликује од вештине коју су користили рукописци пре неколико векова. Ништа нису осавременили – сами припремају овчију кожу за пергамент, праве старинско мастило и боје од природних састојака.

– Дуго смо изучавали рад старих мајстора да бисмо проникли у све тајне њиховог заната. Откривајући их једну по једну, схватили смо да за бављење овим послом није пресудно само знање и умешност, већ и љубав и стрпљење за то што радиш. Срећом, ми смо то имали – каже Жан Пјер.

У радионици младих Француза влада радни неред, а свака ствар је дело њи-

хових руку. Има много разбоја на којима се шест недеља суши разапета овчија кожа која се потом струже и избељује кредом. На полицама су теглице с природним бојама којима се исцртавају минијатуре и иницијали. Све су направљене од мешавине окера и иловаче, а у ту основу додаје се прах разних метала да би се добиле друге боје. Сјајнозлатна настаје када се дода 75 одсто арсена и 25 одсто сумпора, из оксидираног бабра добија се жута боја, а циноберцрвена из живог сребра. Радни столови препуни су добро заострених гушчијих пера и бочица мастила од екстракта шипарке, воде и праха гвожђа. Чак је и лепак којим се листови папируса повезују у књигу домаће производње. Назива се „арапска гума“, а добија се из сока једног афричког дрвета.

Брачни пар Николини до сада су исписали неколико десетина књига, па су у граду Диру отворили музеј и изложили своје радове. Међу рукописима старих дела књижевности налазе се и песме познате групе „Битлси“ ■

С. Д.

тосинтезе, обнављају и изворе азота у атмосфери.

Прве биљке

Истраживање које су спровели научници из Остина указује да постоји могућност да је пре више од две милијарде година далеки рођак цијанобактерије, способан да претвара Сунчеву енергију у храну и ствара целулозу, био апсорбован другим микро-организмом изазивајући појаву новог облика живота на Земљи – биљака. Ово је још једном потврдило такозвану ендосимбиотичку хипотезу по којој се пре око две милијарде година десило да је хлорофил, данас задужен за фотосинтезу код биљака, апсорбован од неког микроорганизма.

Због зеленог пигмента доскора је владало уверење да је цијанобактерија повезана са првим биљкама, али није била потпуно јасна њена улога у еволуцији микроорганизама ка биљкама. Међутим, истраживање професора Ноблеса показало је да код цијанобактерије постоје гени за синтезу целулозе која је главни градивни елемент биљака данас. Највероватније је примитивни предак биљака, поред хлорофила, добио и ген за биосинтезу целулозе, какав и данас поседује цијанобактерија.

Са једне стране, подстицањем гена за биосинтезу целулозе могла би бити унапређена технологија производње папира, а са друге, растумачени сви детаљи еволутивног развоја биљака. Још један покушај да се развије нова технологија довео је до неких битних закључака о свету у ком живимо. Ако једног дана престанемо да уништавамо хектаре шумских површина и почнемо да читамо са хартије бактериолошког порекла, биће то необичан стицај околности да је исти микроорганизам пре две милијарде година радио на стварању биљног света, а данас ради на његовом очувању. То је велика звезда међу биљкама – цијанобактерија ■

Слободан Бубњевић

тридесет

НЕОБИЧНЕ ЗБИРКЕ

Со из Елвисовог Клавира

Страсти се понекад рађају неочекивано, онда када се најмање надамо; када мислимо да нисмо спремни. Такав случај био је и са госпођом Паолом Трифиро, Италијанком, у време када је постала страсти колекционар. Пре више од двадесет година, у једној продавници, она је угледала сасвим необичан аутомобил, „спајдер“ небопаве боје... Чим је приметила да је возач овог луцкастог аутомобила кученце у лежерном спортском комплету, те да се у пртљажнику налази и посудица за сенф – срце јој је брже закуцало. Знала је да „спајдер“ мора бити само њен. Да, баш тај аутомобилчић од порцелана, био је први примерак у њеној сада већ веома богатој збирци која броји на стотине и стотине сланика необичних облика.

Потом је Паолу Трифиро пут водио искључиво тамо где је могла да нађе најзани-

ВИШЕ СТОТИНА ПРИМЕРАКА СЛАНИКА НАЈРАЗЛИЧИТИЈИХ ОБЛИКА САДРЖИ ПОМАЛО ДЕТИЊАСТА ЗБИРКА ПАОЛЕ ТРИФИРО, ЗАЉУБЉЕНИКА У ПОСУДЕ ЗА СО И БИБЕР КОЈЕ СЕ НЕ БИ МОГЛЕ НАЗВАТИ „КЛАСИЧНИМ“...

мљивије примерке сланика: САД, у државу Мејн, Конектикат, у Мемфис, Велику Британију, у Немачку, Француску... Једноставно, Паола је

била заљубљена у необичне посуде за со и бибер, а будући да се у Италији углавном користе „класични“ модели, врло често од сребра или

Путне торбе и девојке које се сунчају, сланици направљени четрдесетих година прошлог века

**Увек једно уз друго:
пас и мачка,
сир и мишић**

ци. Или брод са два
оцака и горњом палу-
бом...

Крокодили из Флориде

Паола Трифиро не мо-
же да се одлучи на ком
је крају света успела да
нађе најзанимљивије
примерке: да ли у Фран-
цуској, или Холандији,

Немачкој... За време америчке
окупације Јапана, у Земљи из-
лазећег сунца појавили су се
такође јединствени и врло за-
нимљиви примерци сланика.
Многи су заправо сувенири,
попут већ добро познатих кро-
кодила од керамике на којима
пише „Успомена са Флориде“.
Неки су тек реклама за ресто-
ран или хотел. У сваком слу-
чају, између тридесетих и ше-
здесетих година прошлог века
сланици необичних облика
преплавили су тржиште. Били
су то углавном кич предмети
који су недвосмислено наги-
њали ка „трешу“: Емпајер стејт

**Амерички клавир
и Господин Кикирики;
Елвисов клавир
(сланик) и столица
за клавир (посуда за бибер)**

билдинг и Кип слободе у Њу-
јорку! Или енглески специја-
литет – венецијанске гондоле
на којима пише: „Сећање на
Бат“.

Овакви сланици никада ни-
су били скупи, напротив. Што
не значи да неки од њих сада
вреде мало. Чак и 1000 немач-
ких марака, готово 500 евра.
Уживајући у топлини своје де-
тињасте страсти, госпођа Па-
ола Трифиро је збирку бри-
жљиво поделила у посебне
„тематске целине“: „историја
САД“, „животиње“, „надгробни
споменици“, „кухиња“, „уређа-
ји за домаћинство“ и тако да-
ље. И то није све. Паола Три-
фиро наставља да се игра. На-
мерава да напише књигу о
овој својој страсти, о сланици-
ма необичних облика, уверена
да ће и књига, управо као и
предмети, постати врло попу-
ларна ■ **М. О.**

**„His Master's Voice“
– амерички сланици
произведени у Мемфису**

кристала, кренула је у свет
тражећи оно чега у њеној око-
лини није било. Смисао за ху-
мор понекад је важнији од
других ствари које сматрамо
провереним вредностима –
као да поручује збирка Паоле
Трифиро. Фигурице од кера-
мике, пластике, стакла или
порцелана живахних боја и
облика, за њу су постале онај
неопходни зачин који живот
чини лепшим и занимљиви-
јим.

Господин Кикирики

После више година истра-
живања, скупљачица је до-
шла до закључка да прича о
симпатичним сланицима по-
чиње управо у САД, двадесе-
тих година прошлог века. Та-
да се први пут појавила кера-
мичка фигурица по имену „Mr
Peanuts“ („Господин Кикири-
ки“), сланик кикирики са ци-
линдром и штапом, у стилу
Фреда Астера, чувеног мај-
стора степовања. „Господин
Кикирики“ био је део реклам-
не кампање за сада већ забор-
ављени производ, али извес-
но је наишао на велику попу-
ларност па је постало нева-
жно због чега је фигурица на-
прављена. Тако се на тржи-
шту убрзо појавио читав низ
нових модела сланика.

Увек се та два предмета,
односно посуде за со и бибер,
на извешан начин слажу: ми-
шић (посуда за со) и комад
сира (посуда за бибер); Стан-

лио и Олио; кувар и ку-
варица; Елвисов кла-
вир и столица за кла-
вир, конгоси, два кофе-
ра у рукама хотелског
момка; пас и мачка...

Иако у Енглеској сребрни
и уопште скупочени прибор
за јело има врло дугу и бога-
ту прошлост, Енглези су,
ипак, на посебан начин на-
клоњени маштовитој моди
јефтиних сланика. Једи-
на је разлика што посто-
јећим фигурицама за со и
бибер они додају још јед-
ну обавезну посуду, за
сенф. Као на пример: тата
булдог надгледа своја
два мала псића. Тата је
наравно посуда за
сенф, а синови – слани-

**Хотелски момак који
носи два кофера
– за бибер и за со;
конгоси који не свирају,
али су корисни
за трпезом**

МОЗГАЛИЦА

ЦОРЦ

ЦЕКСОН

Које име од пет слова треба уписати на цртице?

БРОЈЕВИ

Који број треба уписати уместо знака питања?

278	136	27
937	288	37
575	609	?

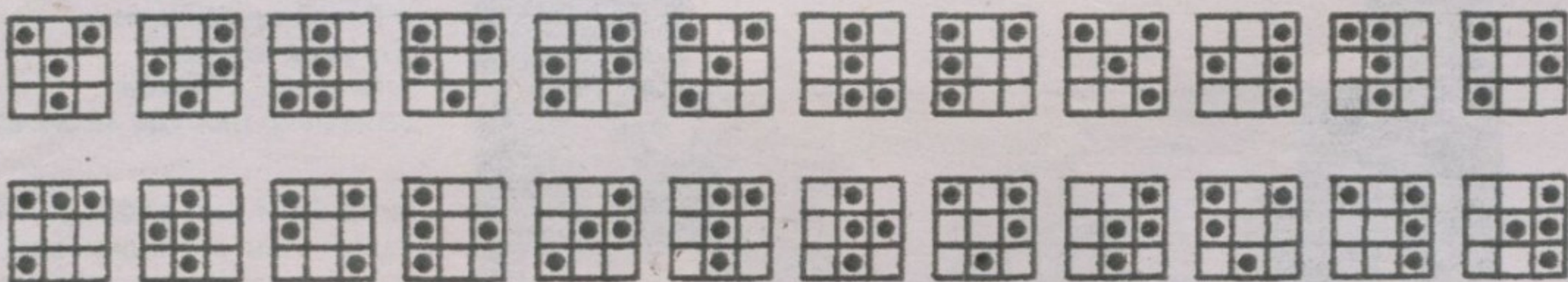
ЛОГИКА

ОКЛОП
ПАПИР
РЕБУС
СПУСТ

Која реч наставља горњи низ? Изаберите једну од понуђене четири речи: ТАБЛА, ТАТИЋ, ТОМБА, ТОТЕМ.

КВАДРАТИ

Пронађите која су два квадрата иста.

ДОПУНИТЕ НИЗОВЕ

У приказаној табlici треба пронаћи особине по којима су уписани бројеви и попунити празна места.

2	8	4	16	?	48	44
1	5	2	10	7	?	32
3	18	6	?	12	72	24

СКАНДИНАВКА

МРТВАЦ КОЈИ ПО НАРОДНОМ ВЕРОВАЉУ НОЋУ УСТАЈЕ ИЗ ГРОБА И СИНЕ КРВ ЉУДИМА	ЕЛЕКТРОН	ИМЕ ГЛУМЦА МАРВИНА	ЗАМЕТАК КЛУБА	СКИЈАШКА ДИСЦИПЛИНА	ИМЕ ФУДБАЛЕРА ЛИНДЕРА	СЕБЕР СТАРОГРЧКИ ЛЕКАР	↓	ДЕО ТЕЛА, БОК ОТИЦЉА ОДМЕТ	ВЕЋА ВОДЕНА ПОВРШНА	СКИЈАЊЕ	ГРАДЊА НА КОСМЕТУ	РУБЉА	ЛУНАЧНИ СВЕЋ	СКИЈАШКА ДИСЦИПЛИНА
СКИЈАШКА ДИСЦИПЛИНА										ЛЕКОВИТА БИЉКА, ВРЕСАК ОТВОР				
ПРВО СЛОВО	ЦАРЕВИ ОСОБА ПОВЕРЕЉА											П.Л. КОРАЛНО ОСТРВО		
МЕСТО ПЕЧАТА (СКР.)		ФИЛМ Г. ПАСКА-ЉЕВИЋА МРИШАПА ЖЕНА											АМТЕР ШАХОВСКИ ВЕТЕМАЈ-СТОР, МАКС	
ЗАМРСИТИ, ЗАПЛЕСТИ								ПОВРШНА СКИ СЛОЖ КОЖЕ О.К.						
САВРЕМЕНИ ХЕБРЕЈСКИ ЈЕЗИК					ГЛЕ,ЕТО СО СРП-АКТИВНЕ КИСЕЛИНЕ				ПОВОДО, (ЛАТ.) СУМПОР					
ЕЛЕКТРИЧНИ АПАРАТ ЗА КУВАЊЕ				КОЛ. ФУДБ. КУЛУ КОЊИ РИТАНИ						ДРАГИ КАМЕН				
СКИЈАЊЕ	ВОЛНИЧКА ТОРБА ПРИМЕТЉИВ ПУТУ				ИМЕ ГЛУМЦА СЕЛЕНИН									
МАГАРЕВИ ГЛАС, ЊАК			КУТАЊЕ КРОЗ ВАЗДУХ ФИЛОЗОФ ЦОН											
МУЗИЧКА ОЗНАКА: ЖЕВО, ВАТРЕНО														
КОЛАЧАР, МЕДИЧАР														
КАЉЕ-ЊЕМ ОЈАЧАТИ														

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

●	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1									■				
2							■						
3						■					■		
4					■					■			
5				■								■	
6			■								■		
7		■								■			
8				■					■				
9								■					
10							■						
11					■								

ВОДОРАВНО: 1. Лојана свећа – Врста кита, 2. Књига са списком имена – Британски природњак, Чарлс, 3. Образац, тип – Део одеће који се носи на глави – Египатско божанство, 4. Држава, буџет (фр.) – Паразит, 5. Енглески шаховски велемајстор, Џонатан – **ПРЕЗИМЕ РУСКОГ ПИСЦА СА СЛИКЕ (ЛАВ)** – Прво слово азбуке, 6. 10. и 28. слово азбуке – **ДЕЛО ПИСЦА СА СЛИКЕ** – Земљишна мера, 7. Ознака за динар – Хемијско једињење које с водом даје ацетилен, карбид – Потпуно, до краја, 8. Орган чула вида – Старогрчки песник (анаграм: ТАРА) – Планина у Србији, 9. Врста бора – Сеоско подручје (мн.) 10. Див, колос, цин – Градић у Бачкој, 11. Челични профил по коме се креће воз – Велико полуострво у Азији■

УСПРАВНО: 1. Роман Гинтера Граса, 2. Овој, омот – Име глумца Гранта, 3. Прост број – Име тркача Џексона, 4. Име глумице Бенинг – Символ радијума – Име глумице Арепине, 5. Велика афричка река – Ограда од летава, 6. Извршни комитет (скр.) – Бележник, писар (мн.), 7. Ознака за целзијус – Пречник цеви ватреног оружја – Ознака за неутрон, 8. Име и презиме енглеског економисте и филозофа – Иницијали глумца Делона, 9. Жеља за јелом – Вулкан на острву Минданао, 10. Вешт говорник – Малени рт, ртић, 11. Ратно ваздухопловство (скр.) – 16. и 11. слово азбуке – Зауставити се, 12. Научници Пјер и Марија – Припадник монголског племена, 13. **ДЕЛО ПИСЦА СА СЛИКЕ■**

ПОДИТНИКИ ЗАБАВНИК

На колико начина може да се прочита реч ЗАБАВНИК, ако се чита по једно слово слева надесно или одозго надоле?

ЗАБАВНИК
АБАВНИК
БАВНИК
АВНИК
ВНИК
НИК
ИК
К

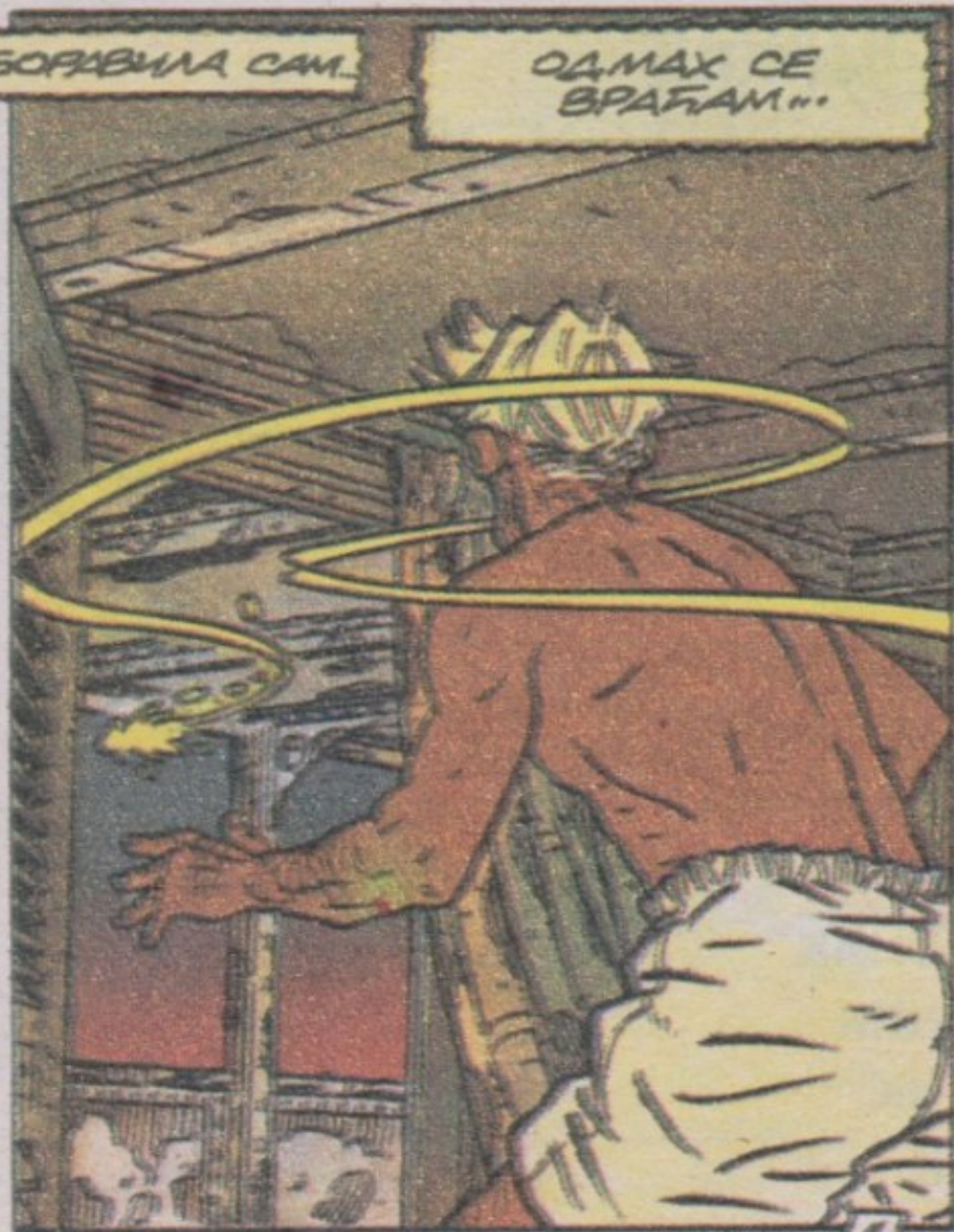
ПОДИТНИКИ
ЗАБАВНИК
18.1.2002.

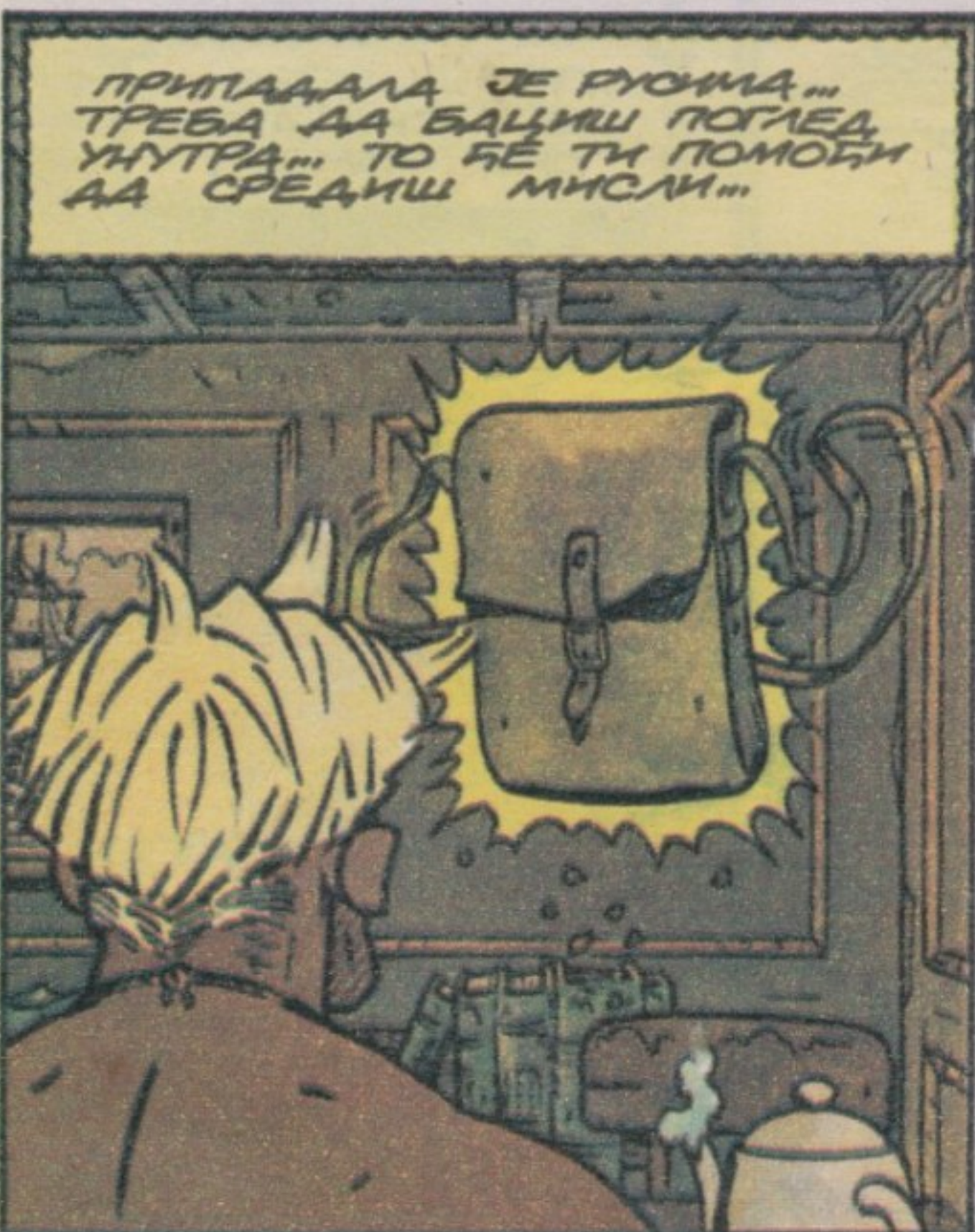
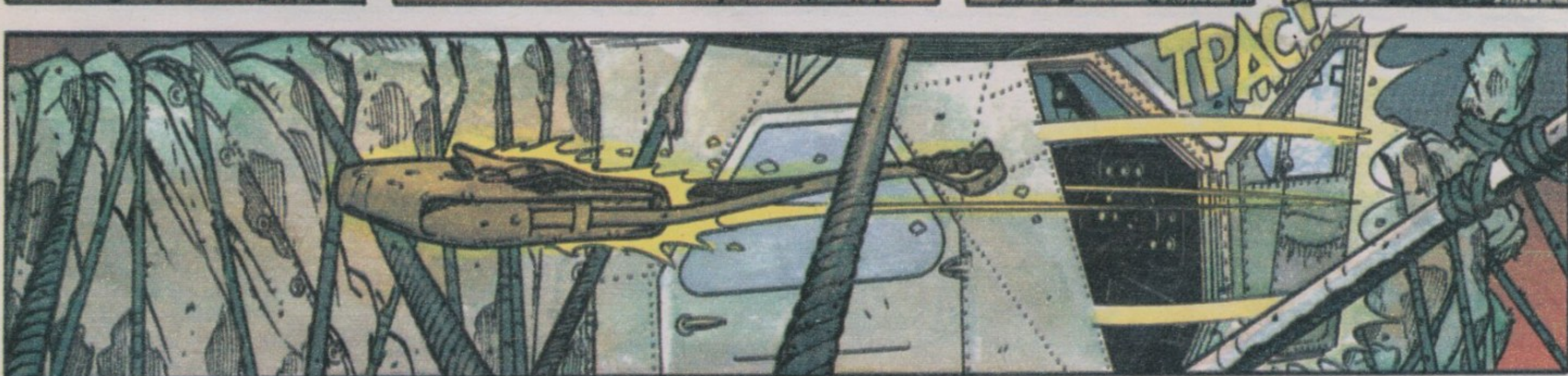
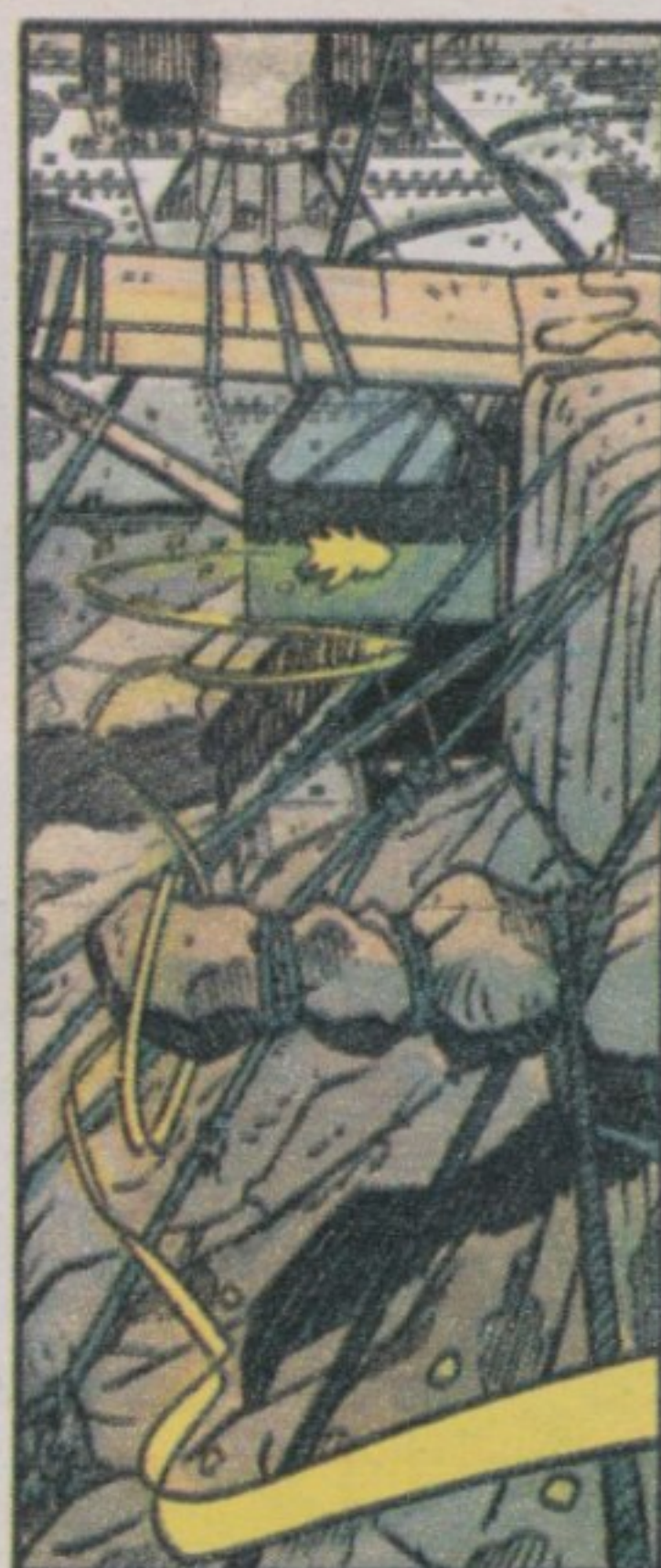
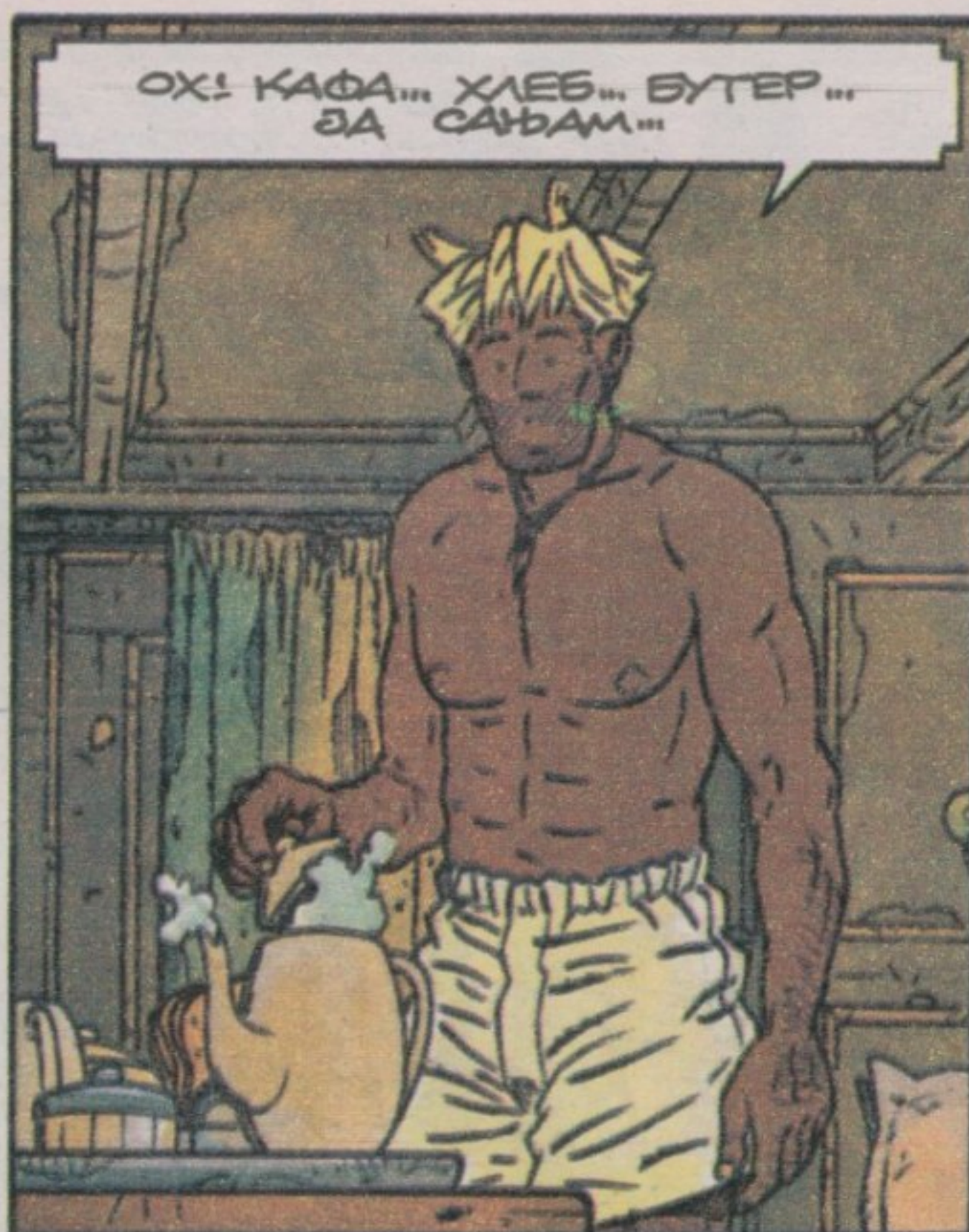

решења
на
страни
49

НАПИСАО И НАЦРТАО РЕНЕ СТЕРН

КАСНИЈЕ...

ЗАИСТА ЧУДНО! ДОКУМЕНТА СУ НА РУСКОМ А ЈА ИХ ИПАК РАЗУМЕМ!

НАРАВНО!

А ЗЕ КАКО ЈЕ ТО МОГУЋЕ?

ЗАТО ШТО САМ, ПРЕ НЕГО ШТО САМ СПРЖИЛА ОНУ ЖЕНУ, УСПОСТАВИЛА ЕНЕРГЕТСКИ МОСТ ИЗМЕЂУ НЕ И ТЕБЕ! ПРЕНЕЛА САМ НЕКЕ ПОДАТКЕ ИЗ ЊЕНОГ МОЗГА У ТВОЈ! ЈЕДНОСТАВНО...

САД КАД СИ МИ ТО РЕКЛА, СХВАТАМ И ЈА ДА СЕ НЕШТО ДЕСИЛО У МОЈОЈ ГЛАВИ... АЛИ, ТО МИ ЈЕ ЈОШ МУТНО И НЕЈАСНО...

ПРЕРАНО ЈЕ ЈЕР ЈЕ ПРЕНОС БИО СНАЖАН... ТРЕБА ДАТИ ВРЕМЕНА ТВОЈИМ НЕУРОНИМА ДА УОКЛАДИШТЕ НОВЕ ПОДАТКЕ... ПОМОГИ БЕШ МИ АКО ПРОЧИТАШ ДОКУМЕНТА... ХАЈДЕ, ЧИТАЈ...

ОВДЕ ПИШЕ ДА ЈЕ ТА ЖЕНА У СТВАРИ ГИРОВНИК МИЛА ЈУКОВА, РОЂАКА МАРШАЛА ГЕОРГИЈА ЈУКОВА... ОХ! ЕВО, РАЗЈАШЊАВА МИ СЕ...

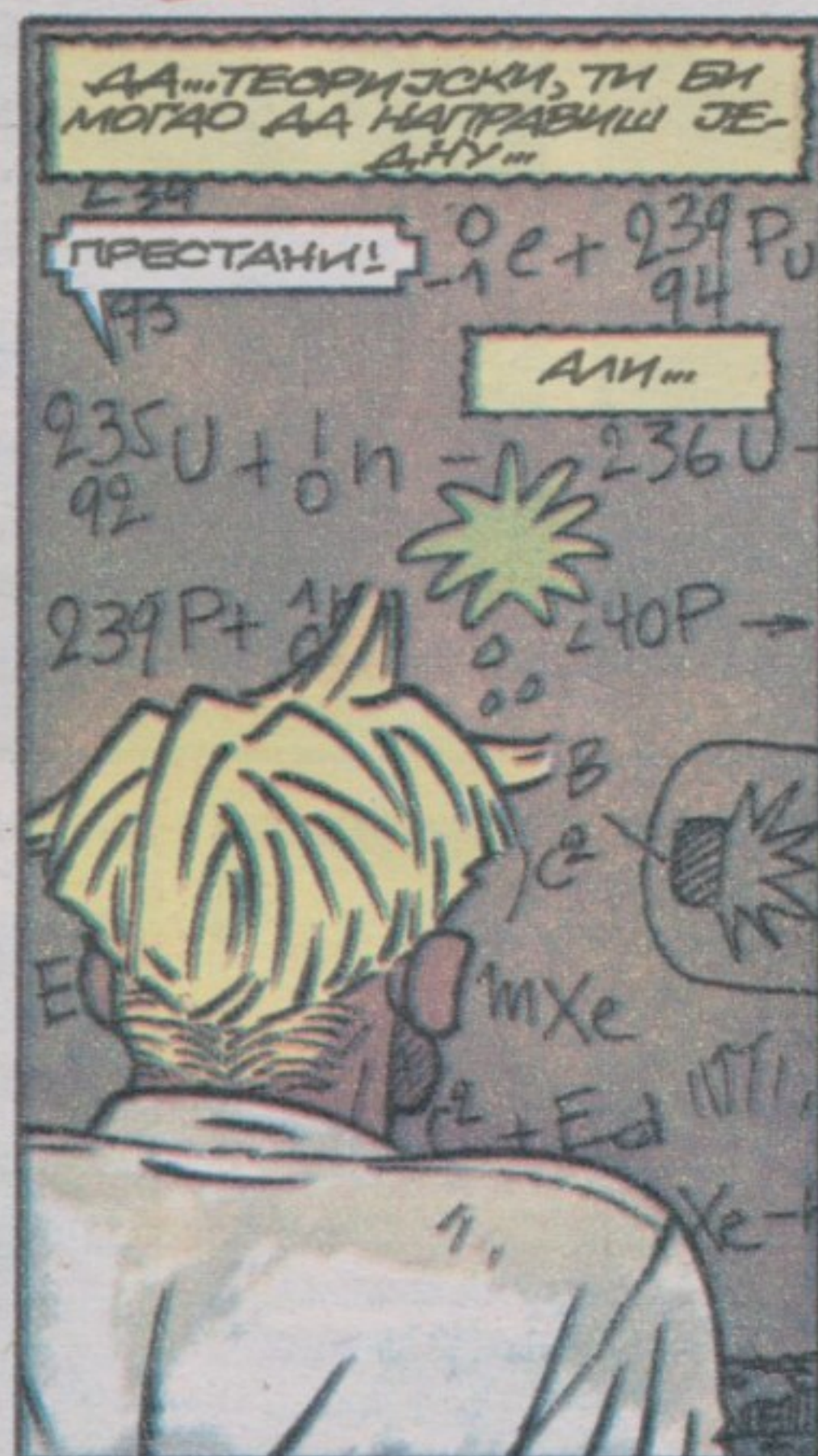
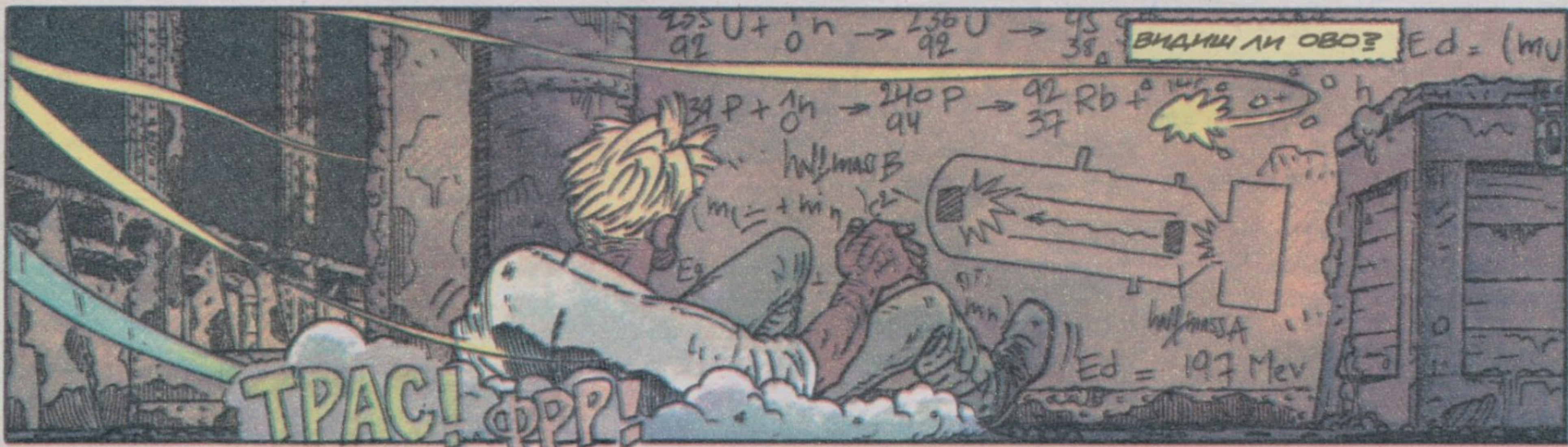
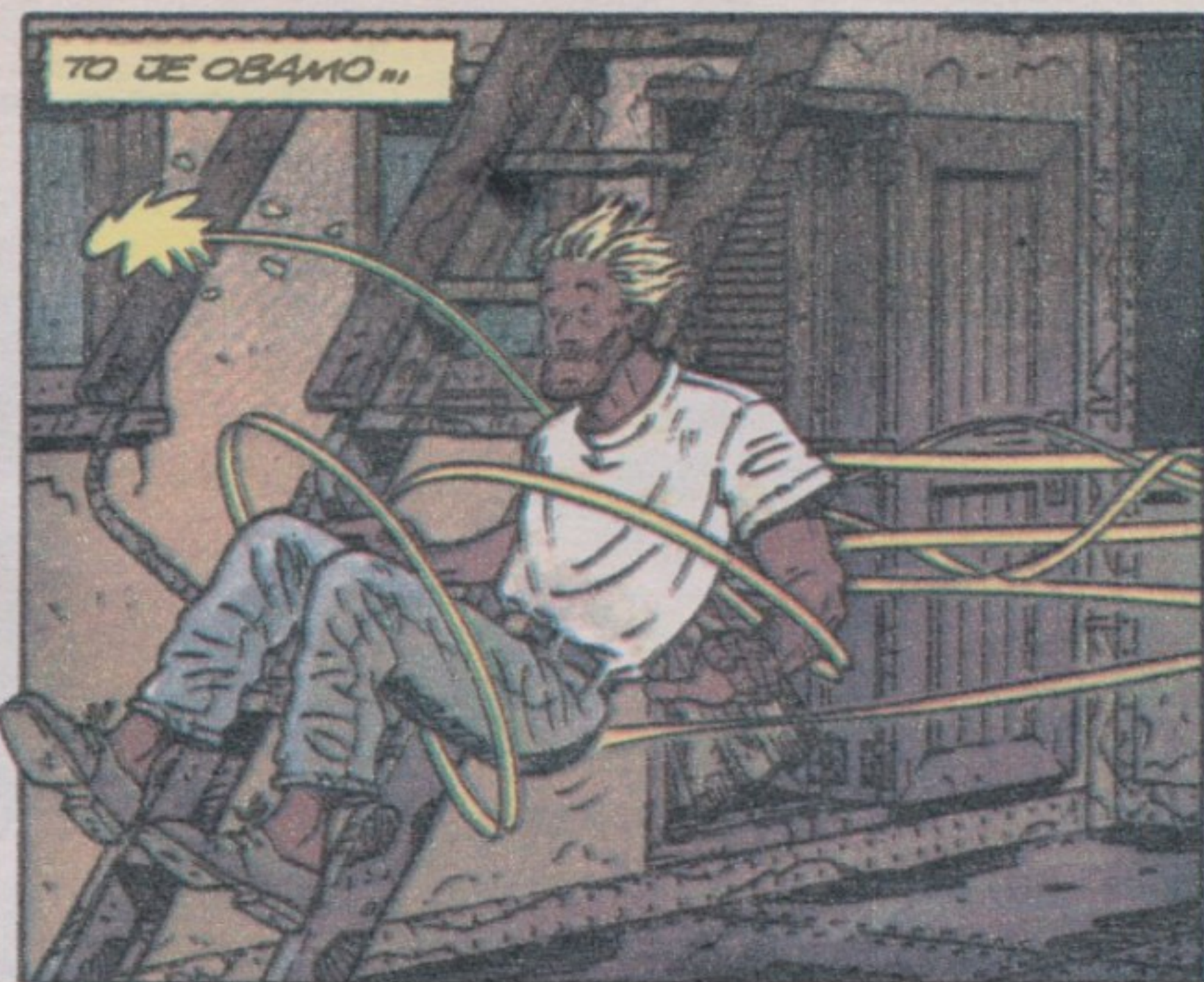
ЕТО, ШТА САМ ТИ РЕКЛА!

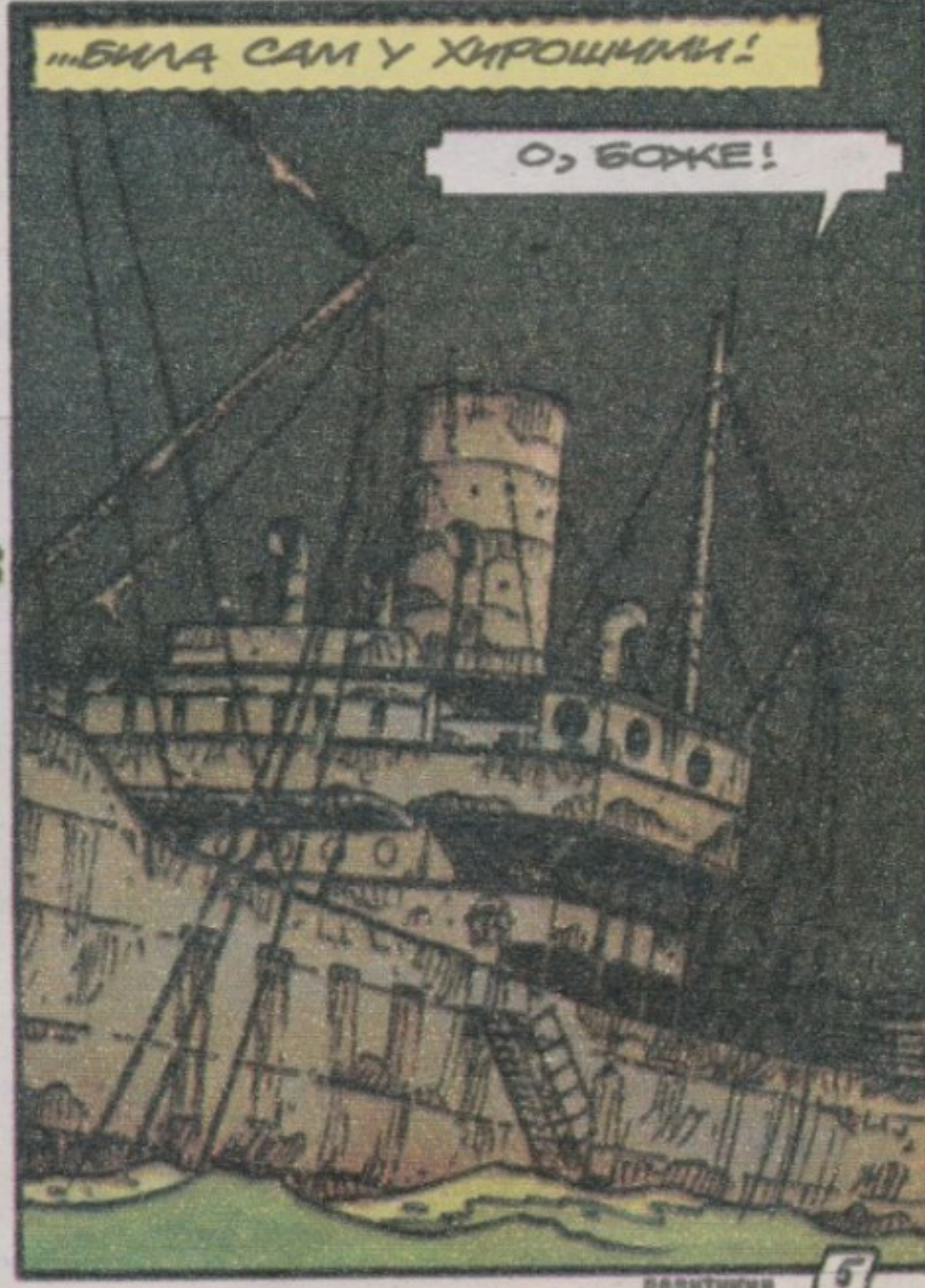
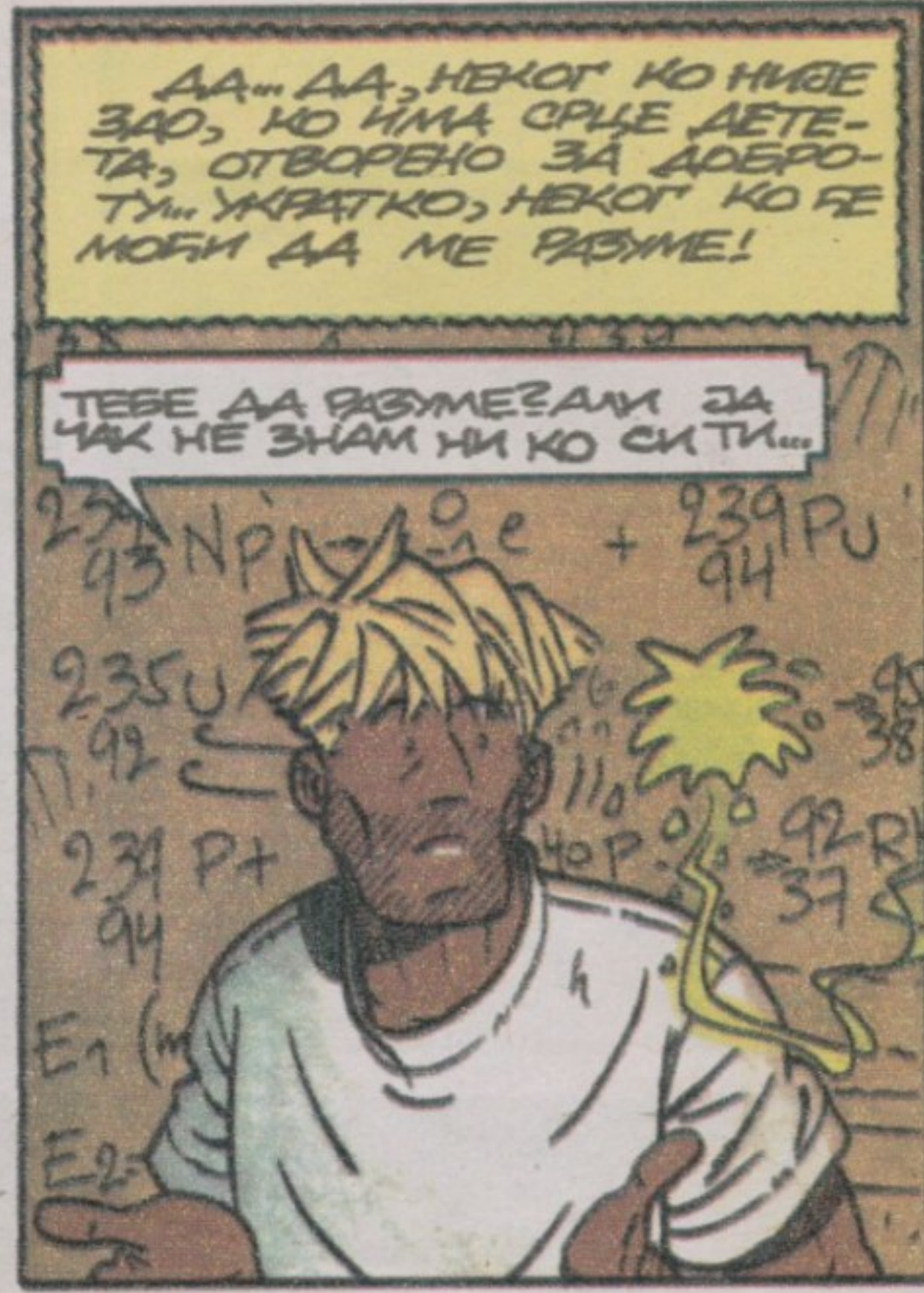
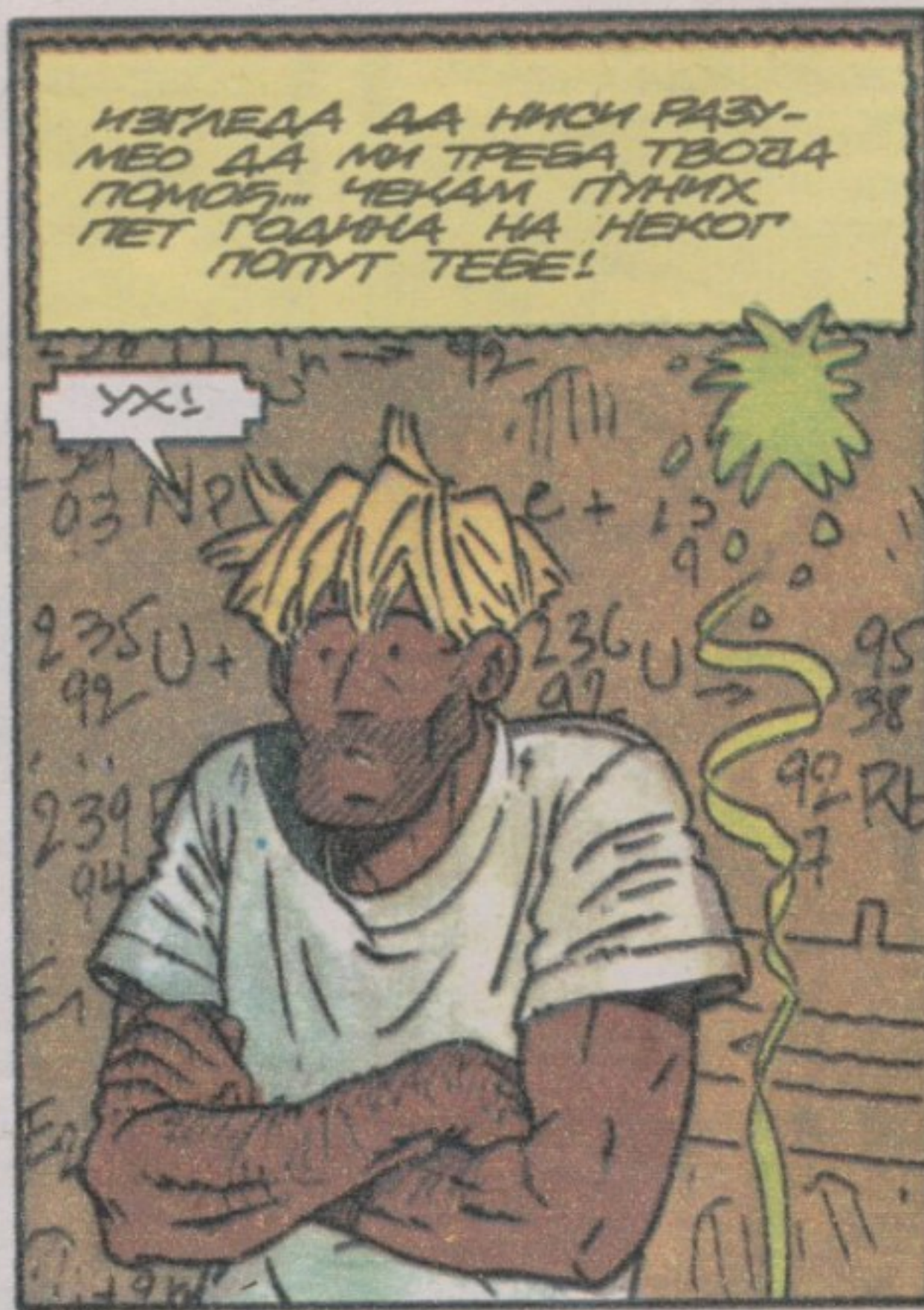
АНТИМИРАЛА ЈЕ С ВИСОКИМ ОЦЕНАМА НА ИНСТИТУТУ КУРЧАТОВ У МОСКВИ! ПРВО ЈЕ БИЛА ПОМОЋНИК АРЧИМОВИЧА И САМОГ КУРЧАТОВА РАДЕЛИ НА ФИЗИЦИ АТОМА... АЛИ ВРЛО БРЗО УЗИМА ЈЕ БЕРИЈА У МГБ И ИМЕНУЈЕ ЈЕ ЗА РУКОВОДИОЦА ИСТРАЖИВАЊА НОВИХ ОРУЖЈА И НАДЗОРНИКА У ТАЈНОМ ГРАДУ АРЗАМАСУ... НАКОН ВЕЛИКОГ УСПЕХА ЛИЧНО СТАВЉЕН ЈОШ ЈЕ ДОДЕЛИО ЧИН ГИРОВНИКА, КРАЈЕМ АВГУСТА 1949 ГОДИНЕ... ПОСЛЕ... ОХ!

ДА! ТУ ОМО! ПОСЛЕ... ПОСЛЕ...

...ПРОБЕ ПРВЕ СОВЈЕТСКЕ АТОМСКЕ БОМБЕ!

$$\lambda = \frac{h^2}{mc^2} \quad \text{LSC 2m e}$$

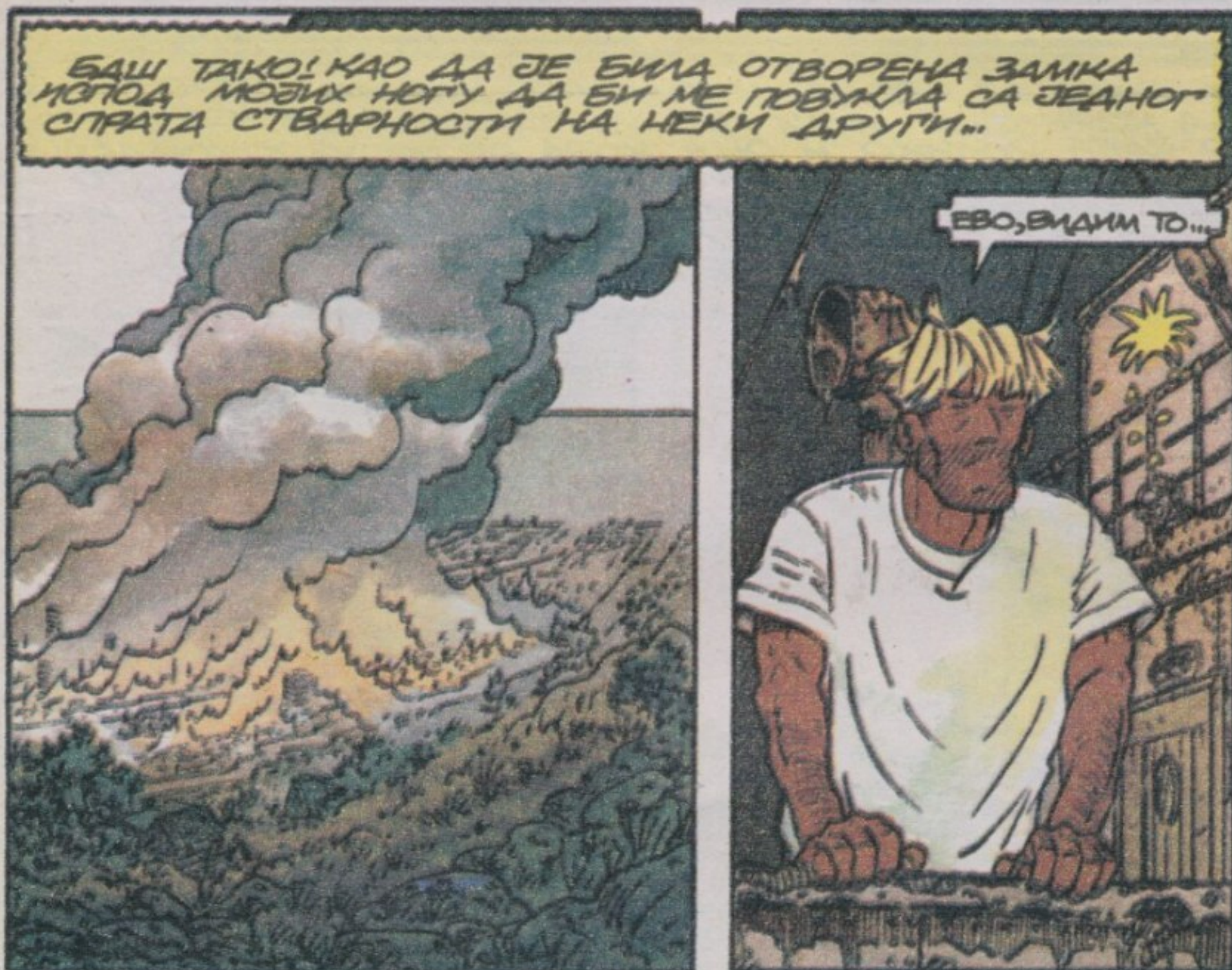
КАДА... КАДА ЈЕ
ЕКСПЛОДИРАЛА
АТОМСКА БОМБА?

АА... НА МОЈУ НЕСРЕЋУ! 6. АВГУСТА 1945. ГОДИНЕ
У 8:15 НАЛАЗИЛА САМ СЕ ТАЧНО У ЦЕНТРУ
ЕКСПЛОЗИЈЕ АТОМСКЕ БОМБЕ БАЧЕНЕ НА
ХИРОШИМУ...

И БИЛА СИ УСИСАНА
ИЗ ТВОГ СВЕТА У НАШ...

БИШ ТАКО! КАО ДА ЈЕ БИЛА ОТВОРЕНА ЗАЛКА
МОЈОД МОЉИХ МОГУ ДА БИ МЕ ПОВУКЛА СА ЈЕДНОГ
СПРАТА СТВАРНОСТИ НА НЕКИ ДРУГИ...

ЕВО, ВИДИМ ТО...

АМ, ПРЕШЛА САМ У ЈЕДАН СВЕТ
ПУН УЖАСА, ОЗРАЧЕНОСТИ, УКРА-
ШЕН РУШЕВИНАМА И СПАВЕ-
НИМ ЛЕШЕВИМА!

ЗАИСТА НИСУ МИСЛИЛИ
НА ДЕТАЉЕ! (1)

АА! ТВОЈ СВЕТ
ЈЕ УЖАСАН, ПРОЗАН,
ТОЛИКО СУРОВ!

ХЕЈ! О! СТАНИ МАЛО!
ТАЈ СВЕТ ЈЕ И МОЈ!
МОЈ! МОЖДА НИЈЕ ЛЕП,
АЛИ МЕНИ ЈЕ ДОБАР!

ИХ...

НЕГО ШТА!

ИСТИНА ЈЕ!

ЗАБОГА!

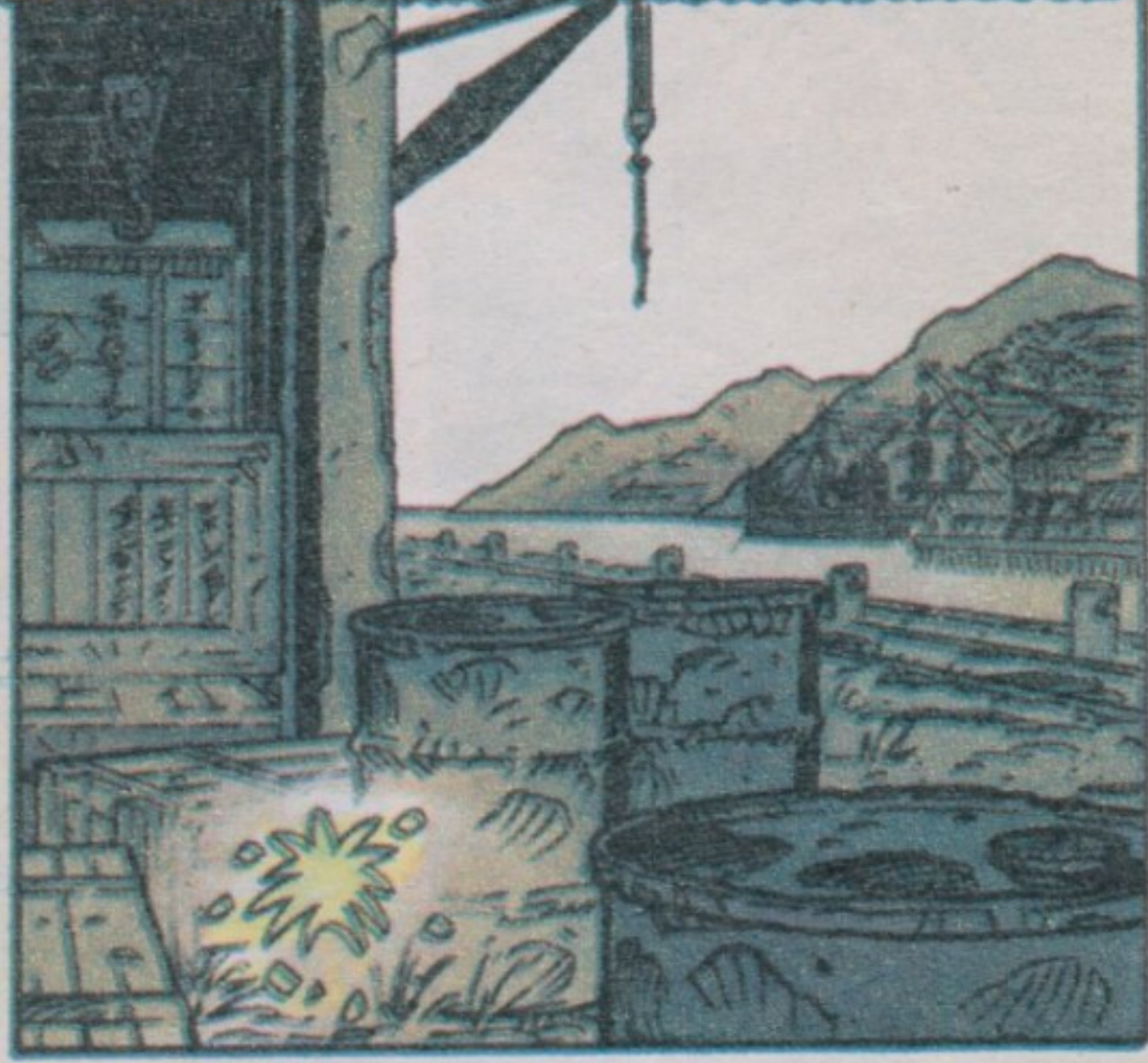
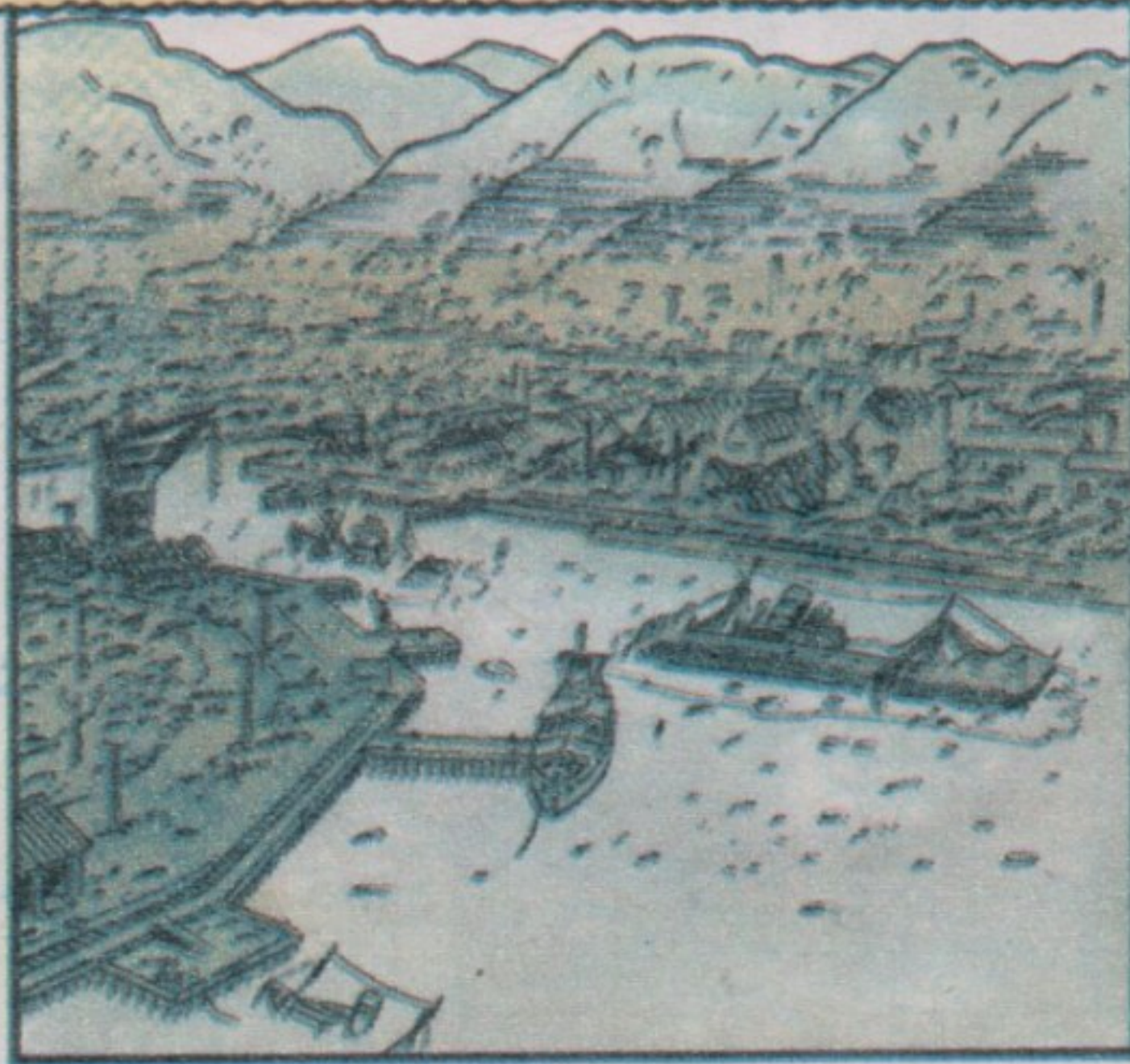
(1) АТОМСКЕ БОМБЕ БАЧЕНЕ НА ХИРОШИМУ И НАГАСАКИ УБИЛЕ СУ У ТРЕЊУ ВИШЕ ОД
150.000 ЛУДИ, А МНОГО ИХ ЈЕ УМРЛО КАСНИЈЕ ОД ПОСЛЕДИЦА ЗРАЧЕЊА...

ПОДНАТИМ
ЗАБАВНИК

18. 1. 2002.

ХАЈДЕ, НАСТАВИ!

У ПОТПУНОМ ХАОСУ КОЈИ ЈЕ НАСТАО ДУГО САМ ЛУТАО МЕЂУ РУШЕВИНАМА ГРАДА... СВЕ ВИШЕ ГУБЕХИ СНАГУ... БРЗО САМ СХВАТИЛА ДА ЈЕ ТО ПОСЛЕДИЦА РАДИОАКТИВНОСТИ КОЈА МИ ЈЕ ПРАЗНИЛА ЕНЕРГИЈУ... ЗАТО САМ СЕ СКЛОНИЛА У ОНАЈ ДЕО ГРАДА КОЈИ ЈЕ БИО МАЊЕ ПОГОЂЕН ЕКСПЛОЗИЈОМ И МОЈА СНАГА ПОЧЕЛА ЈЕ ДА СЕ ОБНАВЉА... БИЛО ЈЕ ТО У ПРИСТАНИШТУ...

ЗНАЧИ, ТАКО ЈА ЗАТИМ?

ЈЕДНА ЈЕДИНА МОГУЋНОСТ БИЛА ЈЕ ПРЕДА МНОМ; АКО ЖЕЛИМ ДА СЕ ВРАТИМ НАЗАД, МОРАМ ДА КОРИСТИМ ИСТИ ПУТ УЗ ПОМОЋ ЕНЕРГИЈЕ БОМБЕ КОЈА ЈЕ БАР ТОЛИКО ЈАКА КОЛИКО И ОНА КОЈА ЈЕ ПРОУЗРОКОВАЛА МОЈУ НЕСРЕЋУ... РАЗОЧАРАНА, ВЕЋ САМ ОДЛУЧИЛА ДА НАПУСТИМ МЕСТО КАДА ЈЕ ЈЕДАН НЕОБИЧНИ КОНВОЈ УПЛОВИО У ЛУКУ... ДОЛАЗИО ЈЕ ИЗ НАГАСАКИЈА... БРЗО САМ СХВАТИЛА НЕЗАМИСЛИВО: ОН ЈЕ У СВОЈОЈ УТРОБИ КРИО НЕШТО СЛИЧНО ОНОМЕ ШТО ЈЕ РАЗОРИЛО ХИРОШИМУ...

АТОМСКУ БОМБУ? АЛИ... АЛИ КАКО?

ТО ЋЕШТИ ОТКРИТИ...

ХАЈДЕ!

ХЕЕЕЕ!

ХОП!

ЗОО!

ПОТРУДИ СЕ МАЛО ДВОНОГА РИВО... АКО ЈЕ МИЛА ЈУКОВА ЗНАЛА ЗА ТО, ЗНАБЕШ И ТИ...

УХ!

ЕВО ГА!

ТАМО САМ!

ИМАМ У ГЛАВИ ЈЕДАН ИЗВЕШТАЈ МГБ-2 О ТОМЕ КАКО ЈЕ ПОСЛЕ ПАТА ЈЕДНА СОВЈЕТСКА ДЕЛЕГАЦИЈА БИЛА ПРИМЉЕНА У ЈАПАНСКИ АДМИРАЛИТЕТ... ГДЕ ЈЕ САЗНАЛА ДА СУ АМЕРИКАНЦИ ИСТОГ ДАНА, 6. АВГУСТА 1945. ГОДИНЕ БАЦИЛИ И ПРВУ БОМБУ НА НАГАСАКИ, ЈЕДАН САТ ПОСЛЕ ОНЕ БАЧЕНЕ НА ХИРОШИМУ...

ТО ЈЕ ТО! НАСТАВИ!

АЛИ, ТА БОМБА НИЈЕ ЕКСПЛОДИРАЛА... ЗАВРШИЛА ЈЕ У БЛАТИЈАВОМ ДНУ ВОЈНЕ ЛУКЕ У НАГАСАКИЈУ... ЈАПАНАЦИ КОЈИ СУ ПОЖУРНИ ДА ЈЕ ПОКУПЕ БРЗО СУ СХВАТИЛИ О ЧЕМУ СЕ РАДИ И ПОШТО СУ СЕ ПЛАШИЛИ ДА ЋЕ ДРУГО БОМБАРОВАЊЕ УНИШТИТИ ТАЈ ЦВЕТ АМЕРИЧКЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ, КОЈИ ИМ ЈЕ САМ БОГ ПОДАРИО, ПРЕНЕЛИ СУ ЈЕ НА СЕВЕР, ПРВИМ ПОГОДНИМ ТЕРЕТНИМ БРОДОМ...

МАЈН ГОТ! ТРИ ДАНА КАСНИЈЕ НАГАСАКИ ЈЕ ЗАИСТА ЗЕРИСАН СА ЛИЦА ЗЕМЉЕ...

ДА... А ТОГ ДАНА ТЕРЕТНИ БРОД ЈЕ УПЛОВИО У ЛУКУ У ХИРОШИМИ ГДЕ САМ СЕ ЈА НАЛАЗИЛА...

БОЖЕ ЈАПАНАЦИ СУ ДОБРО МИСЛИЛИ... САКРИЛИ СУ БОМБУ У ЈЕДИНУ ЛУКУ ЗА КОЈУ СУ БИЛИ СИГУРНИ ДА ВИШЕ НЕЋЕ БИТИ БОМБАРДОВАНА!

ТАКО ЈЕ!

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

8

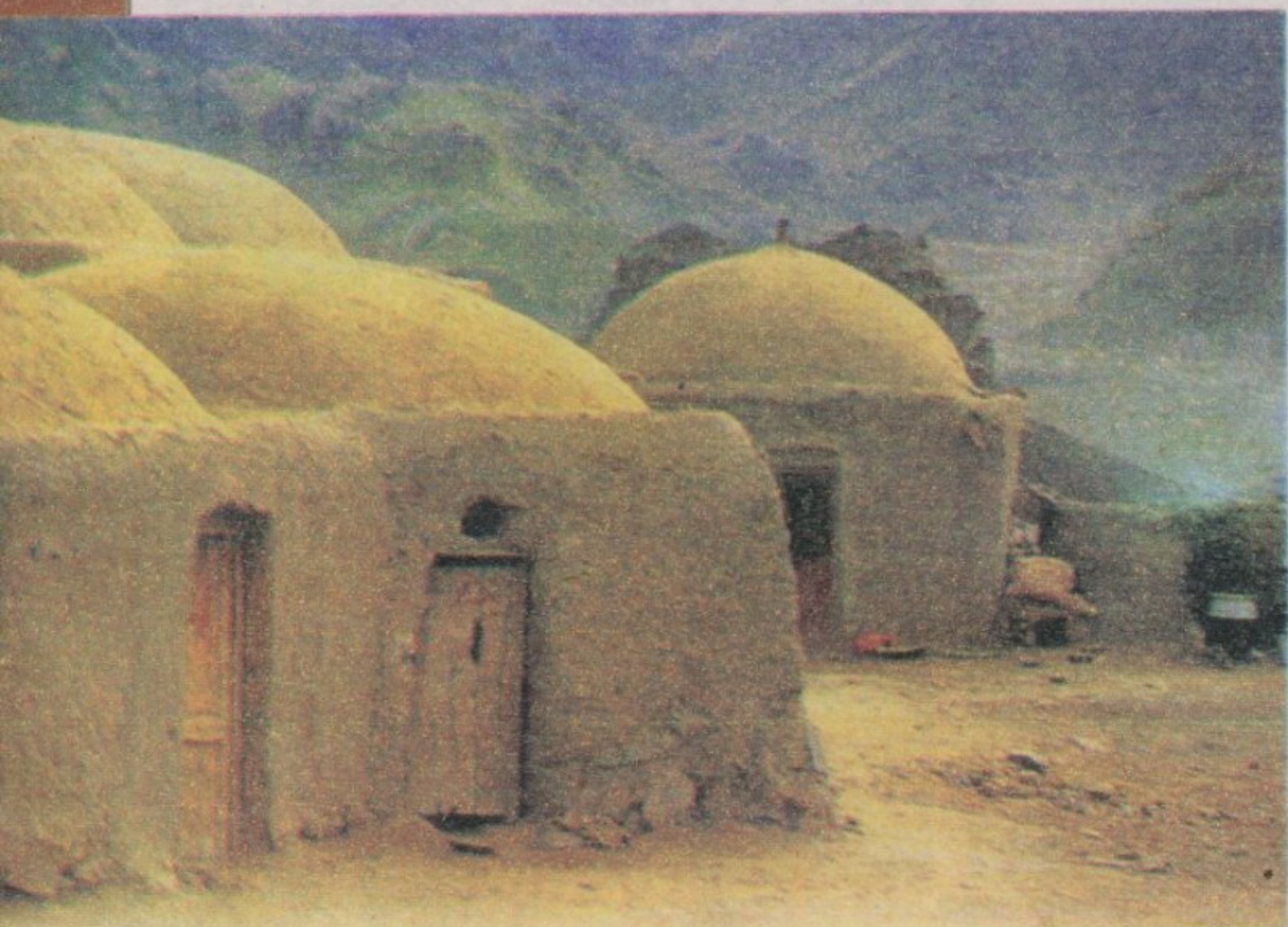
КАКО ДОСКОЧИТИ ЋУДИМА ПРИРОДЕ?

ХВАТАЧИ ВЕТРОВА

Онога ко се први пут нађе у пустињи преплави осећање бескраја које као да извире са свих страна. Непрегледна пространства пешчаних дина или голих стеновитих планина што се протежу докле год поглед може да допре, блештаво и пламтеће сунце, топле боје песка, игра светлости на небу, испуњавају осећајем потпуне слободе и неспутаности.

Само у пустињи можете жмурећи да јурите колима брзином већом од 100 километара на час и да се потпуно препустите таквом уживању не страхујући да бисте могли да се сударите. Наравно, можете сести и на коња или на камилу и на њиховим леђима целог дана пратити Сунчеву путању. Можете се сатима котрљати по меким пешчаним динама, покушавати да ноћу руком дохватите Месец и звезде

Куће од блата

Највеличанственији начин расхлађивања у иранској пустињи пружају високе куле које се на фарсију називају бадгир. Опевани у многим песмама, ови витки торњеве у пустињи буквално значе живот. Забранити некоме да зида бадгир, или му га срушити, значило је осудити га на смрт

који нигде тако заносно не блистају.

Али, уколико се нађете на подневној врућини, ноћној хладноћи или пешчаној олуји, а немате неко безбедно склониште, можете бити сигурни да су вам сати избројани. Нигде на видику нема ниједне травке, а камоли дрвета под које бисте се склонили. Без воде, са сунцем које пржи све под собом и чини да сопствену главу осећате као растопљени сладолед, заиста су мали изгледи да дочекате следеће јутро.

Оно опијајуће осећање слободе, које зрачи из сваког зрна песка у пустињи, вероватно је најважнији разлог због кога многи људи одлучују да, упркос свим тешкоћама, свој живот проживе баш у тим страшним и чудесним пределима. У борби да доскоче ћу-

дима природе, они смишљају на који начин да се заштите од врућине или да дођу до воде. Тих начина има исто онолико колико има и пустиња на овом свету. Неки међу онима који су пропутовали велики број пустиња тврде да су у Ирану измишљени најмаштовитији путеви да се човек са њом сроди.

Најтраженији градитељи канала

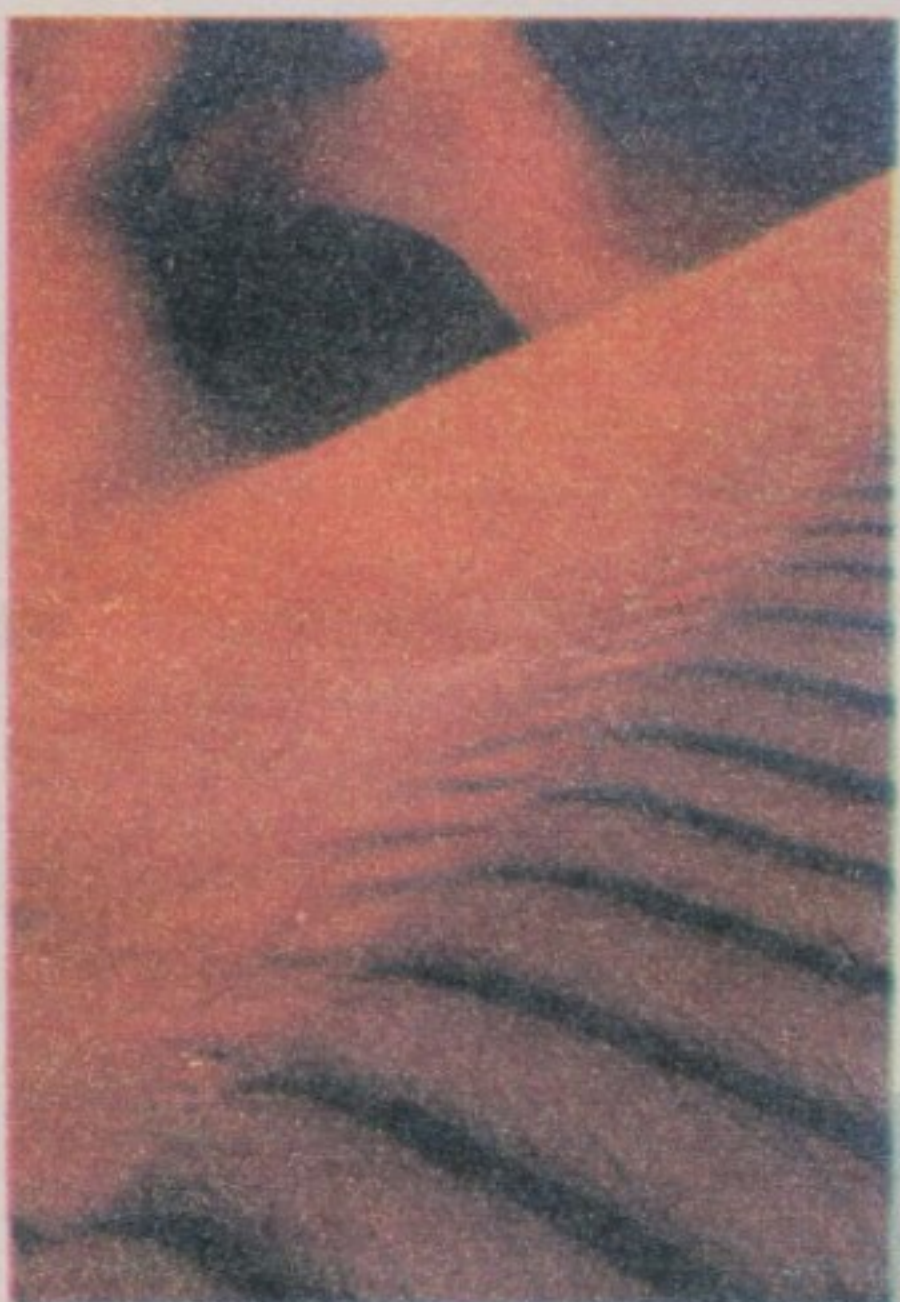
Иран се простира на 1.648.000 квадратних километара. То је пространство веће од површине Француске, Белгије, Холандије, Немачке, Швајцарске и Велике Британије заједно. Пустињски предели заузимају готово трећину ове тако простране земље. У њеном средишњем делу налазе се две огромне пустиње:

слана пустиња Дашт-е-Кавир (200.000 квадратних километара) и пешчана пустиња Дашт-е-Лут (166.000 квадратних километара). И једна и друга смештене су на надморској висини од 1200 метара и највећим делом су неистражене.

Ипак, неки градови који су никли по ободима ове две пустиње спадају међу најстарије градове на свету. Јазд, Бам, Кашан, Керман, то су места у којима људи живе већ хиљадама година. Многи од довитљивих начина како да се преживи у пустињи смишљени су пре исто толико година, а користе се и данас. Један персијски песник сликовито је описао како преживети у пустињи значи „хватати ветрове над земљом и воду под земљом“.

Велики пустињски град Јазд снабдева се водом путем сплета подземних канала од којих су неки стари 2000 година. То је систем измишљен баш у овом граду, познат као „канат“ и примењен у свим пустињским крајевима Ирана. Становници Јазда познати су као најбољи градитељи тих канала. Мајстори који их граде зову се мугани и најтраженији су у земљи.

Посао муганија веома је опасан јер они копају канале дубоко под земљом. У тим каналима сакупљају се планинске подземне воде и доводе до гра-

Остати без заклона у пустињи значи – смрт

Насеље усред иранске пустиње

У кућама са „хватачима ветрова“ температура је врло пријатна

СОКАК ПОМИРЕЊА

На Средњем истоку те уске улице вијугају између високих зидова који или имају тек неколико веома малих прозора или их уопште немају. На тај начин кућа и простор у коме се борави штите се од пустињског ветра и прашине коју он доноси, а осим тога кућа је додатно заштићена од врућине.

Лавиринт који узане улице образују некада је толико замршен да је и њиховим житељима потребна помоћ у сналажењу.

У старом делу Јазда постоји уличица коју зову ашти-канун – сокак помирења. Користи се за мирење посвађаних – заљубљених, пријатеља, рођака... Њихови заједнички пријатељи, који желе да их помире, упуте их, кобајаги случајно, на супротне крајеве улице, а када се двоје завађених сретну, нађу се толико близу једно другом да једноставно морају да се пољубе и помире ■

дова. Јазд се снабдева водом са планине Шир Ку чији су врхови под снегом и у време највеће летње жеге. Неки од каната

који воде од Шир Куа до Јазда дугачки су чак 45 километара.

Зими, када потреба за водом није велика, она се сакупља у

резервоаре из којих ће се користити током лета. Величанствене куполе које почињу на површини земље и завршавају се отвором на врху, заправо су заштитни кровови за танкове с водом, укопане осам или десет метара дубоко, а до њих се стиже посебним стрмим степеницама.

Те куполе, као и читаве куће и градови, изграђене су од једног од најстаријих грађевинских материјала на свету – од блата. Ниједан други материјал, ни дрво, ни камен, или бетон, не издржавају тако добро врућину и истовремено потпуно штите од ње као што то чини блато.

Једноставније куће праве се тако што се блато набаца преко неколико носећих дрвених стубова или греда, обликује рукама у зидове, а земља на поду се утаба. Много чешће, куће се праве од цигала начињених од блата. Да би се те цигле направиле, потребно је да се замеси „тесто“ од воде и мешавине коју чине 7 делова песка, 2 дела глине и 1 део сламе.

Када се добије уједначена маса, рукама се обликују цигле које се неколико дана суше на сунцу. После сушења слажу се једна на другу у зидове и повезују свежим блатом. Куће од блата увек имају веома дебеле зидове, најчешће ширине од једног метра, који подједнако добро штите лети од врућине као и зими од хладноће.

Подземне собе

Једна или више соба зида се испод земље, што током лета обезбеђује знатно

ПУСТИЊСКА ГОЗБА

Једна од најомиљенијих супа зове се „супа од тученог меса“, а обичај је да се спрема за излете у природу. Да би се четири особе добро окрепиле том супом, потребно је: пола килограма јагњећег или телећег меса од груди, 1 шоља сувог грашка, $\frac{1}{2}$ шоље крупног белог пасуља, 1 зелена паприка ситно исецкана, 1 већи кромпир исечен на коцкице, 2 велика парадајза ољуштена и исечена на четвртине, већа главица црног лука, ситно исецканог, $\frac{1}{2}$ кашичице бибера, $\frac{1}{2}$ кашичице турмерика или карија, 1 кашичица соли, 2 шоље вруће воде.

Месо одвојите од костију и скините му све жилице, а онда га са свим осталим састојцима ставите у дубок лонац, пажљиво поклопите и кувајте на тихој ватри најмање један сат. Потом скините поклопац и кувајте све док пола течности не испари. Супу одлијте, а месо и поврће здробите дрвеним тучком у једноличну масу. Супа се служи у шољама, а истучено месо с поврћем маже се на хлеб и једе и топло и хладно ■

нижу температуру. Такве собе, које се у Ирану зову зирзамин, остају пријатно свеже и по највећим врућинама. Понекад се, поред неколико подземних соба, прави и једна већа просторија у којој се налази танк с водом и оста-

Куће се једна уз другу постављају тако збијено да имају много заједничких зидова. На овај начин не смањују се само трошкови изградње, већ се омогућава и додатна заштита од врућине пошто се смањују површине зидова који су изло-

Како настају чувени персијски теписи: Иранке на делу у једном пустињском насељу

ва с храном. Неке отменије куће у Јазду имају овакве оставе на дубини од 6,5 метара. То су прави природни фрижидери у којима се и по највећим врућинама храна добро одржава.

У многим крајевима Ирана обичај је да се куће граде тако да имају унутрашње, правоугаоно двориште отворено према небу, а окружено собама, понекад са једне, а понекад са свих страна. Неке собе користе се само током зиме јер су на сунчаној страни, док се оне које су у сенци користе само лети. Обичај је да се у дворишту направи сеновит врт с малим базеном који даје влажност сувом пустињском ваздуху.

жени сунцу. Тако збијена градња ствара веома густо насељене градове у којима се свуда може стићи брзо и пешице, што је веома важно по летњој жези.

Куће су постављене тако да образују веома уске уличице у којима се двоје људи једва мимоиђе, а како су зидови тих кућа високи, дубока сенка штити улице од врућине. Поред тога што смањују загревање зидова, овако уске уличице чине много пријатнијим и ходање од куће до куће по дневној јари.

У време када су пустињски градови подизани, њихови становници морали су на разне начине да се довијају не само

да би им у време летњих врућина било лакше, него да би уопште могли да их преживе. Изуми за хлађење кућа које су ти људи смислили остали су и до данас непревазиђени, односећи убедљиву победу над свим чудима модерне технологије.

Најједноставнији и најраспрострањенији начин расхлађивања кућа је подизање купола на крововима. Овако закривљени кровови преносе топлоту неупоредиво боље него равни, а много се лакше и хладе. Врућ ваздух диже се увис и скупља у куполи која га ту просто зароби и не дозвољава му да се врати натраг у собу. Осим заобљених кровова ту су и округли отвори на таваници који расхладни систем чине још делотворнијим. Ти отвори понекад се праве под малим заклоном, најчешће на врху куполе. Ваздух који се диже према врху куполе повећава брзину при сусрету с отвором на врху и то га тера напоље и тако се смањује температура у самој кући.

Највеличанственији систем расхлађивања чине високе куле, „хватачи ветрова“ који се на фарсију називају бадгир. Ове куле највероватније су измишљене баш у Јазду који их и данас има више од четири стотине. Највиши бадгир у Јазду висок је чак 33 метра. Опевани у многим песмама, ови витки торњеви у пустињи буквално значе живот. Забранили неке да га зида или срушити му бадгир, значило је осудити га на смрт.

Хватачи ветрова граде се као високи торњеви отворени на врху са свих страна или само са оне са које најчешће дува ветар. Подижу се на врху куће, најчешће над отвореним сводом, ејваном. У стању су не само да ухвате и најмањи дашак ветра, већ и да га направе онда када се чини да ваздух стоји. Хватачи ветрова стварају, заправо, ваздушне вртлоге пошто се у њима врели спољашњи ваздух судара са хладнијим ваздухом унутар куле. У самом торњу ваздух се хлади тако што се преводи преко посуда са водом или пролази преко послатаног грања с навлаженим лишћем.

У највећем броју кућа простор непосредно испод бадгира користи се за чување хране. Чудесно је да у тим просторијама чак и месо остаје свеже и по највећим летњим врућинама. Ту је увек и остава за воће и поврће, резервоар с водом. Колико год тешко долазили до хране и још теже је чували, становници пустињских градова радо ће гостима дати оно најбоље што имају у кући.

Чак и када су у питању потпуни странци, ови срдачни људи све ће им изнети на трпезу.

Храна у пустињи

Једна учтива реченица којом се гости позивају гласи: „Молим вас, пружи-те ми задовољство да узмете овај скроман залог моје супе и хлеба.“ И заиста, супа је једно од омиљених јела у пустињским пределима. Све супе зову се абгушт. Праве се од меса, поврћа, житарица, воћа. И у кућама богатих и у кућама сиромашних супа се служи уз поврће из туршије и свеже листове ароматичних биљака као што су нана, босиљак или коријандер.

Као и за све друге Иранце, и за становнике пустињских предела гост је „дар од Бога“. Њему се не даје само најбоља храна, већ и најудобнија столица. Домаћин никада не седи у челу стола, већ стоји по страни и труди се да сваком госту да оно што му је потребно. Позната је једна бајка која описује њихово гостопримство.

Једне ноћи краљ који је залутао у лову набаса у планини на шатор у коме је живела усамљена старица. Њена једина имовина била је коза на чијем је млеку старица живела. Кад је краљ замолио старицу за преноћиште, она га је, наравно, прихватила у свој шатор не слутећи да у госте прима краљевско величанство. За вечеру му је припремила месо од те једине козе коју је имала.

Сутрадан, када се спремао за пут, краљ је упита где је у пустињи нашла свеже месо. Старица му одговори да је заклала козу. „О, па та коза за требе је била извор живота“, запањи се краљ. „Извор или не“, одговори старица, „не могу да дозволим да ми гост заспи гладан.“ Бајка се завршава тако што краљ одводи старицу на свој двор и богато је награђује.

Једна савремена легенда о иранском гостопримству каже да вам таксиста у Јазду никада неће наплатити вожњу када виде да сте одушевљени њиховим градом. Ако се, којим случајем, нађете у њему, свакако је проверите. И, наравно, размислите како ћете им узвратити такву љубавност ■

Ивана Комадина

ПОПУТНИК
ЗАБАВНИК

18.1.2002

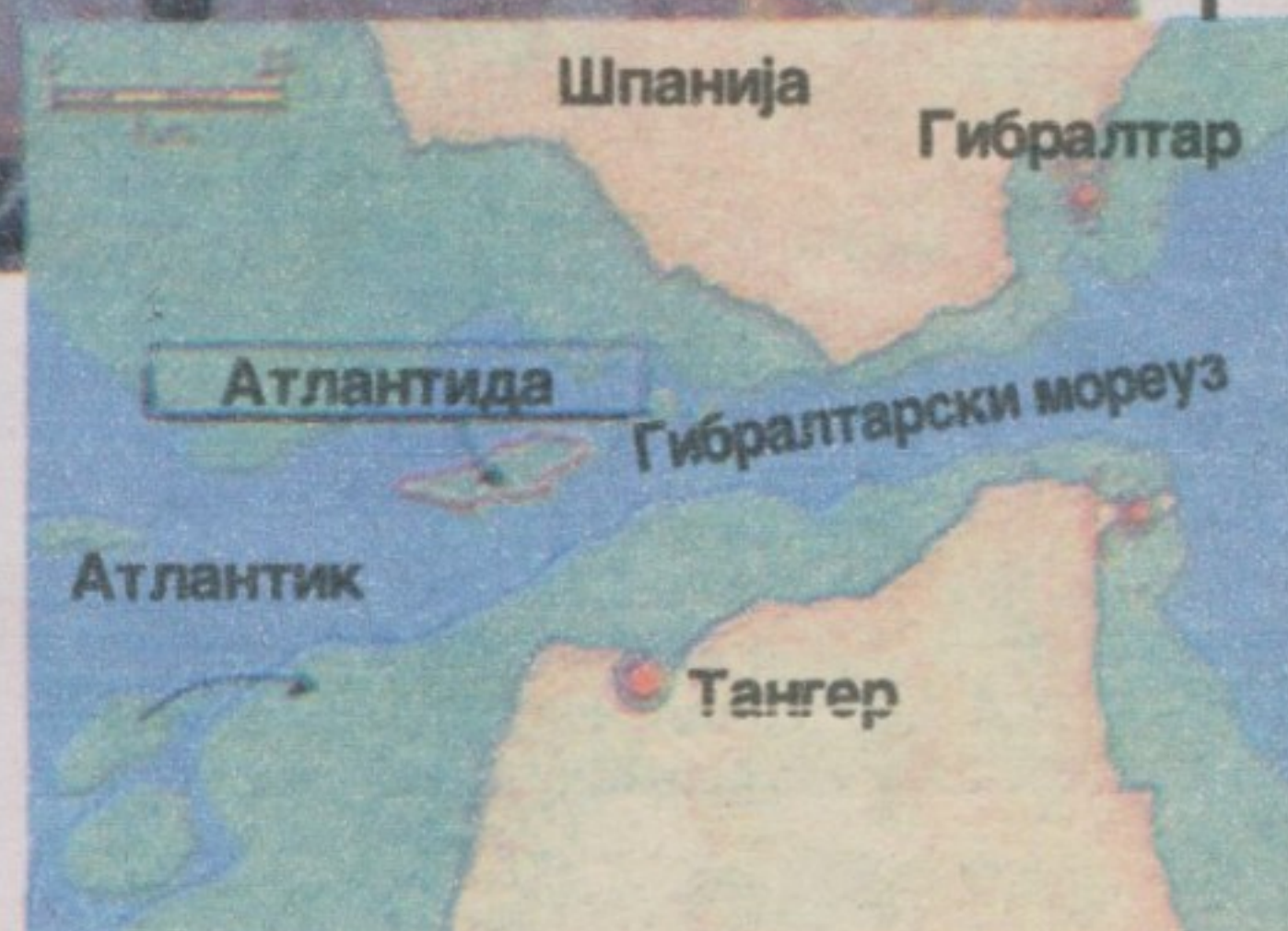
АТЛАНТИДА КРАЈ ГИБРАЛТАРА

Многи су покушавали да уђу у траг месту где се некада уздизало митско острво Атлантида описано у Платоновим делима. Решења су била бројна, баш као и истраживања, а једно од најновијих могло би се назвати случајним открићем. Жак Колина-Жирар, професор Факултета за медитеранске студије у Прованси, тврди како је дошао до трагова Атлантиде сасвим неочекивано, приликом израде мапе западне Европе од пре 19 хиљада година. У то време,

ниво мора био је нижи за 130 метара од данашњег. Истражујући на терену, француски професор је открио древни архипелаг (види мапу) са острвом које се налази тамо где је назначио и Платон, одмах крај Херкулових стубова (Гибралтарски мореуз). Пре 11 хиљада година, ниво мора је у тој области почео да расте: два метра сваких стотину година. Тако је и Атлантида полако тонула у море. Према Жаку Колини-Жирану, Атлантида је служила као нека вр-

ста моста да би преко Шпаније људи могли копненим путем да дођу до Марока.

Извесни детаљи се, међутим, не слажу са Платоновим описом. Према Платону, Атлантида је била већа од Азије и Либије заједно, док је острво које је пронашао Колина-Жирар (названо Спартел), дугачко само 14 километара, а широко пет. Осим тога, Платон пише како је вулкан уништио Атлантиду. Француски научник износи хипотезу да

је то Платон учинио искључиво да би његово дело добило на драматичности ■

ПАРАПСИХОЛОШКЕ ЗАГОНЕТКЕ

Фотографија духа Мороела

Вероватно ћете се упитати да ли је ово заиста фотографија духа. Снимљена је у Италији, у дворцу Барди крај Порденонеа, и требало би да приказује Мороела, капетана дворске страже који је живео у 15. веку и због несрећне љубави извршио самоубиство. Обриси тела на фотографији одговарају зонама у којима је ваздух био топлији за 0,2 до 0,4 степена Целзијуса. Истраживачи Центра за парапсихолошке студије из Болоње уверени су да је свакако реч о духу несрећног Мороела који и даље тумара замком. Снимљена слика обучена је по моди из далеког 15. века и необично личи на портрет Франческа Гонзаге из 1496. године. Уочљиво је да лева рука духа ја-

че светли од десне: то потврђује хипотезу да је капетан био рањен у ту руку у тренутку самоубиства ■

Десно: дух са рањеном левом руком која светли

Лево: слика духа упоређена са сликом из 15. века

ПРИПРЕМА
ЈОВА
РАДОВАНОВИЋ

ИЛУСТРОВАО
ДОБРОСАВ
БОБ
ЖИВКОВИЋ

ПСИ СВЕТОГ БЕРНАРДА

Занима ме зашто се пси бернардинци баш тако зову и да ли су они заиста спасавали људе у снежним непогодама.

НЕМАЊА
Смедерево

У раном средњем веку, у једној планинској ували швајцарских Алпа, подигнут је манастир Свети Бернард. Верни пратиоци и чувари тамошњих калуђера били су крупни и снажни пси густе длаке, касније по овом манастиру названи бернардинци. Они су непогрешиво водили своје господаре кроз магле и снежне мећаве и увек их безбедно враћали у манастир.

Временом су бернардинци, преносећи ту своју одлику с генерације на генерацију, све боље обављали поверене задатке. Тако се код њих развила и способност да откривају путнике у невољи, често полусмрзнуте у снегу.

У таквим случајевима би се узнемирили, а калуђери би их слали у планину. Они су им пре тога обично, око врата везивали буренице са четврт литра рума који је човеку у невољи побољшавао циркулацију крви и повишавао телесну температуру.

Откривши невољника у снегу, бернардинци су гласно лајали и тако дозивали калуђере да и они помогну. Пас ипак не би чекао на њих већ би, сам или у друштву са другим псима, новукао онемоћалог путника према манастиру. Тако је, кроз многе године, забележено безброј спасавања људи у опасности. Међутим, по броју људи враћених у живот, ниједан бернардинац није надмашно славног Барија.

Тај изузетни бернардинац живео је од 1800. до 1814. године. Прво самостално спасавање Бари је успешно извео 1810, а за наредне четири године спасао је укупно 38 људи. Тако врстан спасилац је несумњиво заслужио да буде сачуван од заборава. Зато је, после Баријеве смрти, његово тело препарирано тако да се и данас може видети у Природњачком музеју у Берну. Исто тако, на улазу у гробље паса у Аснијеу, код Париза, Барију је подигнут споменик ■

УЗМИ, ПА ВРАТИ!

Да ли је реч „газда“ домаћег или страног порекла?

ДРАГИША
Панчево

Ова реч је пример такозване инверзне позајмљенице. Тако се, наиме, у лингвистици (науци о језику) називају случајеви када се нека реч поново преузме у језику из кога је првобитно позајмљена. Реч газда у српском језику мађарског је порекла и преузета је од Мађара у Војводини. Али, у самом мађарском језику та реч је позајмљеница која је настала од наше речи господа ■

НАЗДРАВЉЕ!

Мене занима зашто кијамо и зашто се тада каже „наздравље“.
БАНЕ
Мирејево

Кијањем се истерује ваздух из носа и уста. То је рефлексна радња, изван наше воље, а дешава се када су надражени нервни завршеци слузокоже носа или, мада је то чудно, када јака светлост надражи очни живац.

Надражај који изазива кијање може да настане услед отицања слузокоже носа, када добијемо назеб, или услед присуства страног тела које на неки начин доспе у нос, а може бити и услед алергије. Кијање је покушај да се помоћу ваздуха ослободимо онога што изазива наддражај.

Кијање се дуго сматрало радњом која није само физичка, а многе приче и легенде давале су му посебно значење. Може се слободно рећи да су људи још од најранијих времена у кијању тражили нешто необично – неку врсту предсказања или предзнака.

Стари Грци, Римљани и Египћани сматрали су да кијање благовремено упозорава на опасност и најављује будућност. Ми данас не можемо разумети зашто се, кад неко кине, каже „наздравље“, али је то, по свој прилици, у вези са веровањем из старих времена. Примитивни народи мислили су да кијање предсказује скору смрт, па су зато човеку који кија, који је, дакле, у опасности, говорили „наздравље“ ■

ДОБАР ВАТРОМЕТ

Гледао сам, о Новој години, веома леп ватромет па вас молим да ми, укратко, објасните како се праве ватрометне ракете.

СЛАВКО
Чукарица

Заслуга за проналазак „пиротехнике“ или вештине прављења ракета обично се приписује Кинезима, зато што су они знали за ватромет стотинама година пре Европљана. Многи, међутим, не знају да су и антички Грци и Римљани приређивали неку врсту ватромета.

Али, ракете какве ми знамо почеле су да се употребљавају тек после проналаска барута и усавршавања хемије као науке.

Основни материјали који се користе у изради ракета јесу: шалитра, сумпор и дрвени угаљ. Све се то заједно самеле у фини прашак. Тада се, ради постизања спектакуларног утиска, у мешавину стављају и друге супстанце, као што су баријум, алуминијум и нитрати олова.

Боје код ватромета, које толико много доприносе лепоти и утиску, добијају се додавањем различитих соли метала. Тако, рецимо, соли стронцијума дају црвену, баријума зелену, натријума жуту а бакра плаву боју. Употребом гвоздених опилјака постижу се плускови варница које се у висини распрскавају.

Једна врста ракета, позната под називом „римска свећа“ прави се тако што се дно картонске цеви запуни глином или

гипсом, а изнад тога се стави слој барута. Потом дође чврста „лопта“ барута која треба само да гори, а не да експлодира. Око те лопте ставља се слој запаљиве материје која у ваздуху треба да плане. Затим долази дебели слој спорогорећег барута који се зове „упаљач“, а после тога још је-

дан слој барута, па онда друга лопта и тако редом. Када се картонска цев напуни, из ње се остави да вири упаљач у малом папирном цилиндру који затвара „уста“ цеви.

Када се овај упаљач запали, он упали прво горњи слој спорогорећег барута, који постепено пали садржину цеви, све до за-

паљиве материје која окружује лопту на самом врху. Када се и та лопта запали, барут експлодира, и та експлозија избацује светлећу лопту из цеви. Ово се понавља све док се не избаце све лопте.

Дакле, као што видиш, заиста је потребно доста вештине да би се направио добар ватромет ■

„Поздрављам“
Забавник
Македонска 29
11000 Београд
(за Нешкић зеку)

Сретна Вам Нова година
2002 и Божик!

Драво,

Зовемо се Стејар и Милица
Поздрављам, упућујемо сто бр „Зван“
Зовановић „Змај“ из Змајева
Упућујемо сто по конкурсу, Нешкић
Зеку Ваш упућује зеку.
Овојиси сто и копроде:

Милица - ролера

Стејар - нешкић изненађење.

Овим пућем Ван се срдочно захваљујемо
Брай и сестра,
Стејар и Милица
ономе Милица и Стејар Поздрављам
из Змајева

„ОДИСЕЈА“ У ТРИНАЕСТЕРЦУ

Какав је то сатурнијски стих?

ЗОРАНА
Велика
Плана

Сатурнијски стих (lat. versus Saturnius) је сте староримски, тачније стари италски стих тринаестерац. Сатурнијским стихом преведена је на латински Хомерова „Одисеја“, средином 3. века пре наше ере. То је и први, односно најстарији превод једног значајног дела у историји светске књижевности и културе.

Овај подвиг начинио је Ливије Андроник (280–204. године п.н.е) пореклом Грк, заробљеник а потом ослобођени роб из Тарента. Тај драмски писац, аутор 13 трагедија и четири комедије, прво своје дело – трагедију „Ахил“ написану по грчким узорима – приказао је у Риму 240. године пре наше ере, па се тај датум бележи као почетак римске књижевности и античког римског позоришта.

СВЕСТРАНИ СТВАРАЛАЦ

По коме је моја улица названа Орфелинова?

ЗОРАН
Баново брдо

Вињета са потписом „Orphelin Delineavit“ (Орфелин нацртао)

А Б В Г Д Е Ж З И
К Л М Н О П Р С Т
У Ф Х Ц Ч Ш Щ
Ђ Ђ Ђ Ю Ј А Ц Ѓ

Рукописна калиграфија
Захарија Орфелина Сремски Карловци 1777.

Захарије Стефановић Орфелин (1726–1785) био је песник, историчар, бакрорезац, картограф и калиграф. Стефановић је рођен у Вуковару, а знање је стицао у Будиму, Бечу и Венецији. Орфелин је 1768. године објавио „Славено-сербски магазин“, први књижевни часопис код Јужних Словена. Он је такође написао опсежно историографско дело о познатом руском цару, под насловом „Живот Петра Великог“. Његово је остварење и „Вечни календар“ у коме се први пут код нас говори о астрономској науци.

Орфелин је још цртао портрете, медаље, пејзаже, композиције, географске карте и грбове. Своје најбоље цртачке радове објавио је 1778. године у „Карлографији“.

Денаријус је у старом Риму, почев од 269. године пре наше ере, био сребрни новац, а неки мисле да његов назив потиче од искривљеног имена персијског владара Дарија чији је лик кован на новцу Персије. У 8. веку динар је, у држави Карла Великог, био 240. део једне фунте или либре сребра. Одатле, тај је назив пренет у француске крајеве као „дениер“, у италијанске као „денаро“ да би у неким земљама, и код Словена, чак постао општи назив за новац.

Уз друге врсте новца, у Хрватској су од 12. века у оптицају „денари“, док се у Србији, у 14. веку, одомаћио данашњи назив. Једна од ковница овог новца била је у Дубровнику. Године 1879. у Србији, пре свега захваљујући Кости Цукићу, тадашњем министру финансија, динар је постао једино законско средство плаћања усвојено потом, од 1918. и у Југославији.

По традицији, и валутне јединице осам арапских земаља такође се зову динар. Реч је о: Алжиру, Бахреину, Ираку, Јемену, Јордану, Кувајту, Либији и Тунису док је у Ирану динар стоти део риала.

ГОГОЉ, НЕОБИЧНИ ПРОФЕСОР

Чуо сам да је Николај Гогољ, осим што се бавио књижевношћу, једно време био и професор историје на универзитету у Русији. Да ли је то тачно?

СТЕВАН
Земун

Николај Васиљевич Гогољ (1809–1852), најнеобичнији песник у прози којег је Русија икада имала, како је у Гогољевој биографији написао Владимир Набоков, био је врло чудан човек. Али, генији су увек чудни, образлаже даље

Набоков, објашњавајући то чињеницом да се литература граничи с ирационалним. Тако је судбина Николаја Васиљевича, свршеног матуранта гимназије у Нежину (Украјина), одвела најпре у суморну државну службу, а затим 1831. године у један женски интернат у Петрограду где је предавао историју. Забележено је како је писац фантастичних приповедака и романа „Мртве ду-

ДИНАР?

Ко је измислио динар?
ВИОЛЕТА
Пожаревац

ше" ученицама био изузетно досадан професор. Захваљујући књижевном успеху именован је 1834. године на место асистента за општу историју на Универзитету у Петрограду. Међутим, Гогољ није био историчар, па су његова предавања била пуна песничких узлета, али лишена научне студиозности. Забележено је како је на предавања долазило са завојем на образ, због чега, кобајаги, није могао да говори, будући да му је отечена вилица. У том духу је неславно окончана Гогољева универзитетска каријера, а светска слава га је чекала тек после смрти, иако је непосредно пред судњи дан, у наступу лудила, спалио други и трећи наставак романа „Мртве душе“.

АЛБЕНИС – ЧУДО ОД ДЕТЕТА

Да ли је и неки други познати композитор осим Моцарта још током детињства постигао успех као музичар?

ЉУБИЦА
Бочар

Било је више случајева, мада је Моцартов заиста по много чему јединствен. Ипак, животна пустиловина шпанског композитора Исака Албениса (1860–1909), писца чувене свите „Иберија“, чини се изузетно узбудљивом. Јер, мало је композитора који су тако рано сазрели и почели музичку каријеру на тако пустилован начин као Исаак Албенис. Већ као четворогодишњак он је одржао свој први концерт у Барселони. У седмој је наступио у Паризу и почео озбиљно да пише музику. Године су биле препрека, па није могао да упише париски Конзерваторијум. Одлази на студије у Мадрид. У десетој години схватио је да су му сви одрасли – и породица и професори – досадили, те је побегао од куће, одлучан у намери да живи самостално. Концертирао је по салама и кафанама широм Шпаније. Али, родитељска потеря била му је за петама, па се хитро укрцао на брод који је пловио за Костарику. Наступао је потом са запаженим успехом широм Америке, да би у четрнаестој години, преко Енглеске, дошао у Лајпциг где је постао студент тамошњег Конзерваторијума. У Шпанију се вратио празних џепова, међутим, добија краљеву стипендију и одлази у Брисел на усавршавање. Тек у осамнаестој остварио му се дугогодишњи сан да у Будимпешти постане ученик славног Франца Листа који ће умногоме утицати на његово потоње стваралаштво.

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК
18.1.2002.

РЕШЕЊА КВАДРАТИ

Исти су четврти квадрат у горњем реду и десети квадрат у доњем реду.

МОЗГАЛИЦА

Мајкл (Џорџ Мајкл и Мајкл Џексон)

БРОЈЕВИ

32 (саберу се цифре троцифрених бројева)

ЛОГИКА

Татић (прво и последње слово у речима су суседна слова азбуке).

ДОПУНИТЕ НИЗОВЕ

Први ред: 12 (2x4=8, 8-4=4, 4x4=16...)
други ред: 35 (1x5=5, 5-3=2, 2x5=10...)
трећи ред: 36 (3x6=18, 18:3=6, 6x6=36...)

СКАНДИНАВКА

С, велеслалом, врес, а, императори, пл, МП, „Буре барута“, А, помрсити, епител, иврит, ено, а ново, решо, Ајакс, алем, ранац, реџ, лет, анимато, лицитар, окалити.

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Лојаница, орка, именик, Дарвин, модел, капа, Ра, етат, наметник, Нан, Толстој, а, ич, „Рат и мир“, ар, д, карабит, све, око, Арат, Ртањ, бели бор, атари, оријаш, Апатин, шина, Индокина.

ЗАБАВНИК

Решење: $2^7 = 128$ начина.

РЕШЕЊЕ КВИЗА

ПОЛИТИКИ
КО ЧИТА ЗАБАВНИК ТАЈ И ЗНА

1-Б; 2-Г; 3-А; 4-В; 5-В; 6-Б; 7-А;
8-Г; 9-В; 10-Б; 11-Г; 12-А; 13-А;
14-Б; 15-В; 16-В; 17-Г; 18-В;
19-В; 20-А

на ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК
БРОЈ 2606
YU ISSN 0032-339X
Први број „Политикиног Забавника“ изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси
Генерални директор Дарко Рибникар
Оснивач и издавач „ПОЛИТИКА“ А. Д.
Штампа Штампарија Политике А.Д. 11000 Београд, Македонска 29
Заменик Главног и одговорног уредника Недељка Сташић
Ликовно графички уредник Душан Глушац
Графички уредник стиприја Горан Војиновић
Редакција Бојана Дожић, Слободанка Делибашић, Мина Илић, Петар Милатовић, Весна Минић, Вито Недељковић, Мирјана Огњановић, Биљана Орловић, Љубомир Патрнogiћ, Јова Радовановић, Весна Ракић, Весна Софреновић, Миленко Тодоровић
Техничка редакција Слободанка Вујић, Зоран Петканић, Митра Тиљев
Секретаријат Зорица Филиповић
Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“ Македонска 29 11001 Београд, П. факс 124
Телефони Секретаријат 3224-471, Редакција 3224-483, Техничка редакција 3226-620, централа 3224-191 и 3225-761, претплата 3228-776
Маркетинг агенција Македонска 31/1, тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин.
Претплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280, уз обавезну назнаку: „ПОЛИТИКА“ А. Д.
ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“:
ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Полугодишња/возом: 69 EUR или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група – Европа: 96 EUR. II група – Азија – Африка: 102 EUR. III група – Америка – Аустралија: 108 EUR или противвредност осталих валута.
ПРЕТПЛАТА СЕ ВРШИ ПРЕКО:
DEUTSCHE BANK AG, Frankfurt/M, FR Germany, SWIFT: DEUTDEPF, на рачун број: 100935966200, КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД БЕОГРАД, Београд, FR YUGOSLAVIA, SWIFT: KOVBVUBG, BLZ 99900158, А У КОРИСТ „ПОЛИТИКА“ АД, Београд
Као сврха уплате ОБАВЕЗНО навести „претплата на лист“.
Копију уплате обавезно послати на адресу ПОЛИТИКА АД, 11000 Београд, 29. новембра 24/1 Yugoslavia
• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун, а копију уплате на факс: ++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293
Годишњу претплату на лист не примамо.
Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>
Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

УПОЗНАЈ СВЕТ У ПОНОЋ И ПЕТ

Најбољи светски документарни програм

на телевизији ПОЛИТИКА

РЕПРИЗЕ наредног дана 10³⁰ - * СУБОТОМ у 17⁰⁵

ПОНЕДЕЉАК
ГЕОПОЛИТИКА

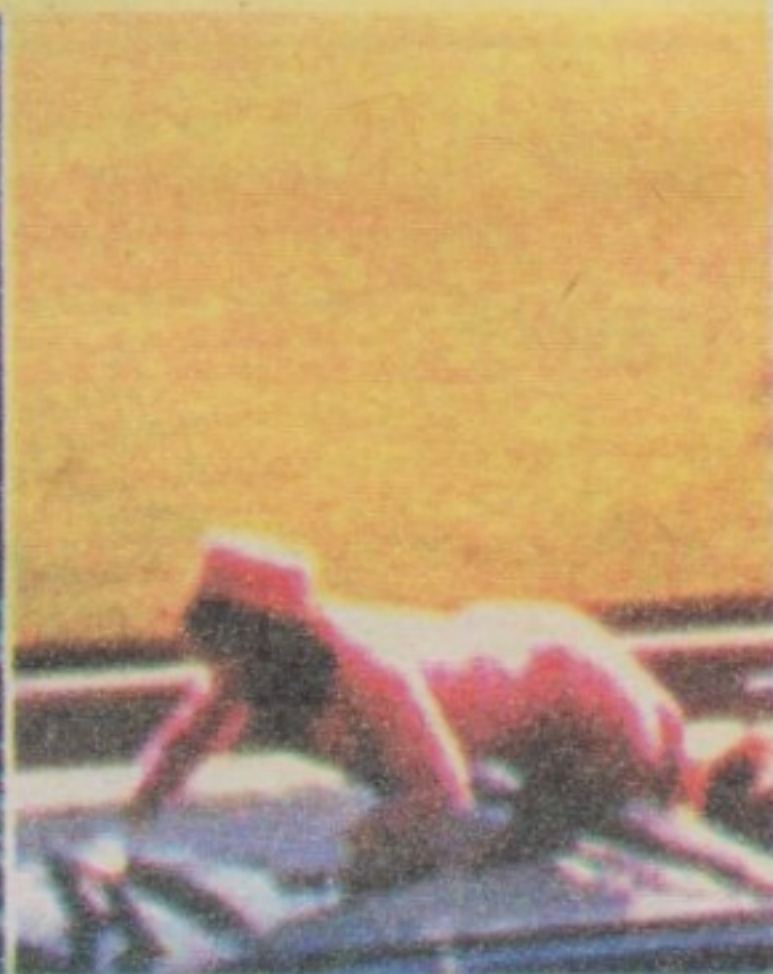
УТОРАК
СТИЛ ЖИВОТА

СРЕДА
КУЛТУРА,
ЦИВИЛИЗАЦИЈА

ЧЕТВРТАК
У ДИВЉИНИ

ПЕТАК
ИСТРАЖИВАЧ

ТИБЕТ, ВЕЛИКА ТАЈНА

Тибет је велика земља. Захвата површину готово као пола западне Европе. Хиљадама година, захваљујући неприступачности хималајске висоравни, ова земља остала је нетакнута. Реч је о највећој копненој маси на свету где се уздижу и највиши врхови на планети.

Од давнина је Тибет обавијен тајновишћу. Био је узор за Шангри Ла, за постојбину Снежног човека, за магичне обреде. Сматран је земљом мистика који левитирају, постојбином монаха који умеју да ослободе душу од тела и одјезде у митска краљевства.

Тибетанци су будисти. Из врелих и прашњавих улица Индије где је настао, будизам је баш ту, на висовима Хималаја, „крову света“, пустио корен. Они верују да свако живе биће има само једну душу и да она као пламен прелази из једног тела у друго чиме се и одвија непрекидни циклус рађања, умирања и реинкарнација. Поступци у прошлом животу одређују у које ће тело душа dospети идући пут. Душа зле особе се лако може вратити у тело бедне животиње док добре душе могу поново да се роде као краљеви или племићи. Чистећи се кроз добра дела, учињена у претходном животу, душа достиже просветљење, својеврсно божанско стање које се зове нирвана. Тада се душа ослобађа од материјалног света. Будистичко веровање у непостојаност и крај свих ствари има као противтежу једнако чврсто веровање у поновно рођење и обнављање.

Највиши положај међу просветљенима педесет

У ПОТРАЗИ ЗА ИСТИНОМ

Будизам је настао у равници североисточне Индије негде око 600. године пре нове ере. Будисти верују да се то збило пре отприлике 2500 година, када је индијски принц по имену Буда сео под свето дрво. Претходно је проживео много живота у потрази за истином и тада се зарекао да неће устати све док не досегне тајну постојања. Свој ум усмерио је ка вечном и божанском одлучан да савлада све мрачне силе. У зору, када се Венера појавила на хоризонту, доживео је награду за стрпљење. Досегао је просветљење и само значење живота.

По њему, сва бића су заробљена у самсари – циклусу рађања, умирања и реинкарнације. Из самсаре се може побегти само духовним испуњењем, односно нирваном. Све душе непрестано се упињу да напредују на лествици просветљења, али оно се достиже само када се сагледа права природа стварности: битисање је непостојаност.

има далај-лама, што значи „океан мудрости“. Тибетанци верују да се он враћа у овај свет из самилости како би другима помогао да досегну просветљење. Он је лучоноша вере која је стара 2500 година. Стелотворење Буда данас је 14. далај-лама рођен 1933. године.

Нажалост, земља која је несметано цветала мимо времена и токова историје, гурнута је у стварност 1949. године суочавајући се са ужасним кошмаром. Кина, најмногољуднија земља на свету, послала је на незаштићеног суседа своје јединице очеличене у многим борбама и наоружане најсавременијим оружјем. Кинези су брзо заузели земљу коју су називали „ризни-

цом запада“. После десет године кинеске окупације далај-лама је закључио да нема другог избора него да оде у изгнанство. Тибетанци су свесни да стари Тибет никада више неће постојати, али се надају да ће повратити земљу и наставити да развијају цивилизацију тамо где су пре скоро пола века стали.

О тибетанској култури, будистичкој вери, далај-лами и једној егзотичној земљи, гледаоци Телевизије „Политика“ могу да сазнају нешто више у једној од епизода из серијала „Изгубљене цивилизације“ које се приказују средом пет минута после поноћи.

Ана-Мариа Симоновић

ПОЛИТИКА
ЗАБАВНИК
18. 1. 2002.

РЕКЛИ

СУ

О ПИТАЊИМА И ОДГОВОРИМА

ВЕЛИКА ЖИВОТНА ТАЈНА ЈЕ-СТЕ У ТОМЕ ДА БАР НЕКОЛИКО НЕДЕЉА НЕ ОТВАРАТЕ ПИСМО КОЈЕ СТЕ ДОБИЛИ. КАДА ТО ВРЕМЕ ПРОЂЕ, ПРИМЕТИЋЕТЕ ДА СВА ПИТАЊА САДРЖАНА У ПИСМУ ВЕЋ ИМАЈУ ОДГОВОР.

НИКАДА ДОВОЉНО НЕ РАЗМИ-ШЉАМО О ТОМЕ КОЛИКО ЈЕ ПРИЈАТНО НЕ ПИТАТИ НИШТА.

Луције Анеј Сенека
римски филозоф
(4. пре н. е – 65. н. е)

ГЛУПОСТ ПОТИЧЕ ИЗ УВЕРЕЊА ДА ЗА СВАКО ПИТАЊЕ ПОСТОЈИ СПРЕМАН ОД-ГОВОР. МУДРОСТ ЗНАЧИ ИМАТИ СПРЕМНО ПИТАЊЕ ЗА СВАКУ ПОЈАВУ.

Милан Кундера
чешки
књижевник
(рођен 1929)

ПРЕМА ОДГОВОРИМА КОЈЕ ДАЈЕ, МОЖЕТЕ ЗАКЉУЧИТИ КОЛИКО ЈЕ НЕКИ ЧОВЕК ПА-МЕТАН. А КОЛИКО ЈЕ МУДАР, МОЖЕТЕ УВИ-ДЕТИ НА ОСНОВУ ЊЕ-ГОВИХ ПИТАЊА.

Нагиб Махфуз
египатски
књижевник
(рођен 1912)

КАДА ЖЕЛИМ ДА САЗНАМ ШТА ФРАНЦУСКА МИСЛИ, УПИТАМ САМОГА СЕБЕ.

Шарл де Гол
француски државник
(1890–1970)

УВЕК ВРЕДИ ПОСТАВИТИ ПИТАЊЕ, АЛИ НЕ И ДАТИ БАШ УВЕК И ОДГОВОР.

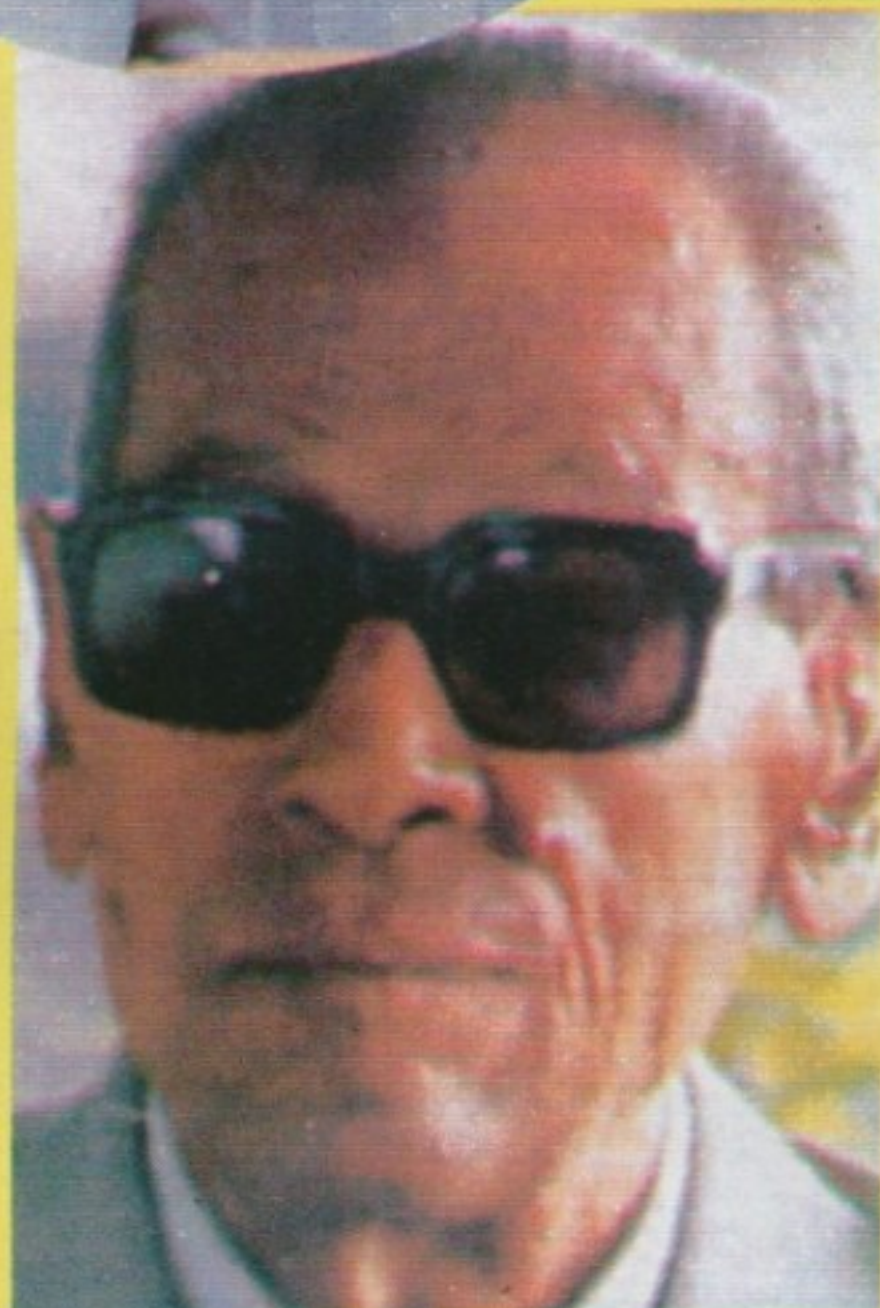
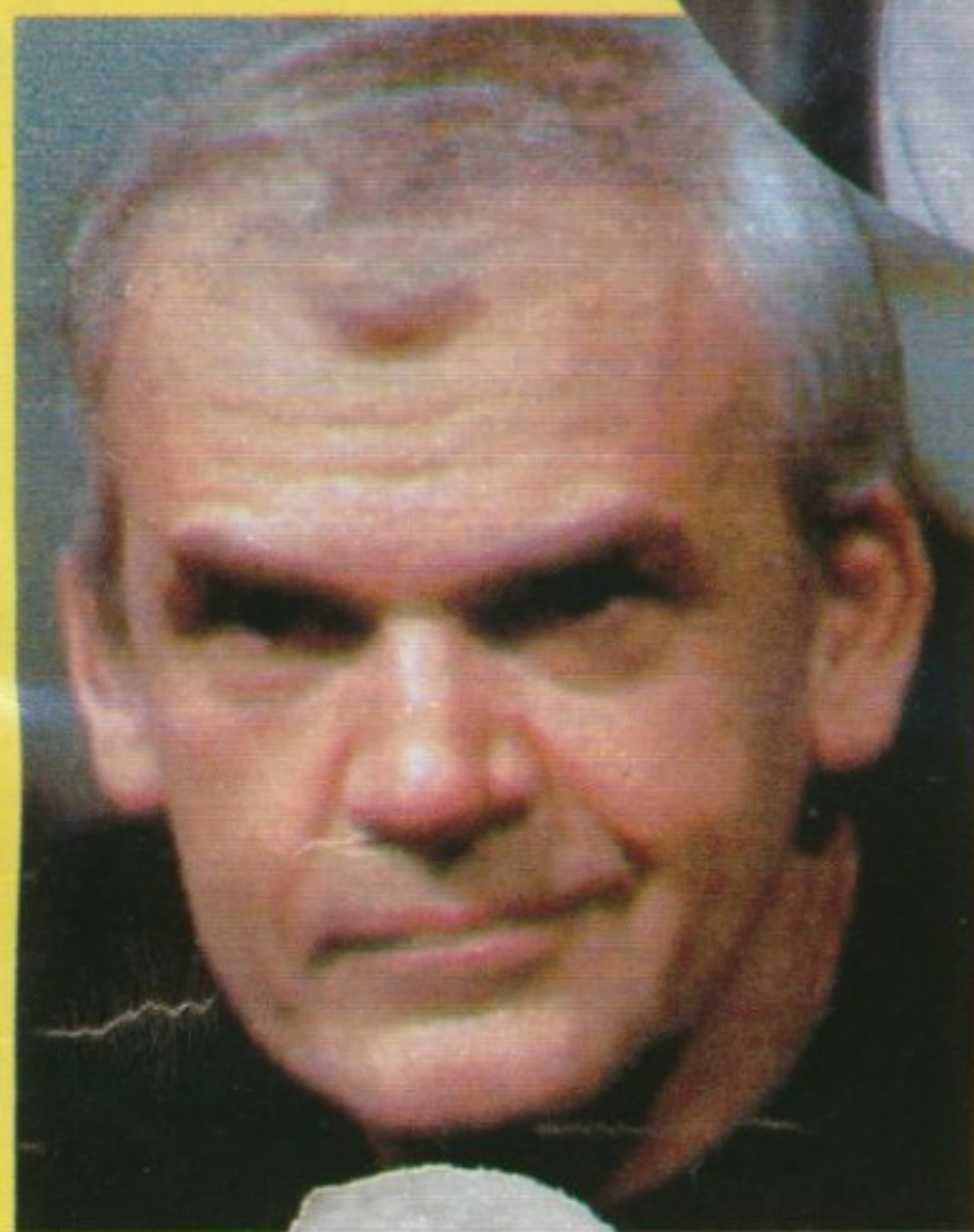
Оскар Вајлд
енглески књижевник
(1854–1973)

КЉУЧ ЗА СВАКУ НАУКУ ЈЕСТЕ ЗНАК ПИТАЊА.

Оноре де Балзак
француски писац
(1799–1850)

ЉУ-БАВ ЈЕ ОДГОВОР, МЕЂУТИМ, ДОК ЧЕКАТЕ ОДГОВОР, СЕКС МОЖЕ ДА ВАМ ПРЕДЛОЖИ ЈОШ МНОГА ЗАНИМЉИВА ПИТАЊА.

Вуди Ален
амерички филмски режи-тел и сценариста
(рођен 1935)

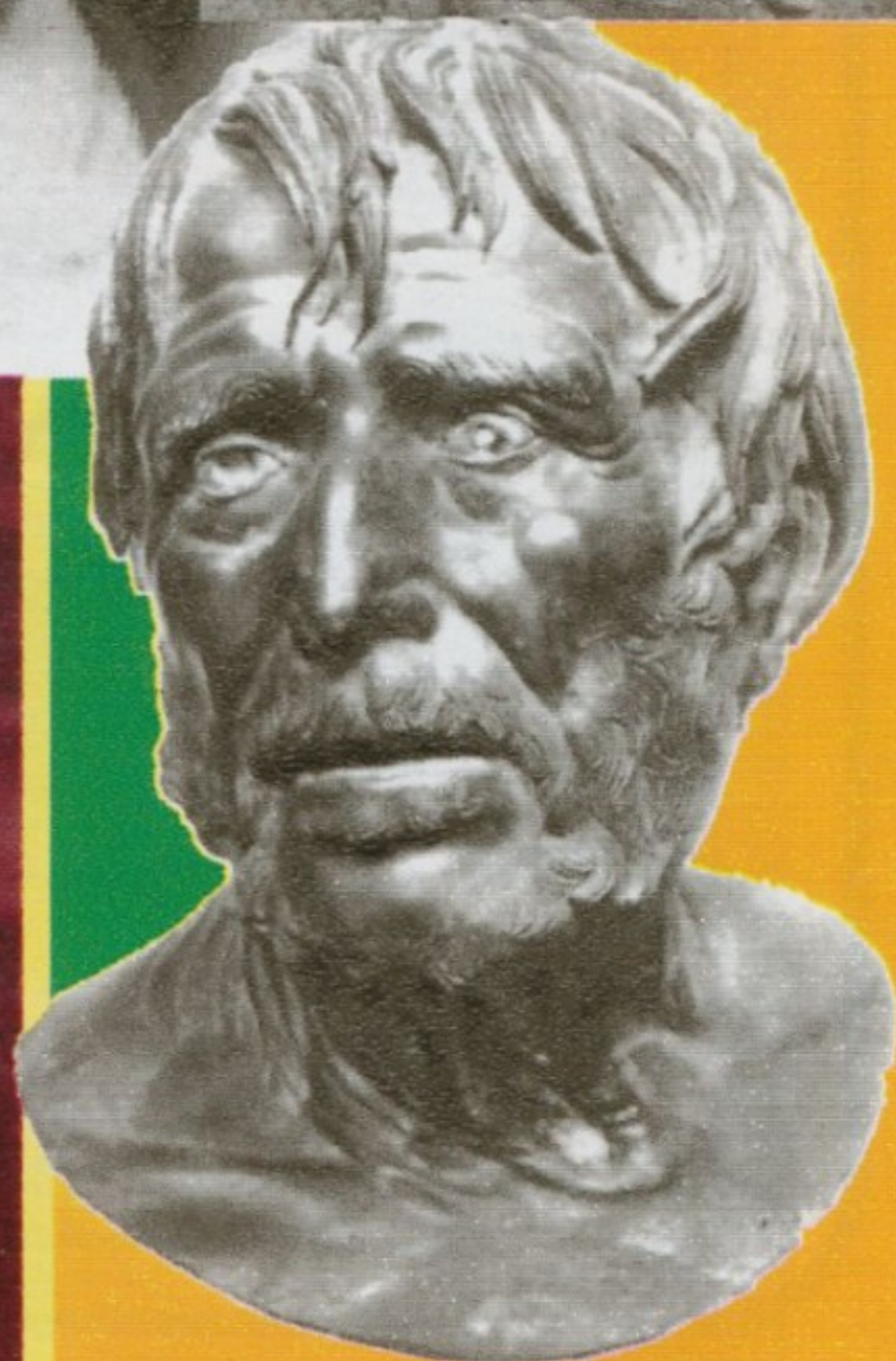
КОМПЈУТЕРИ СУ НЕПОТРЕБНИ. ДАЈУ ТИ САМО ОДГОВОРЕ.

Пабло Пикасо
шпански сликар
(1881–1973)

ПИТАЊА НА КОЈЕ ЈЕ НАЈТЕЖЕ ДАТИ ОДГОВОР ЈЕСУ ОНА ЧИЈИ ЈЕ ОДГОВОР ОЧИГЛЕДАН.

Џорџ Бернард Шоу
енглески књижевник
(1856–1950)

BY JIM DAVIS

ГАРФИЛД GARFIELD GARFIELD GARFIELD

